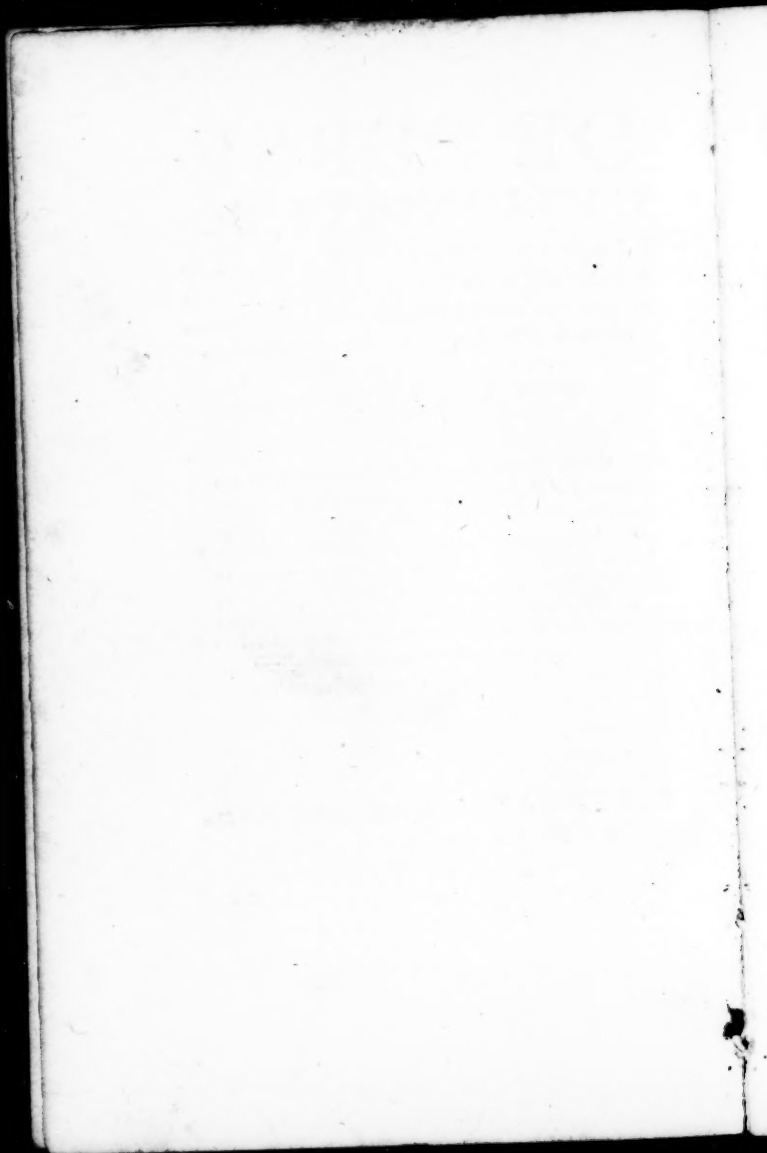

DE PERSECUTIONIBVS EC-

CLESIAE CHRISTIANAE, LI-
ber ab HENRICO BVLLINGERO
Tigurinæ ecclesiæ ministro Germanicè con-
scriptus, & ex Germanico sermone in La-
tinum conuersus, per IOSIAM
SIMLERVM Tigurinum.

*DESCRIBVNTVR IN HOC LIBRO
omnes persecutiones, quas ecclesia Christi ab ipsius
Seruatoris natiuitate ad nostra vsque tempora passa
est. Cause etiam persecutionum exponuntur, & Dei
iusta vindicta & pœna quas de persecutoribus sump-
sit. Postremo inseruntur pulcherrimæ consolationes,
& adhortationes ad patientiam & perseuerantiam
in vera fide. Liber vtilissimus & maxime ne-
cessarius his extremis miserrimisq;
temporibus.*

TIGVRI APVD CHRISTOPHO-
RVM FROSCHOVERVM
M. D. LXXIII.

DE PERSECUTIONIBVS CHRISTIANÆ ECCLESIAE.

PERSECUTIONES QVAS Ecclesia Christi passa est conscribere hac de causa mihi proposui, quòd videam nostra ætate graues persecutiones plerisq; in locis exerceri, quibus imperiti rerum Ecclesiæ & infirmæ fidei homines grauius offenduntur. Nam cum audiunt & videt pios & innoxios homines nullam ob culpam, sed solum religionis seu fidei ipsorum causa prodi, affligi, in exilium pelli, supplicijs affici & trucidari, in hunc modum secum ipsi ratiocinari solent. Procul dubio hi omnes qui ita miserè affliguntur & trucidantur, non habent veram doctrinam & fidem, alioquin Deus ipsos non ita prorsus desereret & potestati hostium traderet. Quoniam verò illos abiecit, & ipsorum aduersarijs tam prosperam fortunam & victoriam largitur, facile hinc conijci potest, ipsos propter falsam doctrinam & fidem sic puniri, vt ita in viam reducantur, & ad fidem ante à se abiectam redeant, atq; ita pace & quiete fruuntur.

Verum qui ita secum ratiocinari solent, his ipsis rationibus produnt se imperitos & ignaros esse rerum Ecclesiæ Christi: namque illa si

Causa huius
us libri
bendi.

Iudicia huius
ius mundi
de piorum
afflictionibus.

Iudicia vestri
gi falsa esse

DE PERSECUTIONIB.

hec ratio cinatio admittatur, nunquam veram doctrinam fidemque habuisset. Hostes enim Ecclesiæ prospera fortuna & victoria cōtra illam potiti sunt, ac ipsam in membris suis plus quàm miserè persecuti sunt, in exilium eiecerunt, tormentis excruciarunt, lacerarunt & trucidarunt.

Argumen-
tum huius
libri.

Quapropter ut res melius cognoscatur, consolationis causa, & ad explicandam hanc questionem, Deo adiuuante, ex sacris scripturis, & veteribus ac fide dignis historijs, ac temporum experientia, enumerabo & consignabo quid nam sanctæ veteris & indubitatæ fidei causa passa sit Christiana ecclesia, ab ipsa Christi natiuitate ad nostra vsq; tempora, & simul ingentem fortunam & rerum prosperitatem, progressum & victorias, quas hostes & aduersarij Ecclesiæ Deo ita disponente habuere, qui tamen postremo ipsi quoque meritis pœnas dederunt.

Quid nomine Ecclesiæ Christianæ intelligatur.

C A P V T I.

Quid sit Ecclesia.

Porro quò constet, quid nomine Christianæ Ecclesiæ significetur, quandoquidem variæ ea de re sunt opiniones, dicimus Ecclesiam Christianam nihil aliud esse quàm num-
erum & congregationem Christi fidelium:
eorum, inquā, qui ex animo in Christum cre-
dunt,

dunt, & illum ore confitentur, eum solum agnoscunt seruatores mundi, in quo solo, & præterea nullo alio salus sit, ac vi efficacitateque fidei Dei ope vitam suam secundum verbum & voluntatem eius formant. Comprehenduntur verò in hoc numero & cœtu vniuersi fideles omnium temporum, cuiuscunque ætatis, sexus, conditionis sint, fuerint, aut futuri sint ad finem vsque mundi. Præterea nonnunquam Ecclesiæ nomine significatur cœtus omnium illorum qui baptizati sunt, fidem in Christum profitentur, Ecclesiæ adhærent, etsi non omnes viua fide præditi sunt.

Fides igitur in Christum Iesum quæ per charitatem efficax est, verum ac proprium signum est, quo cognosci potest, eum qui se hac prædium ostendit, è numero populi Dei & Ecclesiæ Christianæ esse, et vt vulgò dicitur, esse verum membrum Ecclesiæ Christi. Etenim cum Petrus confessus fuisset Iesum esse Christum, seu Messiam seruatores mundi, respondit illi Dominus, ipsum fidem huiusmodi non habere ex carne & sanguine seu humanis viribus, sed ex reuelatione patris cœlestis: atque super hanc petram, Iesum Christum inquam, quem Petrus confessus fuerat, ædificaturum se Ecclesiam suam: hoc est, se omnes è numero Ecclesiæ habiturum, qui similiter confiteantur Iesum Christum vnicum seruatores esse: atque hos in Christo vti firma petra acquieturos, & tandem in

Fidem esse
ueram notā
Ecclesiæ.

Matth. 16.
Ioan. 6.

Ist. 28.
1 Cor. 3. 10
1. Pet. 2.

DE PERSECUTIONIB.

Ioan. 13. ipso saluos & beatos fore. Præterea apud Ioan-
nē ait Dominus, suos discipulos ab omnibus
ex hoc cognoscendos esse, si charitatem ha-
Galat. 5. buerint alij in alios. Ideoq; à Dño Paulo scri-
ptum est, in Christo Iesu neq; circumcisionem
quicquam valere, neq; præputium, sed fidem
per charitatem agentem.

Membra
Ecclesiæ. Nominantur autem fideles membra Eccle-
siæ, propterea quod vniuersa multitudo & con-
gregatio Christianorū humano corpori eius-
que membris confertur. Nam sicut humanum
corpus nō vnico membro sed multis constat:
ita etiam communio Ecclesiæ multos homi-
nes complectitur. Verūm sicut corpus pro-
pter membrorum numerum non in plura cor-
pora abit, sed vnum tantū corpus est: sic quo-
que vniuersi fideles vnum corpus & vna sunt
Ecclesia, participes omnium bonorum vniuer-
sæque substantiæ corporis sui. Quemadmo-
dum verò singula membra propriam functio-
nem habent, sed cuncta ad bonum & conser-
uationem totius corporis diriguntur, similiter
in Ecclesia fideles peculiaria dona habent, dis-
tincta quoq; officia in ipsa Ecclesia, sed cūcta
inseruiunt cōmodo & conseruationi Ecclesiæ.

Corpus ea-
pij subest. Præterea sicuti humanum corpus vnico ca-
piti subest, atq; ab illo regitur & vitalem vim
accipit: sic omnes fideles qui in Ecclesia sunt,
subiecti sunt Christo vnico capiti, & ab eo re-
guntur, vitamq; accipiunt. Hac de re accuratè
scri-

scripsit D. Paulus in epistola ad Coloss. 1. cap. ad Ephes. 4. & 5. cap. & 1. ad Cor. 12.

Singuli igitur Christianorum, viri & fœminæ, nobiles & ignobiles, iuvenes & senes, cuiuscunque status & conditionis sint, membra sunt corporis Christi per fidem in Christum, atque ita cum alijs fidelibus coniuncti & vniti sunt tanquam eiusdem corporis membra, & Christum caput omnes habent, à quo & vitā habent, & reguntur, omnium denique bonorum huius corporis participes fiunt. Atq; hæc in symbolo fidei profiteamur, dicentes nos credere sanctam Ecclesiam catholicam, sanctorū communionem. Sancti enim omnes qui vnquam fuerunt, sunt, aut erunt, vna Ecclesia sunt sub Christo, habentes participationē omnium bonorum, siue cōmunionem cum Christo & omnibus sanctis. Hæc igitur credimus & vera esse cōfitemur, ideòq; nos ipsos etiam credimus in hac cōmunionē manere, eius participes & sanctos esse. Porro credens in Christum ac membrum Ecclesiæ existens, nunquā auellitur & separatur à societate & coniunctione cum capite & membris eius, neque per sublimia, neque per profunda, neque per persecutiones, neq; per mortem ipsam. Sed tum duntaxat separamur atque auellimur, si fidem in Christum abnegemus, aut membra alterius corporis quàm vnici huius corporis Christi Ecclesiæque eius fiamus.

Qui nō sūt
membra
Ecclesiæ.

Credo san-
ctam Eccle-
siam catho-
licam.

Rom. 8.

DE PERSECUTIONIB.

De fide qua sanctæ Christi Ecclesiæ inferimur.

C A P V T I I.

Quid nomi-
ne fidei
Christianæ;
intelligen-
dum sit.

Opinio nō
est fides.

Origo fidei

Rom. 8.

Cæterum cū de fide loquimur, qua Chri-
sto capiti subiicimur & Ecclesiæ eius in-
ferimur, ita vt sub capite Christo cum omni-
bus sanctis siue fidelibus vnum corpus simus,
& participes reddamur omnium thesaurorū
Ecclesiæ Christianæ (sunt autem hi thesauri,
gratia Dei nobis promissa, remissio peccato-
rum, & vita æterna; item varia & ingentia do-
na & charismata Spiritus sancti, adhæc auxi-
liū, tutela & subsidium) non loquimur de ta-
li fide quam quiuīs ex seipso animo concipere
potest, ex aliorum relatione & suasionē, qui
hoc vel illud omnino credendum aiunt; talis
enim persuasio opinio potius est quàm fides.
Sed verā fides per quam inferimur corpori Do-
mini nostri Iesu Christi, Ecclesiæ inquā Chri-
stianæ, cœlitus datur per Spiritum sanctum,
& cordibus fidelium infunditur, idq; non iux-
ta cuiusuis verba, sed solum iuxta doctrinam
Euangelij, verbumq; Dei. Nam vti supra mo-
nuimus, Petro à Domino dictum fuit, Caro &
sanguis non reuelauit tibi, sed pater meus cœ-
lestis. Præterea Paulus inquit, charitatem Dei
(complectitur autē vniuersum Euangelium,
quomodo scilicet Deus nos in Christo dilexe-
rit, &

rit, & saluos fecerit) effusam esse in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis. Idem quoque Apostolus rursus ait, Fidem Rom. 10. ex auditu esse, auditum autē per verbum Dei. Ante ipsum verò à Domino dictum fuerat: Amen amen dico vobis, qui audit verbum Ioan. 5. meum, & credit ei qui me misit, habet vitam æternam. Ideoq; rursus à Paulo scriptum est: Propterea etiam nos gratias agimus Deo indefinenter, quòd acceptum de Deo sermonem quem audistis ex nobis, exceperitis non vt sermonem hominum, sed (sicut est verè) vt Dei sermonem, qui ita etiam agit in vobis qui creditis.

Ex his autem testimonijs omnibus perspicue apparet, veram fidem Christianorum non inniti vlli humanæ doctrinæ, sed solum claro & expresso Dei verbo. Quare non meretur fidei nomen illa persuasio, quæ extra aut contra verbum Dei humanis opinionibus, traditionibus, & doctrinis innititur. Imo talis persuasio est quædam incredulitas superstitioq;.

Porro verbum Dei, seu quod idem est, prædicatio Euangelij, docet nos credere in vnum Deum Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum, ac ostendit nobis omnem perfectionem & plenitudinem in gratia Dei per Christum Iesum verum Deum & hominem. Nam hic propterea homo factus & pro nobis mortuus est, ac à morte resurrexit & ad cælos ascendit, vt es-

Quod sit fidei fundamentum.

Quid Euangelium credere doceat: & summa fidei.

DE PERSECUTIONIB.

set nostra vnica & æterna salus, nostra iustitia, nostra, ppitiatio & satisfactio pro peccatis nostris, noster Mediator, Rex & Sacerdos, in quo & per quem sanctificemur, fiamus Ecclesia ipsius, atque habeamus peccatorum remissionem, carnis resurrectionem & vitam æternā.

**Articuli 12
symboli nostri
continent uerā
fidem.**

Atque hæc est vera illa & vetus sancta catholicaque fides, fundata in verbo Dei, comprehensa duodecim articulis symboli Apostolici. Symbolum hoc progressu temporum cum varij errores & hæreses fidei contrariæ pullularent atque erumperent, clarius explicatum est ex aperto claroque Dei verbo, in Concilijs Nicæno, Constantinopolitano, Ephesino et Chalcedonensi. Est autem in his Concilijs diserte cautum, nullam aliam fidem excogitandam, habendam, aut tradendam esse, sed fidem hanc intacta seruari oportere, ut nihil illi addatur aut adimatur.

**Vbi Ecclesia salutem
quærat.**

Hac fidei simplicitate vera orthodoxa & Apostolica Ecclesia prorsus ab initio contenta fuit, neque salutem unquam quæsiuit in operibus Legis, in meritis viuorum aut mortuorum, in ceremonijs aut ritibus, aut sanctis in cælo, sed in vno ac solo Iesu Christo, vnico et æterno seruatore totius mundi. De hoc enim à D. Paulo scriptum est: Quoniā in eo placuit Patri ut omnis plenitudo inhabitaret, & per eum reconciliare sibi omnia tum quæ in terra

Solof. 1. 2.

terra, tum quæ in cœlis : pace per sanguinem crucis eius facta, per eum inquam reconcilia-
tione facta (non per alios). Nam in eo inhabi-
tat omnis plenitudo deitatis corporaliter : &
estis in eo completi. Cum igitur fideles his at-
que alijs similibus testimonijs diuini verbi cre-
dant, & certo statuunt, se in vno & solo Chri-
sto completos esse, in nulla alia re quæ sub cœ-
lo est plenitudinem hanc quærunt. Facile e-
nim animaduertunt, si in vlla alia re quàm in
vno Iesu Christo salutem & perfectionem quæ-
rerent, tum se derogare fidei, neque credere
omnem plenitudinem plene in Christo esse.
Contra autem verbum Dei ipsius ore prola-
tum aperte testatur, quicumque ipsum ederit
ac biberit, non esurire neque sitire, hoc est, qui
Christo confidit & in illum credit, hunc pror-
sus satiatum esse, neque quicquam aliud ad sa-
lutem desiderare.

Omnis ple-
nitude in
solo Chri-
sto.

Ioa. 6.

Quòd si librum Actorum Apostolicorū,
in quo prima Ecclesia apostolica, eius status,
& res gestæ 28. annorum describuntur, sedulo
euoluamus & perscrutemur, deprehendemus
primam illam Ecclesiam, hac simplici fide à
nobis iam exposita omnino cõtentam fuisse.
Habuit enim suos cõuentus seu cœtus sacros,
in quibus prædicabatur verbum Dei, publi-
cæ preces fiebant, sacramenta administrabātur,
Baptismus & Cœna Domini, graues exhorta-

Simplici-
tas veræ R.
dei.

DE PERSECUTIONIB.

tionones ad charitatem & communionem fie-
bant. Atq; hæc cōmemorātur Actorum 2. cap.
imo per totum librum.

Conciones
sacræ.

Conciones sacræ summum & præcipuum
locum obtinent in Ecclesia, in quibus pluri-
mum operæ semper positum fuit. Desum-
ptæ autem sunt conciones tantū ex ore Chri-
sti, ex verbo Dei, ex scriptura sacra, ac præci-
puè docent pœnitentiam & fidem in Christū,
per quem solum habeamus remissionem pec-
catorum & vitam æternam. Hanc doctrinam
credidere & statuere ipsi Apostoli plene tra-
ditam esse in Euangelio & scripturis sacris, sic
vt nulla alia doctrina opus nobis sit, imò mor-
nuere non audiendam esse vllam aliam. Nam
primum Dominus ipse inquit: Oves meæ vo-
cem meam audiunt, & ego eas agnosco, & se-
quuntur me. Alienum autem nequaquam se-
quentur, sed fugient ab eo, quia non norunt
vocem alienorū. Præterea Ioannes in fine Euā-
gelij sui testatur, nos in Euangelio litteris man-
dato compræhensam habere integram doctri-
nam salutis nostræ. Multa (inquit) etiam alia
signa edidit Iesus in discipulorum suorum con-
spectu, quæ non sunt scripta in hoc libro. Hæc
autem scripta sunt vt credatis Iesum esse Chri-
stum filium Dei, & vt credentes, vitam habe-
tis per nomen eius. Similiter Paulus testatur
se prædicasse Euangelium, quod sit potentia
Dei

Ioan. 10.

Ioan. 30.

Rom. 1.

Dei ad salutem omni credenti. Quòd si vel ipse, vel etiam angelus de cælo aliud Euangeliũ Gal. 1. prædicarit, cum execrabilem esse. Atq; in posteriore ad Timotheum epistola 1.3. cap. omnes Ecclesiarum ministros ad scripturas remittit, ac mandat vt ex illis doceant, exhortentur, arguant, illas nanque sufficere vt perfectus sit homo Dei, & ad omne opus bonum perfectè instructus.

Sacramenta loco sigillorum addita sunt verbo Dei, & hæc in prima Ecclesia simplicissime administrata sunt. Baptizarunt enim aqua in nomem Patris & Filij & Spiritus sancti, atque hoc baptismo contenti, fideles alijs ceremonijs & ritibus non onerarunt. Similiter de Cæna Domini Paulus scribit, se id quod à domino acceperit Ecclesiæ tradidisse. Porro ex tribus Euangelistis, & repetitione Paulina institutionis Cænæ à Christo traditæ, cognoscitur dominum non tradidisse Ecclesiæ suæ sacrificium missæ, eiusq; multiplices ceremonias, sed gratiarum actionem, & commemorationem passionis suæ nostræq; redemptionis.

De sacramentis.

Baptismus.

1. Cor. 11.
Cæna Domini.

Similiter prima Ecclesia Deum solum invocavit & adoravit, per Iesum Christum unicum mediatorem & intercessorem apud Deum patrem. Eodem modo tũ in Ecclesia docuere, & non ceremonias atque alia eius generis, sed charitatem & communionem exegerunt Apo-

Preces.

Charitas.

DE PERSECUTIONIB.

**Apostoli
nulla præ-
terea onera
Ecclesiæ im-
ponere.**

stoli etiam in concilio Hierosolymis congregato, vnanimiter ex Spiritu sancto decreuere, nullum nouum onus Ecclesiæ imponendum, ne ritus quidem illos quos Deus in ueteri Testamento instituerat, Act. 15. Quòd si simplex hæc doctrina hætenus à nobis exposita ad salutem non sufficit, tum & Apostoli ipsi non fuere fidei ministri, qui Ecclesiam neglexere, multaque ab ea absconderunt, & illi qui hac simplicitate contenti fuerunt, à salute exciderunt. Sed Apostoli omnium ministrorum fidelissimi fuerunt, nihil absconderunt, nihil neglexerunt, ac procul dubio omnes illi salutem adepti sunt qui in hac simplicitate acquieuerunt. Ergo hodie quoque omnes qui eandem fidem habent, & eadem simplicitate contenti sunt, seruabuntur, etsi abijciant & negligent omnia illa tanquam ad salutem non necessaria, quæ ab hominibus extra & præter Dei verbum, ad credendum & obseruandum nobis traduntur. Supra namque indicatum est Apostolos nullum aliud aut nouum onus, præter doctrinam explicatam, Ecclesijs imposuisse. Ex his firmum fundamentum iaciendum est, & certo tenendum à fidelibus, fidem quæ addiscitur ex Apostolica doctrina, esse veterem illam veram & indubitaram fidem Christianam, per quam corpori Christi, hoc est, Ecclesiæ Christianorum inferimur, & in communionem sanctorum conseruamur.

Quos

*Quomodo persecutiones Ecclesia ex
sancta Christiana fide oriantur: &
quid sit persecutio.*

CAPVT III.

Ecclēsia Christiana in medio mūdi versatur, atq; circa se alias quoque Ecclesias habet, quarum singulæ existimant se solū Christianam, veram & Deo gratam Ecclesiam esse. Quemadmodum autem Christiana Ecclesia constanter confitetur doctrinam super quam fundata est, veram & perfectam Deoq; placitam doctrinam esse: ita ē contra mundus hæc non tantū negligit, sed prorsus contemnit & irridet. Aliæ autem Ecclesiæ præter Christianam, etiam si Euangelium & sacras literas, non prorsus reiiciunt, debitum tamen & iustū honorem illis non tribuunt, quod scilicet solæ veræ & perfectæ sint. Nam his adiungunt proprias constitutiones & doctrinas, sine quibus Euangelium & sacras literas imperfectas esse censent, atque ita hominum inuenta verbo Dei equant, aut etiam anteponit. Ac Christiana quidē Ecclesia omnē salutē in Christo querit, & in eo solo omnem plenitudinē inesse credit, ita ut extra Christū nulla salus inueniatur. Mundus verò hæc doctrinam stultitę damnat,

Multæ Ecclesiæ in mundo.

Aliæ ecclesiæ plus suis institutis quam Christo tribuunt.

DE PERSECUTIONIB.

atque ira semper ab initio iudicauit. Aliæ verò Ecclesiæ, quamuis Christum communem mundi seruatorem agnoscant, simul tamē multa alia media & vias salutis ostendunt, quibus Christus non tantum obscuratur sed obliuioni traditur: nā his medijs plus quā ipse Christo tribuūt, atq; apertē docent Christum absq; his suis additionibus non satis esse ad salutem.

Porro fides non est muta & occulta in Ecclesia Christiana, sed quiuis verē Christianus nouit sui esse muneris fidem quam corde seruat, ore confiteri. Sicut etiam Diuus Paulus ad Rom. 10. scribit: Corde creditur ad iustitiam, ore autē confessio fit ad salutem. At Christus in Euangelio ait: Quemcunq; mei aut Euangelij puduerit, aut me negauerit, Filium etiam hominis pudebit eius quando venerit in gloria patris. Ideoq; fidei suæ non pudet eos qui vera membra sunt sanctæ Christianæq; Ecclesiæ. Verum quando fidem suam aperte confitentur, & soli Christo omnem gloriam dant, atque ideo mundi iudicia & aliarum Ecclesiarū doctrinam & fidē, seu potius opiniones, damnant & nihili faciunt, magnam alij ex ea re molestiam capiunt ac offenduntur, atque Ecclesiam Christianam eiusque membra propter fidei confessionē odio habent & persequuntur.

Præcipuē tamen hinc augentur offensiones & odia contra Ecclesiam, quod nullas arbitrorum compositiones admittit, nempe vt scripturis

Pij suam fidem confitentur.
Matth. 10.
Mar. 8.

Persecutio oritur ex confessione fidel.

pturis quidem & Christo domino credat, simul tamen humanis traditionibus aliquam autoritatem tribuat: item vt salutē non vni ac soli Christo adscribat, sed vnā cum Christo ea quæ ab hominibus addita sunt agnoscat vt res necessarias, aut saltem bonas & viles ad salutem adipiscēdam. Huiusmodi arbitrium & compositionem nemo verē fidelium in Ecclesia recipit: nam cor suum purum seruat, neque alterius vocem audit quā sui sponsi Iesu Christi, atq; firmiter in vno Christo salutem & redemptionem suā sitam esse agnoscit, memor verborum Pauli dicētis, Præparavi vos, quos vni viro, vt virginem puram sistam, nempe Christo. Et statim contra huiusmodi arbitros & compositores subiecit: sed metuo ne quomodo, sicut serpens ille Euam seduxit calliditate sua, ita corruptæ mentes vestre degenerent à simplicitate quæ est in Christo.

Vera igitur membra Ecclesiæ Christi firmiter retinent in Christo expositam simplicitatem, neque quicquam præter Christum recipiunt, sed cum Dauide dicunt, Verbum tuum Domine lucerna pedibus meis, & lumen seminarum mearum. Item cum Paulo, Non enim decreueram quicquam scire inter uos nisi Iesum Christum, eumque crucifixum. A me verò absit gloriari nisi in cruce domini nostri Iesu Christi, vnā cum Christo crucifixus sum. Viuo autem non amplius ego, sed viuit in me

2 Cor. 11.

Vera membra Ecclesiæ nihil extra Christum recipiunt.

1 Cor. 2.
Galat. 3.
Galat. 2.

DE PERSECUTIONIB.

Christus : & vitam quam nunc vivo in carne, vivo per fidem filij Dei, qui dilexit me & tradidit semetipsum pro me. Non abrogo gratiam Dei : nam si per legem est iustitia, igitur Christus sine causa mortuus est.

**Patientia
Ecclesiæ.**

Simplicis huius fidei causa Ecclesia Christiana omnes persecutiones patitur, quibus illam mundus aliæque Ecclesiæ atrociter persequuntur. Quamvis enim multæ aliæ causæ persecutionibus prætexantur, hæc tamen vera,

**Persecutio
uniuersalis
& singularis.**

vnica & princeps causa est. Est autem quædam uniuersalis & publica persecutio, quando integra aliqua Ecclesia fidei suæ causa ab aduersarijs bello petitur, aut alioqui leditur & affligitur: quædam vero persecutio est privata & singularis, quâdo vnus aut alter plurisque persecutionem patiuntur, & quoad vitam, famam, fortunas, affliguntur fidei suæ gratia. Persecutionis autem nomine complector omnia quæ

**Quid sit
persecutio.**

persecutioni annexa sunt, quæ antecedunt eam aut coniuncta sunt, vel denique consequuntur eam, uti sunt offensiones, odia, inimicitie, delationes, accusationes, calumniæ, conuicia & maledicta, sannæ, irrisiones, contemptus, verbera, damna corporis & fortunarum, exilia, relegationes, rapinæ multæ, & confiscationes bonorum, ex quibus sequuntur paupertas, mæror & tristitia grauis, curæ, sollicitudines, miseriæ, fames, sitis, nuditas, frigus, aliæque incommoda, item carceres, vincula, tormenta

menta

menta, atque postremo mortis genera sæuissima, dum tolluntur è medio aqua, ignibus, gladio, laqueo, ac demum post mortem ipsa cadauera raptantur, laniantur & contumelia afficiuntur, & omnia illa quæ à persecutoribus maligne fiunt, in iniuriam & contumeliam fidelium, etc. Vniuersa hæc semper passa est Ecclesia Christiana, & adhuc patitur in membris, modo pluribus, modo paucioribus, prout æterno Deo visum fuerit, atque illi fideles suos purgare & probare placuerit, sicut aurum in igne.

*Sanctos & fideles qui ante Christi
natiuitatem vixerunt, tantū per fi-
dem in Christum seruatos esse, et gra-
ues persecutiones sustinuisse.*

CAPVT IIII.

DEinceps commemorandæ erant persecutiones Christianæ Ecclesiæ, quas mox ab ipsa natiuitate Christi & postea perpessa est, sed quia huc spectat atque vtile est scire sanctos qui ante Christi natiuitatem vixerunt, etiam per fidem in Christum seruatos esse, ac huius fidei gratia multas grauesque persecutiones sustinuisse, id ipsum hic breuiter exponam.

DE PERSECUTIONIB.

**Falsa opi-
nio de salu-
te ueterū.**

Noui autem nonnullos mirari nos hæc asserere, quibus persuasum est, veteres ab Adamo ad Christum usque non esse seruatos per fidem in Christum, quippe qui parum aut nihil de hac nouerint, sed per legem Moysis seruatos esse. Similiter opinatur, veteres nullas persecutiones fidei suæ causa sustinuisse, sed populum illum bellicosum, & multis magnisque victorijs clarum & celebrem fuisse.

Omnes sanctos qui unquam fuerunt sunt, unum corpus esse.

Verum est contra notum est, omnes sanctos qui ante & post Christi aduentum vixerunt, vnum populum esse, unitos in vnum corpus vnāque Ecclesiam sub vnico capite, ac vnicum æternūque seruatorem Messiam Iesum Christum habere, ac omnes qui vnquam vitæ participes facti & seruati sunt, per hunc solum in vnico corpore Ecclesiæ vitæ ac salutis participes factos fuisse, & adhuc fieri. Hoc autē nullo modo potuit absque fide fieri, cum per hanc solam salutem percipiamus. Sed longe à nobis absit vt auellamur et separemur à corpore, unitate & communione omnium sanctorum, ac nominatim veterum patrum, quorum filij & cohæredes nuncupamur per solam fidem in Deum & Christum eius Dominum nostrum. Arque hoc est omnium fidelium peculiare & solidum gaudium, quod norunt se communionem habere cum omnibus sanctis qui vnquam fuerunt, aut nunc sunt, vel futuri erunt ad finem vsque mundi. Sic nanque Christus ipse

Fideles communionem habent cum omnibus sanctis.

ipse testatur omnium electorum esse vnum corpus, vnam Ecclesiam, vnam communionem, vnam hæreditatem, idque his verbis, Dico vobis, multi venient ab Oriente & Occidente, & accumbent in regno cælorum cum Abrahamo Isaac & Iacobo.

Quòd si hæc non ita clare & vt contradici nequeat, exposita essent, nihilominus exemplum primorum parentum, Adami & Euaë, nos de hoc ipso edocere posset. Manifestum nanque est, ipsos non fuisse seruatos per legem Moïsis, quæ demum post annos bis mille & centenos aliquot in monte Sina data est. Sed ipsi posterique habuerunt præclaram & consolatione plenam promissionem Dei, nempe Deum daturum ipsis semen mulieris, quod conculcaturum sit caput serpentis, ipsum autem serpentem seminis calcaneum attriturum. Promissiones autem fide recipiuntur: atque hoc modo promissionem Dei primi nostri parentes receperunt. Habuerunt igitur fidem, & per solum Christum seruati sunt. Nam Iesus Christus Filius Dei est semen mulieris, hoc est verus homo, non conceptus ex virili semine, sed ex Spiritu sancto, hic diuina sua virtute operatus est, vt Filius Dei verus Deus & homo nasceretur ex corpore sanctæ & intemeratæ virginis Mariæ, ideòque etiam semen mulieris nominatus est. Semini huic diabolus serpens, per suos cal-

Quomodo
primi parē
tes nostri
seruati sint.

Gen. 3.

Verum fun
damentum
rectæ fidei.

DE PERSECUTIONIB.

cem attriuit, hoc est, passioni & morti tradidit. Verum hoc benedictum semen morte & passione sua serpenti caput contriuit. Est autem serpentis seu diaboli caput, regnum diaboli, peccatum, mors, infernus seu condemnatio: hæc fidelibus per mortem Christi & sanguinem eius in cruce effusum, euerfa & sublata sunt. Hac igitur fide in semen benedictum Iesum Christum primi patres nostri seruati sunt.

Sacramen-
tum Ada-
mo à Deo
datum.

Vnà autem cum promissione sacramentum quoque Adamus accepit, nempe Sacrificia. Nam Adamus eiusque liberi agnum sacrificantes, signum & testimonium habuere futuri sacrificij & mortis benedicti seminis. Simul quoque monebantur vt gratias Deo agerent, & vt seipsos viuâ sacrificia offerrent, ac vitam iuxta Dei voluntatem instituerent

Promissio
semini sub-
inde in ecc-
lesia reno-
uata est.

Præclara hæc et princeps benedicti seminis promissio, subinde postea in Ecclesia patribus iterata est, renouata & illustrata, præcipue tamen tribus patriarchis Abrahamo Isaac & Iacobo. Cuncti namque norunt Abrahamo dictum fuisse, In semine tuo benedicentur omnes familiæ terræ. Quod Paulus ad Galatas sic interpretatur, semen hoc esse Christum. Ab hoc igitur omnes fideles benedicuntur, ab hoc liberantur ab execratione quæ peccatum consequitur. Euangelistæ etiam sermone generis Iesu Christi, à Maria, matre ipsius
ad

ad Abrahamum usque deducunt. Itaque non est dubium omnes fideles omnium temporum in Christo salutem adeptos esse & adhuc adipisci.

Mosis verò lex non contra promissionem lata est, ut hanc aboleat, aut alibi extra promissum semen salutem ostendat. Atque hoc aperte Paulus docet ad Galat. 3. inter alia scribens, legem transgressionum gratia additam esse, usquequo veniret semen illud, ut pædagogus esset ad Christum nos ducens, ut ex fide iustificaremur.

Lex nō est
contra pro-
missionem.

Præterea David atque omnes Prophetæ, tam aperte de Christo concionati sunt, tam fideliter docuere fidem in Christum, ut qui vel mediocriter in eorum scriptis versatus & institutus est, nunquam dicturus sit veteres non novisse fidem in Christum, ipsumque Christum ignorasse. Nam ut reliquos prophetas omittamus, an non Esaias de Christo tam aperte locutus est, ut veterum quidam ipsum non absque causa Evangelistam nominarint? Ita autem de Christo scribit quinquagesimo tertio cap. Omnes nos sicut oves erravimus, unusquisque ad viam suam declinavit, & Iehoua coniecit in illum (Messiam) iniquitates omnium nostrum. Ipse autem vulneratus est propter præguationes nostras: attritus est propter iniquitates nostras; Castigatio pacis nostræ (idest qua nobis pax cōfici debebat)

Prophetæ
de Christo.

DE PERSECUTIONIB.

super eum (Messiam) & liuor eius sanitas fuit nobis. Scientia autem sui (hæc est vera Christiana fides) seruus meus iustus multos iustificabit, & iniquitates eorum ipse portabit, &c. Non autem arbitror quenquam his clariora testimonia efflagitaturum de Christo, & fide in Christum, per quam iustificemur.

Omnes patres ueteris Testamenti per fidem in Christum seruati sunt.

Postremò noui Testamenti testimonia hæc de re tam perspicua sunt, ut à nemine in dubium vocari debeat, sanctos ueteris Testamenti, qui ante natiuitatem Christi vixerunt, per fidem in Christum, solius Christi neque ullius alterius opera & beneficio saluatos esse. Christus ipse ubique in sua doctrina nihil tam uehementer à populo suo requirit, quàm ut sint filij Abrahamæ. Fiunt autem filij Abrahamæ per fidem, si eandem cum Abrahamo fidem habeant. Atque cum de hac re multa uerba fecisset Dominus Ioannis 8. cap. sub finem exponit quæ Abrahamæ fides fuerit, Abraham inquit, gestiuit ut videret diem istum meum: & uidit, ac gauisus est. Ex his facile est ratiocinari, si in nouo Testamèto eandem cum Abrahamo fidem nos habere oportet, oportet ut ante quoque Abrahamus ipse in Christum crediderit, ut Christus explicat, & hac fide iustificatus fuerit. Hoc ipsùm firmiter probatur à Paulo Rom. 4. & Galat. tertio capite.

Diem Christi uidere est credere.

Idem

Idem testatur Ioannes Baptista, digito Christum ostendens ac dicens: Ecce agnus Dei qui tollit peccata mundi. Mundi autem nomen non tantum eos complectitur, qui post Christi natiuitatem vixerunt, sed eos quoque qui prius fuerunt.

Ioan. 2.

Ioannes item Apostolus & Euangelista his verbis idem testatur: Christus est propitiatio pro peccatis nostris, nec pro nostris solum, sed etiam pro totius mundi peccatis. Ac alibi: Agnus qui occisus est ab origine mundi. Scimus autem Christum semel duntaxat sacrificatum & occisum esse, vnicum autem eius sacrificium esse propitiationem pro peccatis totius mundi. Huius sacrificij vis & dignitas efficax fuit in fidelibus ab ipsa mundi origine. Ideoque agni olim sacrificati fuerunt, qui fuere sacramenta passionis Christi, & redemptionis, qua redemit omnes qui vnquam ab origine mundi fuerunt, & à peccatis purgati sunt, & qui adhuc erunt aut purgabuntur.

1. Ioan. 2.

Apocal. 13.

Similiter Petrus ait, nullum esse nobis nomen datum sub cælo (hoc est nihil in toto terrarum orbe nominari posse, quicquid tandem id sit) in quo saluari possimus, præterquam in nomine Christi. Atque in Hierosolymitano concilio, cum quidam Christianis legem Moïsis imponere vellent, Petrus respondit: Nunc ergo quid tentatis Deum imposito iugo cæruici discipulorum, quod neque patres no-

Acto. 4.

Acto. 15.

DE PERSECUTIONIB.

stri neque nos portare potuimus? Imò per gratiā Domini Iesu Christi credimus nos seruaturū iri, quemadmodum & illos. Quibus verbis aperte & simpliciter ostenditur, veteres nō fuisse saluatos per legem Moſis, quæ iugū eſt atq; nominatur, ſed per gratiam Domini noſtri Ieſu Chriſti.

1. Cor. 10. Quid verò clarius eſt quàm quod à Paulo ſcribitur: Patres noſtros omnes eundem cibū ſpiritualem comediſſe, & omnes eundem potum ſpiritualem bibiſſe? Bibebant enim ex ſequentē ſpirituāli petra: Petra verò erat Chriſtus.

Idem docet Euſebius ab initio Eccleſiaſticae ſuæ hiſtoriæ: & Auguſtinus libro ſecundo contra Pelagium & Celeſtium cap. 24. Et de Ciuitate Dei lib. 18. cap. 47.

**Discrimen
veteris ac
nouī popu-
li & Teſta-
menti.**

Interea nihilominus verum eſt, magnum eſſe diſcrimen inter veterem ac nouum populum, veteribus enim in figuris myſteria propoſita fuerunt, non autem tam clarè vt tempore reuelati Euangelij. Illi expectarunt ea quæ nos non expectamus, ſed gratulamur Deum in Chriſto aperuiſſe & dediſſe omnes theſau-ros, præter clarificationem in extremo iudicio exhibendam. Sunt alia quoque quibus ambo teſtamenta & veteres ac nos, differunt, de quibus alij diligentius & copioſius ſcripſere, Paulus quoq; idem agit 2. Cor. 3.

**Veteres
quoq; fidei**

Ceterum veteres nō tantū victorioſi fuere,
& per-

& persecutionibus atq; afflictionibus caruere, aut nihil veræ fidei gratia passi sunt: sed omnes persecutiones quas Moyses in Aegypto, & prophetæ in Iuda & Israele sustinuerunt, illas omnes veri Dei causa, & propter veram doctrinam & rectam fidem sustinuerunt. Quinetiam Dominus in Euāgelio prædicens quæ Apostoli & fideles passuri sint, similia inquitātea passos esse sanctos prophetas.

causa perse-
cutiones
passi sunt.

In Psalmis aperta testimonia extant, quod vetus Ecclesia fidei & veritatis causa magnas afflictiones, opprobria & iniurias sustinuerit, & persecutores eius conati sint veram religionem opprimere, & ideò ecclesiam lacerauerint, & credentes absque omni misericordia excruciarint & trucidarint. Psalmo 74. scribitur: Rugierunt hostes tui in medio synagogarum tuarum: posuerunt signa sua. Miserunt ignem in sanctuaria tua, in terrā deturbantes polluerunt tabernaculum nominis tui. Dixerunt in corde suo: Depopulabimur eos pariter: incenderunt omnia tabernacula Dei in terra.

Rursus Psalmo septuagesimo nono fideles conqueruntur & orant in hæc verba: Deus venerunt Gentes in hæreditatem tuam, polluerunt templum sanctitatis tuæ, posuerunt Ierusalē in acervos lapidum. Dederunt cadavera servorum tuorum escam volucribus cœli, carnē sanctorum tuorum cibum bestiis terræ,

DE PERSECUTIONIB.

Effuderunt sanguinem eorum tanquā aquam in circuitu Ierusalem, & nemo erat qui sepeliret. Opprobrium sumus vicinis nostris, & ludibrium eorum qui circum nos sunt. Vsq̃ue quō Domine irasceris? Cur dicerent Gentes, vbi est Deus eorum? Similia in alijs Psalmis scribuntur, vt 137, &c.

**Fideles in
ignem pro-
iecti.**

Quid verò sub Nabuchodonosore tribus illis martyribus acciderit, & quomodo in ardentem fornacem proiecti sint, propterea quod idolum à rege erectum adorare noluerunt, notum admodum est ex 3. cap. Dan. Prophetæ.

**Persecutio
Antiochi.**

Magna item grauis & miserabilis persecutio fuit, quam rex Antiochus contra veram fidem exercuit, vt populum Dei à vera fide ad falsam, idolorumque cultum cogeret, atq; propterea eos qui cōstantes fuerunt, crudelissimè & horribiliter excruciauit. Legantur 1. lib. Machab. cap. 1. & 2. libri 5. 6. & 7. cap. Nemo etiam ignorat Paulum ad Hebr. 11. cap. plurima exempla commemorare eorum, qui propter Deum & veritatis causa, labores & anxietates atque persecutiones in veteri Testamento sustinuerunt.

De prima persecutione post Christum natum, in qua Herodes Magnus teneros & infantes puerulos trucidauit.

Caput

CAPVT V.

Post persecutiones fidelium in veteri sancta Ecclesia, deinceps commemorabo persecutiones Christianæ Ecclesiæ, quæ mox à nato Christo sub imperio Augusti Cæsaris incepere.

Christo igitur in summa paupertate in stabulo quodam nato, Magi ab Oriente Hierosolymam venerunt, & nuper nati Regis natiuitatem adnunciarunt. Nuncio hoc Herodes (quem Magnū & Ascalonitam cognomināt) vehementer territus fuit, verebatur enim ne nuper natus Rex ipsum è regnō Iudeæ eijceret, quod tum Romanorum beneficio & voluntate possidebat. Itaque cogitabat nouum nuperq; natum Regem adhuc in cunis iacentem trucidare. Sed cum ignoraret quis nam esset iste nuper natus Rex, attamen sciret hunc Bethlehemi natum esse, quò minus ab eo aberraret, Bethlehemi & in vicinia bomulos aut minores natu infantes omnes simul, per ministros & milites suos trucidari curauit. Atq; inter ministros suos sæuissimus tyrannus aliquos nactus est, quos non horreret tam crudele & inauditum parricidium patiari. Nam latrones illi profani homines, serui parricidæ regis, Bethlehemū profecti eius imperia exequébantur, & trucidabāt omnes puerulos Bethlehemi & in vicina regione, quorum haud du

Herodes
Magnus
primus per-
secutor
Christi.

Iohanna
crucifixa.

DE PERSECUTIONIB.

biè non exiguus numerus erat. Etenim quod horrendum auditu est & ab humana natura alienum, ne teneris quidem infantibus in cunis parcebant, & à matrum vberibus eos auelabant: vnde oriebatur ingens & miserabilis clamor, eiulatus et ploratus eorum, quibus charissima pignora iniustissima tyrannide eripiebantur, & tam crudeliter & inhumaniter trucidabantur. Meminit autem tanti luctus et eiulatus Matthæus Euangelista, à quo historia hæc diligenter descripta est, & ad magnitudinem huius miseriæ & calamitatis oculis subiiciendam, verba Ieremiæ ab eo citantur, ita scribentis: Vox in Rhama audita est, lamentatio & fletus, & eiulatus multus, Rachel plorans filios suos, & noluit consolationem admittere eo quòd non sint. In quibus verbis hoc quoque cernitur, persecutionem non tantum illos attingere & affligere qui tormentis cruciantur aut trucidantur, sed illos etiam qui quamuis non eadem patiuntur, tamen illos amant, et coniuncti sunt his qui patiuntur, ideò que ex passionibus amicorum ingentem animo dolorem percipiunt, atque ita ipsi quos que patiuntur & persecutioni obnoxij sunt.

Matth. 2.

Ad quos
pertinuerit
persecutio.

Puerulos
istos pro
pter Chri-
stum occi-
sos esse.

Commouit autem hanc persecutionem Herodes non propter ipsos infantes vt hos trucidaret, sed propter Dominum nostrum Iesum Christum, ad hunc quærendum, inueniendum & trucidandum. Itaque hi infan-

tes innoxij propter Christum cæsi sunt, & hi ad quos pertinebāt, ingentem hunc dolorem & luctum propter Christum accepere, quamvis mysteria Dei nondum intelligerent. Rectè ergo innoxij isti pueruli eorumque parentes inter hos numerantur, qui Christi gratia persecutionem passi sunt. Neque etiam dubium est, hos puerulos vi efficaciaque gratiæ gratuitaque promissionis Dei in fœdere Dei fuisse, ideoq; fœderis signum circumcisionem habuisse ac fuisse filios Dei, iam verò etiā propter Christum martyrum corona donatos.

Cum autem Deus tanta gloria hos infantes clementer donarit, cessent hic curiosi percontatores quærere, quid sibi Deus voluerit, curque passus sit miseros & innoxios puerulos propter Christum trucidari? Cur non eos quoque liberarit sicut Christum, quem in Aegyptum fuga subduxit? Cur passus sit crudelem tyrannum tantum parricidiū patrare? An Deo inaudita huiusmodi crudelitas & immanitas placeat? Verisimile autē est illo tēpore quo hæc facta sunt, inquietos & carnales homines, complures huiusmodi sermones effudisse. Sed pij & sano iudicio præditi homines, huiusmodi cogitationes & quæstiones rejiciunt, neque divinæ gubernationi obloquuntur, cur hoc vel illud permittat, verū ex animo cū Dauide dicunt: iustus est Dominus in omnib, vijs suis, & sanctus in omnibus operibus suis,

Curiosæ
quæstiones
de his pue-
rulis.

DE PERSECUTIONIB.

Quamuis autem innoxij pueruli vita præfenti priuati fuerint, sunt tamen æterna vita donati, & ornati ineffabili gloria & honore. Luctum verò & dolorem parentum, Deus varijs rationibus rependere potuit. Ac Deus cui displicet crudelitas, quiq; malum non facit, neq; id impunitum patitur, vitur malis operibus & ira atque immanitate hostium suorum ad bonum credentium, ipsa interim illorum facta mala sunt, neque propterea bona fiunt. Venerum sua natura malum est, sed arte medicorum id quod natura malum erat, in pharmacis ad hominum bonum adhibetur. Sic etiam Iosephus dicebat fratribus suis, ipsos quidē malum aduersus se cogitasse, quando scilicet ipsum in Aegyptum vendiderunt, Deum autem id conuertisse in bonum. Similiter Deus agit in persecutionibus.

**Persecutio
ni huic om-
nes aliæ cō-
formes sūt.**

Nanque in prima ista persecutione, ceu in speculo quodam, euidenter cernimus, quæ sit ratio omnium aliarum persecutionū. Quamuis enim hæc persecutio prorsus immanis & inhumana fuerit, tamen nihilominus saluti & gloriæ omnium eorum inseruijt quos attigit. Sic etiam aliæ persecutiones fidelium etiamsi atrocissimæ sint, illis bono & honori sunt qui patiuntur. Atque vti prudentes hîc non multis disputant, cur Deus passus sit hos puerulos iugulari, ita fideles in persecutionibus pacato animo sunt, neque Deum in ius vocant, quæ-
rentes

fente cur hoc vel illud improbis hominibus permittat, cur pios & innoxios opprimi patiat. Norunt enim & credunt gubernationem Dei in omnibus rebus bonam & iustam esse, & irreprehensibilem. Sicuti autem pueruli infantes propter Christum cæsi sunt, & inter illos Christus quærebatur ut occideretur, ita in omnibus persecutionibus fideles Christi causa occiditur, ac Christum persecutores quærunt & delere conantur. Sed sicut Christus hic neque inuentus neque occisus est, verum effugit: ita omnes persecutores pios quidem trucidare possunt, Christum autem nunquam extinguere poterunt. Verum uti Herodis hoc patricidium nequaquam uti sperauerat animum securum & tranquillum reddere potuit: ita cuncti persecutores quamuis multos trucidant, nunquam tamen securi sunt, sed in perpetua sollicitudine & metu versantur.

Herodem verò ad inauditum hoc patricidium sola ambitio & dominandi libido impulit: alix quoque persecutiones pleræque ex simili morbo prauoque affectu exortæ sunt. Quid olim ambitio ac dominandi libido effecerit in regno Iudæ & Israël, cognosci potest ex tyrânicis factis Saulis, Abneri, Ieroboami, Athaliæ atque similibus. Nostri quoque ætate multi ecclesiastici ac politici ordinis magnis honoribus fruenter, metuunt ne ipsorum gloria, fastus, opes, voluptates, dignitates &

*Causa per
persecutio
nis innoxio
rum pueru
lorum.*

DE PERSECUTIONIB.

honores pereant, si libera relinquatur Euangelij prædicatio. Tales igitur pro regno & volupstatibus suis vnâ cum Herode, Christo & verbo eius se opponunt, neque abhorrent ab vilo immani facto instigando aut patrandò, tantum vt ipsi tuti & tranquilli in suis nidiis maneant. In summa, sicut grauis hæc & immanis persecutio Christi, mox ab ipsa incarnatione eius cædendis innoxijis puerulis inchoata est: ita ecclesia Christi nihil nisi persecutiones ad extremum vsque iudicium expectandum habet.

De altera persecutione, in qua Ioannes Baptista capite truncatus est: Iesus Christus Filius Dei crucifixus, ac discipuli eius dispersi sunt.

CAPVT VI.

Ioannes Baptista primus cōcinator Euangelij.

Quid Ioannes Baptista prædicauit

SEcunda persecutio idem cum prædicatione Euangelij, initiũ habet, incæpit autẽ Euangelium prædicare Ioannes Baptista, sicut Marcus testatur scribens: Euangelium Iesu Christi filij Dei ita incepisse quemadmodum à Prophetis prædictum fuerat nempe à præcurfore Christi, qui viã illi parauit, atq; homines apparuit ad Christũ recipiendũ. Hic Ioannes Baptista digito Christum ostendit, & testatus est hunc esse agnum Dei qui tollat peccata mundi.

di. Idē homines monebat vt in Christum crederent, & discipulos suos à se ad Christum remisit, vt ad illum in quo omnis plenitudo inhabitat, & per quem solum aditus ad vitam æternam habetur: asserens hunc esse verum Dei filium, in cuius manu cuncta Pater tradiderit, & qui in ipsum credat habere vitam æternā, qui non credat, super hunc manere iram Dei. Interea vitia hominum acriter repræhedit, ac omnes ad pœnitentiam adhortatus est, denuntians impœnitentibus & incredulis imminere grauem Dei iram atque excidium. Commemorantur hæc ab Euangelistis Matt. 3. capite, Ioan. 1. & 3. cap. Luc. 3. cap.

Huius igitur doctrinæ gratia Ioannē atq; discipulos eius cum alijs odio persecuti sunt, tum præcipuē summi pōtiffices & sacerdotes, qui etiā legatis ad eū missis rationē huius doctrinæ ab eo expostularunt, & eū impedire atq; à munere hoc abducere conati sunt. Postea verò cū Ioan. 2. Herodē cognomento Antipā, Herodis magni qui innocētes puerulos occiderat filium, propter incestū reprehendisset (nam hic Philippi fratris sui germani vxorē & filiā rapuerat, ac si bi desponsā fratris vxorē palām retinebat) cum inquā contra hoc scelus concionaretur, & turpitudinē facti argueret, ab Herode captus & in carcerem coniectus est. Conuiuio de inde splendido cum Herodes principes & aulicos suos exciperet, multa & magna

Ioannes
pītur.

DE PERSECUTIONIB.

Ioannes de
collatur.

inter pocula vino exhilaratus promisit Herodiadi filiae scorti, quòd coram ipso salasseret, illa verò à vetula meretrice matre edocta, caput Ioannis Baptistae petijt. Herodes verò etsi sciret Ioannem virum pium & sanctum esse, nihilominus misso spiculatore, hominem inson-tem, nullo iudicio præcedente, turpiter & ex tyrannica libidine in carcere trucidari iussit. Filia verò caput Ioannis matri incestae meretrici, in conuiuium & in ipsam mensam in-tulit. Quantùm verò luctum & mœrorem cru- dele hoc facinus discipulis Iohannis omnibusq; pijs attulerit, quilibet fidelium facile secum expendere poterit. Itaque hæc Herodis per-secutio non tantum Ioannem, sed alios quoq; fideles attigit & molestia affecit.

Varie ho-
minum co-
gitationes
de hoc fa-
cio.

Procul dubio verò tum temporis cogita-
tiones huiusmodi carnales in multorum ani-
mis versabantur, cur Deus sic permiserit af-
fligi hunc virum, qui Domino tam charus e-
rat, & quo non est maior natus ex mulieri-
bus? Cur succrit eum adeò miserè in carcere
iugulari ab incestis hominibus, qui interim
luxui, ebrierati & salrationi indulgebant? Cur
passus sit sanctum hoc caput impuræ mere-
tricis manibus petulanter contrectari & con-
tumelia affici? Sunt quidem hæc admiran-
da coram hominibus, & facinus ipsum hor-
rendum est: Deum tamen qui omnia in ius-
dicio & iustitia facit, cum hæc permittit, ne-
mo sa-

mo sanus in ius vocabit. Imò si nunc quoque videat pios homines ab impuris & improbis miserè trucidari, & contumeliosè tractari, ita secum ratiocinatur: si Deus aspicere potuit, ut vir tam sanctus, Dei amicus, primus Euangelij minister, adeò turpiter in carcere iugularetur, & præterea caput ipsius ignominiosè tractaretur, minus admirari debemus, si nunc quoque patiatur similia amicis suis accidere, qui nondum in tanta æstimatione & dignitate sunt qua Ioannes fuit.

Verùm sicut Ioannis causa non propterea iniusta fuit, & Herodis iusta, quia hic vicit & Ioannem oppressit & sustulit: ita nostra quoque ætate doctrina & fides eorum, qui Christi & verbi eius causa persecutionem patiuntur & miserè occiduntur, nihilo propterea deterior est, neq; ideo melior est fides persecutorum & qui alios trucidant.

Similiter ut Herodem ad hanc persecutionem & graue parricidium non alia causa impulit, quam quòd noluit repræhendi in suis sceleribus, neque suos compotores & incestam meretricem offendere, sic pleræque persecutiones ab illis excitantur, qui nolunt repræhendi propter idololatriam, peccata & scelera sua, & insontes persequuntur, ut placeant improbis hominibus, qui eos ad hoc incitant.

Eadem ætate post Ioannem Baptistam, sub

*Victoria
impiorum
eorum causam non efficit bonam.*

*Causæ persecutionis
Herodianæ*

*Iesu Christi
doctrina.*

DE PERSECUTIONIB.

Imperatore Tyberio, Dominus noster Iesus Christus Euangelium prædicare incæpit, ac annunciare remissionem peccatorum & vitam æternam per fidem in ipsum, ac simul væhementer contradixit falsæ doctrinæ sectariorum, Phariseorum inquam, Scribarum, & Sacerdotum, eorum hypocrisim, auaritiâ, aliâque vitia seueriter accusauit, simul denunciâns iram Dei ipsis imminere, omnes præterea ad pœnitentiam adhortatus est. Doctrinam hanc simulque diuinam suam potentiam multis miraculis & prodigijs comprobauit, ex quibus clarè & indubiè addisci potuit, & quodammodo manu tangi, ipsum esse se filium Dei viui, Dominum potentem satanæ, peccati, mortis, & inferorum.

Odia potius
tum contra
Christum
Dominum.

Porro summi pontifices, sectarij seu religiosi vt vocant, penes quos summa erat potentia, & maxima authoritas in Senatu Iudeorum, Sacerdotes item & Leuitæ non agnoscebant Iesum vti reuera erat Messiam esse, sed odio prosequabantur ipsum, & vitæ eius insidias struebant. Atque ipsum modò Samaritanum nominabant, modò à Satana obsessum dicebant, doctrinam ipsius conuicijs & contumelijs afficiebant, hanc enim ferre non poterant, quòd ipsorum doctrinæ prorsus contraria esset. Nam ipsi quidem parum aut nihil de fide loquebantur, tantum de operibus, nos scilicet Lege seu obserua-

Pharisaica
doctrina.

seruatione Legis, & præsertim per sacrificia iustificari & saluari: similiter pauca de charitate docebant, sed omnia auaritiæ suæ ac comodabant, & è domo Domini, tabernam mercatorum fecerant. Etenim in ipso templo oues & boues & columbas venum proponebant sacrificaturis: & quæstus gratia numulariorum menfas erexerant. Sed Christus flagello factò è funiculis omnes eiecit è templo, oues, boues, columbas & horum venditores, & argentarios seu numularios, omnesq; qui religionem quæstui habebant.

Propter hanc igitur causam Christum assidue persecuti sunt, ac sæpe conati sunt eum lapidare aut interficere, ipse autem sæpe se illis subduxit, & è ludæa in Galilæam fugit, contumelias multas, afflictiones & labores plurimos patienter sustinuit. Postremò tamen à discipulo suo proditus ac venditus, captus, in iudiciũ Ecclesiasticũ Sacerdotũ adductus est, & à Romano præside Pontio Pilato morti & crucis supplicio addictus est, nõ aliã ob causam, quã quòd se vti reuera erat, esse assererat verũ Dei vniũsiliũ, Mesiã seu Christũ, vnicũ & æternũ seruatoreẽ totius orbis. Ante verò quã ad præsidẽ deduceretur, contumeliosissimè illuserunt ipsi, iniurijsq; affecerunt eũ Sacerdotũ ministri in summi Pontificis aula. Hi faciẽ illi obligarunt, ac ipsum conspuerunt, colaphos illi impegere, ac contumelijs diuinam ipsius

Persecutio
nes Christi.

DE PERSECUTIONIB.

Accusatio
Christi.

Passio
Christi.

sapientiam & maiestatem affecerunt. Mand
verò cum ipsum ad præsidem deduxissent, ca
lumniabantur ipsum esse populi seductorem,
hominem seditiosum & crucis supplicio di
gnum. Pilatus verò diligenter de singulis in
quirens, causa cognita, aliquoties testatus est
ipsum esse infontem, & se non posse iure eum
damnare: attamen quamvis insons miserè ta
men tractatus est. Ductus enim fuit ad He
rodem ac ab illo contemptus, ab aulicis eius
irrisus & contumelijs affectus est. Comparatus
fuit maximo latronum eius ætatis Barra
bæ, atque hunc ludæus populus Christo præ
tulit, deteriorem ipsum existimans latrone
omnibus exoso & scelerato. Flagellis etiam
cæsus est, & corona è spinis contexta corona
tus fuit, ac ita miserè affectus & excruciat
in conspectum ingrati populi adductus est.
Verum nullus hic erat gratiæ aut veniæ locus,
& præsertim apud sacerdotes, hi impulere
præsidem ut innocentem damnet, & ad
supplicium abripi & in medio duorum latro
num crucifigi permetteret. Tum verò in sum
mis doloribus & ipso mortis agone, horribi
libus fannis, ludibrijs & contumelijs affectus
fuit. Sacerdotes namq; & complures alij ante
crucē obābulantes, multa tetra & horrenda cō
tra illū dixere, quæ à Matt. diligēter cōmemorā
tur. Inter has grauissimas tentationes & con
tume

tumelias, in summis his doloribus, Christus in cruce expirauit.

Dum autem hæc pateretur Christus, discipuli eius miserè dispersi sunt, ingentemque & incredibilè dolorè ex Christi passione & morte fideles omnes perceperunt. Complures anxie metuebant, ne actum iam esset de doctrina Euangelij. Itaq; persecutio contra Christum, totam Ecclesiam omnesq; fideles attingit & afflixit. Et si autem hostes Christi sperabant se iam victores esse, & doctrinam Euangelij oppressisse, tamen ipsorum victoria pharisaicam doctrinam ne vno quidem apice meliorem, aut Euangelicam doctrinam deteriorem effecit. Neque enim sequitur, Pharisei Christum occiderunt, ergo doctrina eorū vera est, Christi autem falsa.

Causa autem quæ Phariseos & omnes hostes Christi ad ipsum persequendum impulit, non alia fuit, quàm quòd falsam suam doctrinam conseruare, Euangelium verò eiusq; assertatores opprimere uoluerunt, quo securi suo regno, voluptatibus & libidinibus frui possent. Nostra etiam ætate, plerique Papistarum non aliam ob causam fideles persecuuntur.

Consolatur autem nos quòd in tanta afflictione, cum discipuli dissipati essent, & Christus ab omnibus desertus, nihilominus discipulorum vnus Ioannes ausus est libere ad crucem Christi accedere, & fidelibus mulieribus

Persecutio
contra Eccle-
siam ex-
citata.

Quare
Christum
persecuti
sint.

Consolatio
in persecu-
tionibus.

DE PERSECUTIONIB.

se coniungere Mariæ perpetuæ intemeratæ
 que virgini nostri domini, Mariæ Magdale-
 næ, Cleophæ, & alijs. Hic nanq; in infirmita-
 te virtus Dei declaratur. Similiter Iosephus &
 Nicodemus fortiter se gessere. Quemadmodū
 hodie quoq; fit, vbi enim veritas creditur op-
 pressa graui persecutione, sic vt neminem ha-
 bere videatur qui eius curam suscipiat, tum se-
 pe per homines abiectos, aliquādo etiā per cla-
 ros & illustres, noua & bonæ spei plena ini-
 tia iaciuntur, è quibus veritas mirum in mo-
 dum augetur. Nequaquam igitur in grauissi-
 mis persecutionibus spem animumque abis-
 cere oportet.

*Aliter iudi-
 candum est
 de Christi
 passione,
 quam de
 sanctorum
 afflictionib.*

Illud tamen ante omnia hic obseruandum
 est, longe aliter de morte & passione Christi
 iudicandum esse, quā de morte & afflictio-
 nibus Ioannis atque aliorum sanctorum, qui
 ipsi quidem propter Deum & veritatem per-
 secutionem passi sunt, & sanguine suo diuinæ
 veritati testimonium perhibuerunt, longe au-
 tem excellentius statuere de sanguine & mor-
 te Christi debemus. Nam sicuti ipse est æter-
 nus Dei filius, & vita omnium eorum qui in
 ipsum credunt: ita eius sanguis, mors ac passio
 est sacrificiū expiatorium, & propitiatio pro
 peccatis totius mundi. Morte enim eius para-
 ta est nobis vita, & sanguine effuso adepti su-
 mus remissionem peccatorum. Atque huic
 sententiæ testimonium perhibent omnes Pro-
 pheticæ

pheticæ & Apostolicę scripturæ, præcipue epistola Pauli ad Hebræos. Itaq; vita nostra & remissio peccatorum, posita est in vnius Christi morte & passione, non autem in vllius sancti martyrio aut passione.

Interea cū Christus sit caput ecclesię suę, atq; ipse nihilominus tā multa perpeffus sit, eius exemplo sibi quoq; multa patienda esse Ecclesia addiscit, sicut copiosius Euangelicis & Apostolicis literis traditur.

De tertia persecutione, in qua Apostoli capti & flagellari sunt, Stephanus lapidatus, Ecclesia Hierosolymitana in exilium pulsa & dispersa.

CAPVT VII.

Tertia persecutio Ecclesię paulo post Ascensionem Christi in cœlos & Pentecosten cepit, cum Apostoli ardentem Euangelium prædicarent, & magnas atq; præclaras Ecclesias Christo colligeret. Describitur autē copiose & accuratē admodū in Actis Apost. Annūtiabāt tū Apostoli publice Euangelium Christi Hierosolymis, & prædicabāt in vno ac solo domino nostro Iesu Christo, crucifixo & à mortuis resuscitato, haberi peccatorū remissionē et vitam æternam, si in illū credatur, debere igitur omnes in illū credere, baptizari, & se societati Ecclesię adiungere, respiscere et sancte vivere, neque ab vlla alia quacunque re salutem.

Apostolorum cōcilio.

DE PERSECUTIONIB.

expectare, non enim esse vllum aliud nomen sub cælo datum hominibus in quo seruentur quàm nomen Iesu Christi. Huiusmodi conciones Scribæ & Seniores Hierosolymis ferre nō poterant, ideōq; Apostolis manus iniecere, & illos in carcerem concluderunt, ac ipsos coram senatu statuerunt, expostulantes cum illis & eos obiurgantes interdixerunt illis ne Euangelium hoc de Iesu Christo annuntiarent Cōtra verò Apostoli libere confessi sunt, se in hac re ipsis nullo modo posse obedire, Deo enim magis quàm hominibus obediendum esse. Verū seniores & magistratus multa & graua illis comminabantur.

*Moror &
preces Ec-
clesiæ.*

Ecclesia verò propter hæc graui mœnore affecta, Deū ar denter pro perseuerantia in Euangelio orabat. Cum autem Apostoli constāter in docendo pergerent, & Christus veritatē doctrinæ eorum magnis miraculis confirmaret efficaciter in illis agens, sic vt magnus hominum numerus eos sequeretur, ita vt aliquot millibus subinde Ecclesia augeretur, tum verò magistratus denuo adorti Ecclesiam, Apostolos rursus in carcerem coniecere, atque eos interficere conati sunt. Verum illi intercessione & opera Gamalielis legisperiti, qui Pauli præceptor fuit, liberati sunt, interea nihilominus virgis cæsi sunt, & denuo grauitè illis interdictum est ne Euangeliū de Iesu Christo annuntiarent, Sed illi cōcilio & curia egressi, Deum lauda-

laudabant, quòd digni habiti essent qui pro nomine ipsius contumelia afficerentur.

Breui postea beatus Stephanus ardens spiritu Christi magnoq; zelo in Synagogis contra legis peritos disputans, et Christi doctrinā fortiter asserens, in carcerē coniectus est, et in iudicium adductus, & falsò accusatus. Etsi autem præclara & graui reipositione se defendisset, nihil tamen illum iuuit, morte enim damnatus & lapidibus obrutus est.

Stephanus
lapidatur.

Sequuta est breui postea vehemens & sequa admodū persecutio Christianæ Ecclesiæ, quæ à Luca in Actis Apostolorum his verbis describitur: Orta vero est per id tempus persecutio magna aduersus Ecclesiam quæ erat Hierosolymis, & omnes dispersi sunt per regiones Iudeæ & Samariæ, præter Apostolos. Saulus vero vastabat Ecclesiam, intrans in singulas domos: & trahens viros ac mulieres, tradebat eos carceri. Quin ipse Paulus de hac sua persecutione aduersus Ecclesiā, ita locutus est coram Agrippa rege: Equidem statueram mihi aduersus nomen Iesu Nazareni multa contraria facienda. Quod etiam feci Hierosolymis: & multos sanctorum ego carceribus inclusi, à principibus Sacerdotum potestate accepta, & quum interimerentur, tuli suffragium. Ac per omnes Synagogas sæpe ipsos puniens, coegi ad blasphemandum: (hoc est ad Christianæ fidei abnegationem, quæ ingens est blasphem-

Persecutio
primæ Ec-
clesiæ.
Act. 8.

Act. 26.

DE PERSECUTIONIB.

mia) & supra modū furens aduersus eos, persecutus sum in exteris vsque ciuitates.

*Cause huius
ius persecu-
tionis.*

Cæterum Paulum, sacerdotes, & Iudaicum populum vt Ecclesiā persequeretur nihil fero aliud cōmouit, quā iniustus & intēpestiuus zelus, quo æmulabantur pro lege Moſis & ceremonijs, quas errore ducti retinere & cōseruare conabātur, ideoq; Christo Euāgeliōq; eius credere nō poterant. Existimabāt se iustificandos & seruandos per iustitiā legis. E contra Euāgelium docet, nos non per opera legis, sed per fidem in Christum seruari. Ad hunc lapidem impeerunt Iudæi & ceciderunt atque perierunt: sicuti etiā D. Paulus testatur his verbis:

Rom. 10.

Testor enim de ipsis, eos zelū Dei habere, sed non secundum scientiā. Nam ignorantes Dei iustitiam, & propriam iustitiam studentes cōstituere, iustitiæ Dei non fuerunt subiecti. Nā finis legis est Christus, ad iustitiam cuius credenti. Ac rursus; Israel qui sectabatur legem iustitiæ, ad legem iustitiæ non peruenit (hoc est iustitiam nō est adeptus) Quia nō ex fide, sed velut ex operibus legis. Offenderunt enim ad lapidem offendiculi, quemadmodum scriptum est, Ecce, pono in Sion lapidem offendiculi & petram offensionis, & quisquis credit in eum, non pudeſcit.

*Causa per-
secutionum
noſtri tem-
poris.*

Noſtra quoq; ætate ob easdē plane causas Ecclesiā Christianā persequuntur omniū maxime & vehemētissime illi, qui alijs meliores & mi-

nus

nus carnalibus affectibus dediti sunt. Oderunt enim Euangelium, & eius sectatores propterea persequuntur, quod consentiant & acriter defendunt, nos per solam fidem in Christum, & non per ulla opera iustificari & saluari. Arbitrantur enim hac doctrina tolli & rejici ac pro nihilo haberi bona opera, homines fieri securos, et ad peccata prouocari, hoc autem nullo modo in Ecclesia ferendum esse. Verum longe alia est bonorum operum ratio quam ipsi sentiant & dicant, neque enim hæc contemnuntur & nihili fiunt, quando iustificationis gloria, quæ uni Christo debetur, illis non attribuitur. Tribuitur autem iustificatio fidei, propterea quod hæc soli Christo innitatur, ut unius Christi sit omnis gloria, ac ipse solus sit nostra salus & iustitia, sicut alibi plenius expositum est.

Antequam vero ulterius progrediamur, expendat quæso secum unusquisque persecutionem hanc aduersus primam Christi Ecclesiam, quam magna & grauis illa fuerit, & quod hi qui non occisi sunt, nihilominus magnum dolorem ex fratrum suorum morte, supplicij & cruciatibus perceperint, id quod Lucas quoque non reticuit, sic scribens: Extulerunt autem unum Stephanum viri religiosi, feceruntque planctum magnum super eum. Quantum verò molestiæ & miseriæ sensere illi, qui etsi non sunt occisi, bonis tamen omnibus exuti, in exilium pulsi, & ad inopiam atque paupertatem redacti sunt.

DE PERSECUTIONIB.

Simul vero quisque expendat quæ nam & qualis Ecclesia fuerit quæ tam grauem persecutionem passa est, nempe omnium sanctissima & perfectissima. Nam de illa Lucas testatur, ac scribit, Repleti sunt omnes Spiritu sancto. Multitudinis autem eorum qui crederant, erat cor & anima vna, nec quisquam aliquid eorum, quæ habebat, suum esse dicebat, sed erant eis omnia communia. Nullus autem erat egens inter eos. Item: Quotidie perdurabant concorditer in templo, laudantes Deum, & habentes gratiam apud totum populum. Fuere etiam in hac Ecclesia Apostoli domini, & Septuaginta eius discipuli, Iosephus Arimathienfis, Barsabas seu Barnabas, Nicodemus ac alij præstantissimi viri, & præcipue sancta et intemerata virgo Maria mater Domini Iesu Christi, sanctæ præterea mulieres, quarum honor & virtus in Evangelica historia describitur. Nullæ præterea in hac Ecclesia erant sectæ, nulla schismata, numerus etiam fidelium superabat quinque millia. In summa nulla in terris Ecclesia fuit præstâtior, sanctior, perfectior & quæ Deo acceptior fuerit.

Ato. 4.

Act. 2.

Non est
querendū
cur Chri-
stus Eccle-
siam pas-
sus sit affli-
gi.

Attamen Deus qui filium suum crucifigi sustinuit, passus etiam est sanctam istam Ecclesiam, in tantas afflictiones & plenam persecutionem, quam supra descripsimus, incidere. Quis autem est tam impius & curiosus, qui huius persecutionis causa Deo se opponere & contra

contra eum disputare ausit, Cur scilicet passus sit tam grauitè affligi charissimos suos amicos, qui longe meliora meriti sint, & homines tam sanctos & pios, inter quos etiam mater Christi numeratur, cuius purissimum animū acutus mœroris & passionis gladius pertransiuit? Cur item Deus infidelibus Iudæis & hypocritis tantam potestatem in pios & iustos homines concesserit? Cur non manum porrexerit Ecclesiæ suæ, eamq; iuuarit, & effecerit ut neq; Stephanus lapidaretur, neq; Ecclesiæ bonis suis exuta inops & exul fieret, & qui tā tōcorditer vixerant vna, tā misere summo cū dolore diuellerentur & dispergerentur à se inuicem? Deo nanque ita placuit, qui æterna sapientia est, & nihil iniquum facit. Quod autem Deo placuit, id ipsum quoque placuit sanctæ huic Ecclesiæ, neq; illa murmurauit aut disputauit aduersus Dominum, sed persecutionem suam libenter excepit, & Dei gratia patienter pertulit, utpote quæ sciret & crederet, Deum qui omnipotens & misericors est, persecutionem hanc ita moderaturum esse ut ad Ecclesiæ salutem cedat, idque factum est. Eodē modo omnes fideles in quibuscūq; persecutionibus animo affectos esse oportet, ac se placidè diuinæ voluntati subijcere.

Multo minus verò hic locum habet quorūdam ratiocinatio, qui ex persecutionibus colligunt, si doctrina vera esset & recta fides, Deū

Primā Ecclesia nō i-
deo habuit
falsam fidē
quia perse-
cutionem
passa est:

DE PERSECUTIONIB.

ipsis auxilio fore, neq; ipsos in eorum potestatem daturum qui prorsus circa doctrinam & fidem aberrant. Nam in primæ Ecclesiæ persecutione isti quidem quoad corpus victoria potiti sunt, quorū fides falsa erat, illi verò qui rectæ sentiebant persecutionem passi, pulsi & cæsi sunt; neque tamen ipsa clades quicquam rectæ fidei nocuit. Nostra quoque ætate non aliter se res habet, neque propter persecutionem quam sustinet Ecclesia, fides eius & doctrina minoris æstimanda, aut propterea deterior iudicanda est. Vera fides & doctrina nulli victoriæ sed soli Deo et Verbo eius innitur.

De quarta persecutione, in qua beatus Iacobus Apostolus occisus est, & Petrus in carcerem coniectus.

CAPVT VIII.

Circa annum Christi 45. Herodes cognomento Agrippa, Herodis Magni filius & Antipæ frater, quartam persecutionem aduersus Ecclesiam cōmouit, cuius meminit Lucas Act. 12. cap. Is cōmemorat Herodē decreuisse quosdā ex Ecclesia male accipere: interemisse autē gladio Iacobū fratrē Ioannis Euāgelistæ (qui etiam vnus fuit è tribus illis quos dominus familiarissimos habuit, & quib. mysteria sua patefecit) neq; cōtentū hoc seuo facinore, sed perrexisse et Petrum quoq; in carcerem cōieciſſe, eo consilio vt etiā ipsum mortis supplicio afficeret.

Quon

D. Iacobus
apostolus
occiditur.

Quoniā verò hi duo præcipui inter apostolos erant, magnū dolorem & mœrorē vniuersa Ecclesia propter hanc persecutionē passa est, & præcipuē Ioānes fratris morte tristitia affectus est. Metuebat quoq; Ecclesia ne fidelē pastore Petrū amitteret, et vnā cum Iacobo ipso quoq; priuaretur, ideoq; Luc. scribit Ecclesiā assiduas preces ad Deum pro Petro fuisse: neque etiam inefficaces preces illæ fuerunt. Nā angelus Domini ad Petrum in carcerem venit, atq; cum e custodia militū liberauit, catenas et vincula ei soluit, ferream portam aperuit, eumq; liberū in publico vico constituit, vnde postea statim Hierosolymis excessit.

Ecclesia
rat pro Petro.

Afflictionem tantam Ecclesia patienter sustinuit, neq; aduersus Christum murmurauit, exposulans cum eo, cur Herodi improbo nebuloni, tantam potestatem contra charissimos suos concederet? Cur tanto mœrore Ecclesiam, & singulariter Ioannem discipulorū charissimum affici passus sit? Cur non Iacobum æque ac Petrum liberauit? Nouerāt enim Deū nihil temere & absque causā, sed omnia bene & iuste facere. Quamobrē oportet fideles semper in persecutionibus eodem modo animo affectos esse. Nam si vnquam querelis apud Deum opus fuisset, hic illis opus erat: sed nullę querelę, nulla murmura audita fuerunt, serię tantū & humiles preces. Quare fideles in rebus aduersis, precibus suis ad Deū cōfugiāt,

Ecclesia nō
disceptat
cum Deo.

DE PERSECUTIONIB.

eius gratiam implorent, vt omnia ad sui nominis gloriā & nostrā salutem regat, & quicquid ille fecerit se eius sanctissimæ voluntati libenter subijciant.

**Doctrina
eorum qui
patiuntur
nihilomi-
nus vera est.**

Præterea nemo in prima Ecclesia Apostolorū doctrinam in dubiū propterea vocauit, quòd Iacobus gladio cæsus fuerat, & Petrus in carcerem coniectus. Nemo eorum dixit, Si vera & recta esset Apostolorum doctrina, nõ siuisset illos Deus opprimi ab eo rege qui in fide errabat, & turpis ac sceleratæ vitæ erat. Ideò que hodie quoq; Euangelij doctrina non est ideo in dubium reuocanda, quòd eius doctores & sectatores in manus hostium Euangelij à domino traduntur, & misere atque crudeliter tractantur; nā veritas nihilominus immortalis & inuicta est. Paulus in eadem causa scripsit, se Euangelij gratia affligi vsq; ad vincula, sed sermonem Dei non esse vinctum.

3. Tim. 3.

**Causæ per-
secutionis
Herodia-
nz.**

Herodem autem vt Ecclesiam persequere-
tur impulit animus ipsius peruersus, qui fasti-
diebat Christū, & eius verbū. Accedebat huc
quod Iudæi auide stuebant Apostolorum san-
guinē, Herodes igitur vt sibi gratiam eorum
conciliaret, Apostolorū sanguinem profudit.
Testatur hoc Lucas his verbis, Et quum vidis-
set hoc (quòd scilicet Iacobum gladio intere-
merat) gratū esse Iudæis, perrexit compræhen-
dere etiā Petrum, volens post Pascha produ-
cere eū populo. Quemadmodum nostra quoq;
ætate

ætate multi principes non aliā ob causam fideles persecuuntur, quā vt hac laniena gratificetur sanctis illis Romanis patribus eorumque sectatoribus, qui etiā insatiabiliter sitiunt omniū illorū sanguinem, qui soli Christo & Euāgelio adhærent, eorumque superstitionem & idololatriam nihili faciunt & horrent.

De quinta persecutione, in qua Paulus cum Ecclesia Christiana multa passus est, & Apostoli vitam afflictionibus plenam effuso sanguine finierunt.

CAPVT IX.

Quinta persecutio contra Paulum apostolum annis pluribus durauit, Ecclesia quoque Euangelio credens cū propter Paulum cui compatiebatur, tum Christi & Euangelij causa multas afflictiones & miserias experta est, atque ita huius persecutio nis particeps facta est.

Cum enim Paulus Damasci incepisset Euāgelium prædicare, circa annū Christi 34. & per Arabiam profectus Damascum rediisset, & illic acriter contra Iudæos disputaret, ibi Aretas rex adseruatis portis vrbis Paulum quærebat, vt eum interimeret, fideles cum aliter non possent, Paulum fune in sporta per murum demiserunt, & ita magna cura & sollicitudine in vita conseruauerunt.

AA. 9.

2. Cor. 12.

Antiochię etiam in Pisidia Paulus insignē

AA. 13.

DE PERSECUTIONIB.

Ecclesiam Christo ex gentibus & Iudæis collégit, sed Iudæi qui Christum recipere noluerāt, persecutione aduersus Paulum & Barnabā excitata, ipsos vrbe & regione eiecerunt.

AA. 14.

Iconij quoq; Iudæi rursus seditionem contra Paulum excitarunt, atq; ipse vnā cum Barnaba comite suo, fuga sibi consulere coactus est. Lystris etiam iidem Iudæi Paulum ita in odium vocarunt, vt lapidatus & pro mortuo extra urbē tractus fuerit; verū Christus ipsum denuo ad sui ministerium excitauit.

AA. 16.

Philippis in Macedonia, Paulus vnā cum collega suo Sila captus, virgis cæsus, & in durissimum carcerem coniectus fuit, è quo tandem Christus ipsum liberauit, vt adhuc pluribus gentibus Euangelium prædicaret.

AA. 17.

Præterea etiam Thessalonice grauis rursus seditio aduersus Paulum commota est, atque ipsum fideiū auxilio noctu effugere oportuit. Similia passus est Berræ. Athenis philosophi & sapientes huius mūdi ipsum nugatorē esse calumniabantur, contumelijs afficiebant & irridebant: sicut & Domino ipsi accidit. Itē in celeberrima Græciæ vrbe Corintho, captus & ad tribunal præsidis adductus est, ac grauiter accusatus, sed hic quoque Dominus ipsum ex potestate hostium suorum liberauit.

AA. 18.

AA. 19.
b. Cor. 1.

Quam graua verò Paulus in Asia Ephes-
si passus sit, ab ipso his verbis commemoratur;

tur: Non enim volumus vos ignorare fratres de oppressione nostra, quæ nobis euenit in Asia, nos summè grauatos fuisse supra vires, adeò vt prorsus animi penderemus, etiam quod ad vitam. Sed ipsi apud nos decretum mortis habuimus, ne consideremus in nobis ipsis, sed in Deo qui mortuos excitat. Extat etiam apud Lucam in Actis elegans admodum Ephesini tumultus descriptio. Fideles autem Ephesinæ ecclesiæ, huius tumultus causa in magna anxietate & sollicitudine, & periculo quoque fuerunt, atque etiam propter perpetuas insidias & persecuciones, quibus ipsos infideles, Iudæi & Gentiles persequebantur.

Posteaquã verò Paulus post tot pericula, afflictiones, & labores grauissimos, Hierosolymam venit, afferens secum præclarum & opulentum munus seu stipem, quam pro pauperibus illius vrbis & regionis collegerat, ibi rursus Iudei publicè in réplo atrocissimã seditiõnẽ excitarunt, atq; ipsum captũ crudeliter ceciderunt, ita vt actum de illo fuerit, nisi tribunos cum militibus accurrẽs ipsum ex eorum manibus eripuisset. Act. 21.

His actis à tribuno in iudicium Ecclesiasticum adductus est, vbi etiam cæsus & indigne tractatus fuit. Postea propter ingentes Iudæorum insidias, addito præsidio militari equitũ & peditum, Hierosolymis Cæsaream ad Fes Act. 22.

DE PERSECUTIONIB.

licem præsidem missus fuit. Coram hoc principes Iudæorum ipsum denuo in iudicium vocarunt & accusarunt, & quamuis nullius iniquitatis conuinci posset, nihilominus integro biennio in vinculis detentus fuit.

*Act. 25.
Ag. 27.*

Adhæc à Festo quoq; nouo præside qui fœlici successerat, male acceptus, ac tandē Centurioni & militibus vnâ cum alijs captiuis traditus & nauī impoſitus, longo & periculoso itinere Romam adductus est.

Act. 28.

Porro Romæ imperante Nerone, iterum biennio captiuus mansit. Existimant autem quidam ipsum hoc tempore à Nerone gladio cæsum esse: alij verò arbitrantur ipsum à Nerone in iudicio absolutū, vt ipse mer. 2. Timoth. 4. testatur, atque ita liberatum recta in Hispaniam abiisse, sicuti antea in Epistola ad Romanos indicarat profectiōem istam sibi cordi esse. Ab Hispanijs tradunt eum per Hispaniā & Galliam profectum esse, secundo Romam venisse vltimis annis imperij Neronis, & tum demum iussu Neronis gladio cæsum esse. Verum nos hoc in medio relinquimus: illud constat, & in eo omnes consentiunt, sanctissimum Apostolum Paulum Romæ à Nerone capite reuulſatum.

*Paulus in
Hispania,
Gallia, Italia
docet.
Rom. 15.*

*Pauli ingē-
tes labores
& afflictio-
nes.*

Porro labores, afflictiones, & varias calamitates, quas nullius criminis causa, sed propter Christum, eius verbum & Ecclesiā passus est, Apostolus ipse, opponens illa suis hostibus & falsis

falsis Apostolis, breui catalogo compræhendi his verbis: Ministri Christi sunt? (desipiēs ^{2. Cor. 12.} loquor) supero ego: in fatigationibus amplius: in vulneribus supra illos: in carceribus amplius: in mortibus, sæpe. A Iudæis quinquies accepi quadragenas plagas, vna minus. ^{Dent. 25,} Ter virgis cæsus fui, semel fui lapidatus, ter naufragium feci, noctem ac diem in profundo egi. In itineribus sæpe fui, in periculis fluminum, periculis latronum, periculis à meis gentilibus, periculis in Gentibus, periculis in ciuitate, periculis in deserto, periculis in mari, periculis inter falsos fratres. In fatigatione & ærumna, in vigilijs sæpe, in fame & siti, in ieiunijs sæpe, in frigore & nuditate. Absque ijs quæ extrinsecus eueniunt, vrget agmen illud in me quotidie consurgens, id est, sollicitudo de omnibus Ecclesijs.

Num igitur ex tot afflictionibus Pauli, & hostium ipsius victoria & prospera fortuna, conficietur doctrinam Pauli falsam fuisse: alioquin Deum defensurum ipsum fuisse, neque passurum vt calamitatibus & contumelijs premeretur? Num verò propterea disceptabimus aduersus Deum, cur improbis hominibus tantum permittat aduersus fideles & sanctos suos ministros? aut cur patiatur sanctam Christi Ecclesiam tam multa cum in se, tum in Paulo fideli suo pastore pati? Pij omnia hæc patienter tolerarunt & superarunt, & constanter in doctri-

Pauli doctrina propter afflictiones non est falsa.

DE PERSECUTIONIB.

na sub cruce perseuerarunt.

**Causa hu-
ius persecu-
tionis.**

Cæterum non aliã ob causam Iudæi Pau-
lo & Ecclesiæ hostes fuerunt, quàm ob illã ip-
sam qua eos cõmotos Christum & Apostolos
persecutos esse suprã exposuimus.

**Omnes A-
postoli post
multas affli-
ctiones fan-
guine ui-
sam finie-
runt.**

Testantur præterea historiẽ 12. Apostolos in
omni vita sua & cũcto tẽpore ministerij Euan-
gelici graues afflictiones sustinuisse, ac omnes
propter Christum & verbum eius ab hosti-
bus cæcos esse.

**Petrus &
Andreas.**

Et si enim de mortis genere nõ omnes inter
se cõsentiunt, vniuersi tamẽ hoc cõstanter affir-
mãt, miserẽ ipsos trucidatos esse. Petrus enim
& frater eius Andreas abõ crucifixi sunt. Iaco-
b^o maior, vt suprã exposuimus, ab Herode Ag-
rippa capite mulctatus est Frater huius Ioãnes
Euangelista dilectus Christi discipulus, solus
omniũ naturali morte obijisse dicitur. Nihilo-
minus tamen ex Asia vsq; Romam victus et
captus ad Cæsarẽ Domitianũ ductus est, atq; il-
lic vt Tertul. scribit, feruenti oleo imersus fuit.
Postquã verò Deo ipsum tuente id nihil vitæ
eius nocuit, in Patmũ insulã relegatus est. Phi-
lippus cruci affixus, & in cruce pendẽs lapida-
tus est. Bartholomeũ aiũt crudelißimẽ ab ho-
stibus suis excoiatũ esse, & demũ capite cõsũ.

**Philippus
& Barthe-
lomæus.**

**Thomas et
Matthæus.
Iacobus mi-
nor.**

Alij verò ipsum exustũ tradũt. Thomã hostes
Christi cõfoderũt. Idẽ de Matthæo traditur, Ia-
cob. minor. Ecclesiẽ Hierosolymitanã pastor
& doctor, ex alto præceptus datus fuit, ac postea
cæcus

egsus et lapidibus percussus est donec moreretur. Similiter ambo Apostoli Simon et Iudas Thad. vitā finierūt, in quodā idolorū templo ab Ethnicis cēsi. Mathiā quidā etiam crucifixū tradunt, alij lapidibus obrutū aut capite trūcatum. Omnes hi non tantū ore & doctrina, sed sanguine suo testimoniū perhibuere Christo, & veritati Euangelij quod prādicabāt, ac pro illo magno animo & libenter mortui sunt.

Simon &
Iudas.

Mathias.

Quoniā verō omnes Apostoli ab hostibus Dei cēsi sunt, & illi quod ad corpus eos superarunt, num ppter ea dicemus superstitiones hostiū Dei rectas esse, et Apostolorū religionem atq; doctrinā falsam? Quis vero Deū in ius vocabit, ppter ea quōd suos ab ignominiosa morte nō liberarit, sed pessimis omniū mortalium tātā potestātē cōtra sanctos Apostolos cōcesse rit, vt ipsos quamuis veritatis ministros, & inocēres homines, tamen quasi maximos Dei hostes, maleficos et facinorosos (tales enī esse ac-
cusabātur) trucidarēt? quapropter nostra quoq; ætate in simili causa de eorum fide & doctrina, qui propter Christum ignominiosē occiduntur, ita iudicandum est, vti se res ipsa verē coram Deo habet.

NOTA

*De 6. persecutione cuius author fuit
Nero: iū, de 7. Domitiani Caesaris, &
8. Vlpij Traiani.*

DE PERSECUTIONIB.

C A P V T X.

PAulus Orosius vetus historicus, qui tempore Diui Augustini vixit, & ad eundem septem libros historiarum conscripsit, persecutiones aduersus ecclesiam Christianam ab ea numerare incipit, quam Nero commouit, quam etiam primam nominat, eum autem posteriores historici secuti sunt. Nos quoque in describendis persecutionibus eum ordinē seruabimus, quo sese consequuntur. Sed cum manifestum sit commemoratas quinque persecutiones his priores fuisse, vt sacræ literæ testantur, eam quam Orosius primam facit, nos sextam statuimus: quamuis in hac re parum aut nihil momenti situm sit.

Nero Imp.
persequitur
Christianos.

Scribit autem Orosius, Neronem primum (scilicet inter Romanos Imperatores) Romæ & in omnibus Romani imperij prouincijs iussisse Christianos cruciari & trucidari. Fuisse enim hoc illius propositum, vt Christianam fidem & omnes ubiq; Christianos extirparet.

Turpes
causæ huius
persecutionis.

Quæ verò causæ Neronem ad Christianos persequendos impulerint, non tam diligenter à Christianis historicis expressum est, atq; ab Ethnicis, Suetonio, Tranquillo in vita Neronis, & Cornelio Tacito lib. 15. Augustæ historiæ. Fuit Nero Imperator omnium scelerum sentina, præcipuè tamen libidinibus, incestis & inauditis turpiter contra omnem naturam sese polluit, ita vt in omnibus historijs vix pa-
rcm

rem habeat. Hæc autem horrenda scelera Romanæ palam absq; ullo pudore patrabat, in conspectu Senatus populiq; Romani. Verum nemo omnium erat qui illi contradiceret, nedum qui corripere & punire eum conaretur, sed omnes conniuebant, faciente interim turpissima illa bestia quicquid libuisset.

Quare Deus iratus Romanæ vrbi, eam sicuti Sodomam & Gomorram igne puniit, idæque per Neronem ipsum, quem omnes ferebant, cum tamen propter Sodomitica sua scelera comburendus esset. Cum igitur Roma illi conniueret, neque id faceret quod oportebat, turpis Sodomita Nero nequam urbem Romanam ipse incendit. Nam cum quædam pars Romanæ vrbs Neroni displiceret, quod illic parvæ domus essent, & angustæ admodum viæ, eam incendi curavit, scilicet, ut post incendiū splendidius & elegantius ædificaretur. Ipse interim igne è turri Meccænatis spectabat, dicēs, se valde cupiuisse videre incendium Troiæ, id quod aliquo modo nunc contemplaretur in hoc vrbs incendio: interea canebat excidium Troiæ, & seipsum ingentis incendiij aspectu oblectabat. Suetonius refert urbem Romam ab eo tempore quo condita est, nunquam tantum ex incendio damnum accepisse: ignem enim continenter arsisse sex diebus & totidem noctibus. Idem quoque diligenter à Tacito describitur.

Deus Romanam per Neronem punit, sicuti Sodomam.

DE PERSECUTIONIB.

**Nero incen-
dium Chri-
stianis im-
putat.**

Cum autem ignis Deo irato longius quàm Nero putasset exarsisset, & damno irreparabili urbē affecisset, ciues qui tantā iacturā fecerant, admodum cōmori et irati fuerunt. Nero igitur Imp. vt inuidiam facti à se auerteret, in vulgus sparsit culpam omnē huius damni penes Christianos esse, eos enim esse hostes Deorū & religionis Romane, & pessimos incendiarios, qui tantū damni vrbi dederint. Vt autē fama hæc auctoritatem aliquam nancisceretur, Christianos quàm plures in carceres coniecit, et tormentis adegit, vt faterentur urbem à se incensam. Inuenti igitur sunt nonnulli, qui cum tormenta ferre non possent, sed mori mallent, falsò se ipsos & alios Christianos accusarunt, & confessi sunt urbem à se fuisse incensam.

**Neronis
persecutio
aduersus fi-
deles Chri-
stianos.**

Mox igitur edictum ab Imperatore contra Christianos publicatū est, quo inbebātur Romæ et in omnibus prouincijs extirpari, vt hostes Deorū & religionis Romane, & homines incendiarij. Atq; hoc fuit initium suppliciorū & laniens illius. Aliqui enim cōtumeliæ & ludibrij causa tergoribus ferarum insuti sunt, vt Tacitus scribit, et canibus ad lacerandum obiecti. Alij combusti sunt: nōnulli suspensi & crucifixi, & tā varijs & immanibus supplicijs sublati, vt (sicut Tacitus scribit) ipsa plebs Romana magna erga eos misericordia afficeretur. Sed apud Neronē nulla erat misericordia, nullus finis tormentorum. In hac persecutione occisi sunt

eisi sunt, ut historici testantur, & nos ante commemorauimus, Petrus & Paulus Apostoli. Enumerantur etiam à Chronographis multi præclari & sancti viri, qui in hac persecutione graves afflictiones & contumelias, & amarum mortis supplicium passi sunt, non tantum Romæ, sed passim quoque in Romani imperij prouincijs.

Cum autem hæc persecutio à Nerone turpè & horrendam ob causam excitata sit, quis propterea Deum in ius vocabit, quòd scelerato & Sodomitico homini tantam potestatem concesserit contra tot millia sanctorum & innocentium hominum, imò amicorum dei? aut cur passus sit Christianos pro incendiarijs coburi, & non potius Neronem verum incendiarium & Sodomitum in medium protractum populo laniandum obiecerit? Quando igitur nostra ætate similia accidunt, omnes humiliter se subijciant potèti manui Domini, crucem à Deo impositam patièter ferant, Deum celebrent & còstanter eius verbo adhæreant. Illud enim etià Neronis tempore nihilominus verum & rectum fuit, quamuis fideles interim pati oporteret, Nerone interim cum sua gentili fide & superstitione vincere et dominante.

Deinde circa annum Christi nonagesimum septimum, intolerabili & diabolica superbia se extulit Domitianus Imp. Vespasiani filius, Titi frater, à quibus Hierosolymorum vrbs euersa, Iudæi bello superati & oppressi fuerunt,

Nō esse discipulandum cum Deo.

Diabolica
superbia
Domitiani

DE PERSECUTIONIB.

NOTA. Etenim hunc non puduit se Deum ac Dominum iactare, & ab omnibus sic nominari & coli voluit, & quod nemo Cæsarum ante ipsum postularat, pedes sibi osculari iussit, & hoc nemo Imperatorum qui illum secuti sunt imitatus est, præter vnum Diocletianum crudelem tyrannum & latronem sanctorum hominum.

*Persecutio
ecclesiæ sub
Domitiano*

*Ioannes B.
uangelista.*

Hic igitur Domitianus septimam aduersus Christianos persecutionem promulgauit, in qua complures sancti homines in exilium pulsati sunt, multi cæsi, aut bonis spoliati, & tormentis excruciiati. Inter hos Ioannes Apostolus, & & Euangelista Epheso Romam captiuus adductus est ad Cæsarem, & illic excruciiatus. Flauia quoque Domicilla ex præcipua nobilitate vrbs, cum multis alijs à Domitiano relegata fuit. Verum Ioannes postea Ephesum redijt; & illic mortuus est anno Domini 102. à passione autem Christi 68. Traiani Imperatoris tertio.

*Cur Cæsa-
res Chri-
stianos per-
secuti sint.*

Postea circa annum Christi 110. Vlpus Traianus, magnus alioqui & victoriosus Imperator, octauæ persecutionis aduersus Christianos Romæ & in Romano imperio author fuit. Ac ipsum & eos qui ipsum secuti sunt Imperatores, id potissimum ad persequendos Christianos impulit, quod existimarent nullum schisma in imperio ferendum esse, præsertim in religione, sed vnicam duntaxat religionem retinendam esse, eam nempe quam maiores ipsorum

forum habuerint. Dissimilitudinem namque religionum parere graues contentiones & dissidia, id autem in nullo imperio ferendum esse. Præterea calamitates & pœnas graues metuendas esse, si Dij non amplius conlucto more adorentur & colantur, ideòq; Christianos quia templa, aras, sacrificia, imagines, & dies ipsorum festos abominetur, & Romanorum Deos atq; religionem culpent & contemnât, nullo modo ferendos esse. Quamobrem si quæ calamitates orirentur in Romano Imperio, vt sunt tempestates, annonæ caritas, fames, bella, seditiones, pestis, morbi aliæque pœnæ, statim Romani omnium calamitatum culpam in Christianos conferebât, qui ipsorum Deos & religionem contemnerent, & illi prorsus contraria facerent. Ipsos enim vnum Deum adorare, & tantum Christum Dei filium pro vniuerso seruatore colere, & apertè testari Romanam religionem falsam & ex diabolo esse, ipsorum verò fidem in Christum, solam esse veram & rectam, neq; Deum colendum esse imaginibus & templis, sacrificijs, festis, sed in spiritu & veritate iuxta verbum suum.

Romani igitur & reliquæ gentes per orbem terrarum, toti suis superstitionibus dedicati erant, & vitam, fortunas, sanguinemq; suum animosè ad defendendam religionem suâ profundebant, & alios vt firmiter eandem teneret hortabantur. Iactabant enim se hanc religionem

Vide lib.
Cyp. cōtra
Demeūcia.

Quid gentes in sua superstitione retineant.

DE PERSECUTIONIB.

accepisse à suis maioribus, qui non homines
 stolidi sed sapientissimi viri fuerint: esse etiam
 in collegijs sacerdotum complures doctos ho-
 mines: præterea magnis prodigijs & miracu-
 lis ipsorum fidem esse confirmatam: se dum
 hanc religionem sectantur, multis victorijs po-
 titos, & totius orbis imperium adeptos esse, se
 omnem fortunam & salutem religioni suæ de-
 bere, quæ iam aliquot millibus annorum du-
 rarit, neq; noua & 30. tantum annorum sit, vt
 Christiana fides: Deos suos sibi propitios esse
 & beneficos, ac opem ferre vt nulla re egeant,
 contrà verò Christianos egenos & infortuna-
 tos esse: Ideoq; iniquum esse si vel pilum latũ
 cedant, aut veteris & victricis religionis sacrile-
 gos hostes ferant. Hæ igitur causæ quas iam
 cõmemorauimus, Romanos Imperatores ad
 persequendum Christianos cõmouerunt. Per-
 secutionum quoque nostræ ætatis non mul-
 tum dissimiles causæ sunt, si quis vtrasq; exa-
 ctius perpendat.

Traiani
 persecutio.

Igitur in ista persecutione à Traiano com-
 mota, ineffabilis quodammodo vis Christiani
 sanguinis effusa est. Hierosolymjs Simeõ eius
 vrbs Episcopus, annos natus 120. crucifixus
 est. Beatus etiã Ignatius Christi seruus, & Apo-
 stolorũ discipulus, Antiochia, vbi Episcopus
 erat, Romam adductus est, & feris bestijs obie-
 ctus, & ab illis laniatus fuit. Tanta autem fuit
 laniena, tam immanis effusio sanguinis Chris-
 tiani,

stiani, vt Plinius secundus, vir sapiens & præses Imperatoris, Cæsari scriberet, & Christianis præclarum innocentiae ipsorum testimonium daret. Extant literæ lib. 10. Epistolarum Plinij. Atq; hac ratione aliquantulum Christianis consultum fuit.

Plinius
tercedit
pro Chris-
tianis.

Verum propter hanc persecutionem magnam, quæ diu durauit, & multa millia Christianorum abstulit, Christiana religio non debet falsa aut aliquanto deterior aestimari, vel Romanorum gentilis religio recta & firma. Nam in vniuerso terrarum orbe, atq; omnibus temporibus, sola Christiana religio vera, recta & constans est; neq; etiam Deus aberrauit, tantum Ethnicis potestatis aduersus fideles peremittens. Nam simul etiam Christianam fidem supplicij & sanguine innocentum non immutauit, sed potius vbique terrarum auxit, ideoque recte apud veteres in prouerbium abiit, Innocenti Christianorum sanguine lætificari agrum Ecclesiæ Christi. Quare nunc quoque omnes bona spe sumus in medijs persecutionibus & effusione miseri & innoxij sanguinis Christiani.

Deum ius-
tum, et fidem
ueram esse.

*De nona persecutione, cuius
authores fuere Antoninus Ve-
rus cum fratre Lucio, et qui nam*

DE PERSECUTIONIB.

Viri præclari apologias fidei Christianæ Imperatoribus obtulerint.

CAPVT XI.

**Persecutio
Antonini
Vri.**

Polycarp.

Pionius.

**Iustinus.
Irenæus.**

ANno Christi 170. & 178. Romani Imperatores, M. Antoninus Verus, & eius frater Lucius, non alias ob causas quàm quæ supra commemoratæ sunt, omnes Christianos per vniuersum Romanū imperiū grauiter persecuti sunt. Persequutionē istā historici quartā nominant, ego verò nonam. Quod si quis desiderat eius copiosam & exactam descriptionem, legat quartum & quintum librum Ecclesiasticæ historiæ Eusebij. Occisi autem sunt in hac persecutione non tantum multi ex Ecclesia Christianorum, verum etiam præcipui & celeberrimi doctores illius ætatis, qui Christianam religionem docendo & scribendo docuerunt, propagarunt, & defenderunt, ac doctrinam suam sanctissimā vitā ornarunt, & sanguine suo illi testimonium perhibuerunt. Inter hos fuit Polycarpus Apostolorum discipulus, & senex admodum, Ecclesiæ Smirnen-sis minister, quem doctorem Asiæ & Christianorum patrem nominarunt, deinde sanctus & laboriosus admodum Christi minister Pionius: ambo hi cum multis alijs præclaris Christianis cōbusti sunt. Præterea doctissimi viri et fideles Christi ministri, Iustinus Philosophus, & Irenæus Lugdunensis in Gallia Episcopus, quo-

quorum libri pro Christiana religione contra omnis generis hæreses & errores scripti, etiam num extant, gladio interempti sunt.

Præcipuè tamē Lugduni & Viennæ in Gallia ad Rhodanum fluvium, crudeliter & inhumaniter sævitum est. Describitur hæc persecutio à ministris Christi Viennæ & Lugduni habitantibus, epistola ad fratres Ecclesiarū Asiæ & Phrygiæ: legat cui libet, hac de re quatuor prima capita s. lib. Ecclesiast. historiæ Eusebij: illic inter alia narrant Photinum Lugdunensem Episcopum, virum præclarum, doctum & sanctū, & qui iam nonagesimum ætatis annū excesserat, ideoq; corpore infirmus, animo tamē robustus & imperterritus erat, ad tribunal adductum fuisse: cumq; ab eo fidei ratio peteretur, magno animo Christum fidemq; Christianā confessū esse, ideoq; ab insaniente populo miserè cæsum, percussum, conculcatū, ac nulla dignitatis & ætatis ratione habita, cōmelijs affectū, ita vt pro mortuo rursus in carcerē pertractus fuerit, in quo breui spiritum reddidit.

Ibidem singulariter describūtur crudelia tormenta, quibus diu excruciatī fuerunt sancti homines Maturus, Sanctus, & Blandina singularis roboris & constantiæ in vera fide mulier, et Attalus nobili genere natus, fide nobilior. Hi omnes immanibus & diuturnis cruciatibus occisi sunt, propterea quòd à vera fide ne punctum quidem recedere vellent.

Gravis persecutio in Gallia, Viennæ & Lugduni.

Photinus.

Maturus.
Sanctus.
Blandina.
Attalus.

DE PERSECUTIONIB.

Populi im-
manitas cō-
tra Chri-
stiano. a

Præterea scribunt plebem, seu rude vulgus, in hac persecutione adeò immaniter ira & furore commotum fuisse aduersus fideles, ut nihil reliquum facerent quod ad extremā ipsorum ignominiam & cruciatus spectaret. Nā corpora cæsorum in carceribus non passi sunt honestè sepeliri, sed illa canibus proiecerunt, quod si quid reliqui fecissent, comburebant, & cineres in Rhodanum spargebant, interea etiam persecutores clamasse tradunt: ecce Dij se vlti sunt de hostibus Ethnicæ religionis, ubi nunc est Deus eorum? quæ nam hæc est fides & religio, quæ ipsos vita spoliât? Atq; ita exultabant & triumphabāt quasi victores, qui suam religionem asseruissent & cōfirmassent: cōtrā verò Christiani homines in magno mœrore anxietate et periculo versabātur. Verū qui plura de hac re cognoscere desiderat, legat apud Eusebium suprà citatam Epistolam.

Christiano
sc. auctor.

Deus, do-
ctrina, fides
vera sunt.

Præterea ponitur ab Hermanno Cōtracto in Chronicis integer catalogus beatorū martyrum scipiorū, qui in hac persecutione passi sunt. Quare quod aliquoties dixi, denuò repetor: Num quæso quisquam ita miser & nullius iudicij est, qui dicere audeat sanctorum martyrum et testium Christi doctrinam & religionem falsam fuisse, propterea quod à Deo dati sint in manus hostium suorum gentilium incredulorum: aut etiam horum doctrinā aut religionem veram & rectam fuisse, quia fideles quod ad cor-

ad corpus vicerunt, occiderunt, oppresserunt?
 Quis verò tam audax erit, ut cum Deo discep-
 tet, cur tantis calamitatibus & afflictionibus
 dilectam suam Ecclesiam premi patiatur?

Porro hac & proxima ætate, Deus gratia *Multi fidē*
 sua excitavit etiam inter gentes præstantes & *Christi*
 magni nominis viros, doctos, sanctos & pios, *liberè con-*
 qui Romanis Imperatoribus, Senatui & præ *fessi sunt,*
 sidibus obrulere libellos planè diuinos, perspi *defenderūt,*
 cue & prudenter scriptos, in quibus Christia- *et laudarūt.*
 norum innocentiam asserunt, fidem Christi
 confitentur, celebrant & defendunt, ac docent
 Christianis falsò impingi imania facinora de
 quibus accusabātur. Huiusmodi scripta Apo-
 logias nominarunt. Tanta etiam eorū in his
 Apologijs cōstantia & maganimitas fuit, ut
 auli quoq; sint errorē & vanitatē Ethnicę reli-
 gionis indicare et reprehēdere. Subijciā aut hoc
 loca catalogū et nomina eorū qui huiusmodi
 Apologias scripserūt, & tēporū notationē ex
 Eusebio apponā, ut omnes videāt, quā animo
 sē Christiana religio in medijs persecutionib.
 palā absq; vllō metu sese cōspiciendā exhibue-
 rit, et instar solis luxerit: quāvis interea falsi fi-
 deles eā ut hēresim' & deceptionē psecuti sint,
 & Christianos suo ipso sanguine abluerint.

Anno igitur Christi 119. Quadratus, gravis et *Quadratus*
 sanctus vir Adriano Imp. Apologiam pro Chri-
 nianis obtulit. Anno deinde 126. Sere. Granius *Serenus*
 ex nobilitate Romana ad eundē Imp. apologiam *Granius.*

DE PERSECUTIONIB.

- Aristides.** conscripsit. Similiter Aristides vir celeberrimus superiorū exemplo cū Adriano egit. Atque hi suis scriptis tantū apud Imperat. effecerunt, vt literis ad Minutium Fundanum præsidem Asiæ datis mandaret ne posthac accusationes vllas contra Christianos accipiat, nisi aliorum scelerum aut criminum accusentur.
- Iustinus.** Postea verò anno Domini 141. Iustinus philosophus, vir non tantū Romæ sed alibi quoque clarissimus, Apologiam pro Christianis Antonino Pio imperatori obtulit. Idem fecere Asianus & Apollinaris Episcopus Hierapolis, & Milciades, qui & ipsi suas Apologias Antonino obtulere. Imperator verò Marcus Aurelius Antoninus Pius, literis ad præsides Asiæ datis, vetuit ne quam Christianis molestiam inferrent. Exemplum huius Epistolæ habetur lib. 4. cap. 13. Ecclesiasticæ historiæ.
- Athenagoras.** Adhæc Athenagoras Atheniensis philosophus, ad Marcum Aurelium Antoninum & Lucium Aurelium Commodum, legationem seu defensionem Christianorum scripsit, quæ adhuc Græcè & Latine publice extat.
- Apollon.** Romæ quoq; Apollonius Senator, vir clarus & sapiens, accusatus Christianæ religionis, librū præclarū de religione nostra & Christianorū innocētia cōscripsit, & Romæ in Senatu recitauit. Verum ipse nihilominus morte damnatus fuit, anno Domini 188.
- Tertullian.** Postremò Tertullianus circa annū Domini

209. elegantē librū pro Christianis conscripfit, in quo eorū innocentia demonstrat, & ethnicae religionis stultitiam, & contra veritatem et praestantiam Christianae fidei. Liber hic nostra aetate adhuc extat.

Ex his autē & similib. rationib. apparet, nostrā verā, veterē & indubitatā Christianā fidē etiā si mūdus illā cōtemnat, cōtumelijs afficiat, et persequatur, nihilominus solam esse veram & authenticam fidem.

De persecutione decima Imperatoris Seueri: & vndecima Iulij Maximi: 12. Traiani Decij: 13. Valeriani: & 14. Aureliani.

CAPVT. XII.

Circa annum Christi 204. Septimius Seuerus Imperator, vehementis ingenij princeps, Ecclesiam Christianam grauiter persecui incepit. Passim verò in omnibus prouincijs Romani Imperij, multi praecleari viri e fidelium numero excruciatī atque occisi sunt, inter quos praecipuo loco numeratur Leonidas, celeberrimi doctoris Origenis pater. Huius omnia bona post mortem confiscata fuerunt, vxor ac liberi, inter quos Origenes, ad extremam mendicitatem redacti sunt. Carthagine, Perpetua & Felicitas bestiis obiectae fuerunt, & ab illis laniatae sunt. Multa similia a libi acciderunt.

Persecutio Seueri.

DE PERSECUTIONIB.

**Persecutio
Maximini.**

Anno deinde Christi 239. Iulius Maximinus Ecclesiam Christi persecutus est. Hic mandabat ut potissimum quærentur Doctores & Episcopi Christianorum, hos enim suis sermonibus simplicem populū seducere, & turbas in Imperio excitare: ideòq; occidendos esse, quò pax & quies restitueretur in Imperio, & à peruersa hac doctrina homines liberentur. Occisi sunt in hac persecutione complures Ecclesiarū ministri, inter quos præcipuo loco numerantur præstantissimi viri, Pamyphylus & Maximus. Scripsit etiam Origenes tum temporis ad consolationem Ecclesiæ librum de martyrio, in quo docet, Christianos veros fidem suam liberè ore & factis confiteri oportere, & sanguine quoque, ubi opus fuerit, eadem testari. Exorta namque fuerat tum temporis Helchesaitarum peruersa hæresis, qui docebant satis esse veram fidem corde retinere, nihilque referre si quis in periculo constitutus eam ore neget: cum tamen hæc opinio aperte pugnet cum Euangelica & Apostolica doctrina, Matth. 10. & Rom. 10. Durauit hæc persecutio triennio, quo tempore multum sanguinis preciosi effusum fuit.

**Persecutio
Decij.**

Postea verò anno Christi 252. vel iuxta aliorum supputationem 254. longe adhuc crudelius Ecclesiam persecutus est Traianus Decius Imperator, promulgatis toto Imperio vehementibus & sanguinarijs edictis. Atq; hæc
est

est duodecima persecutio Christianæ Ecclesiæ, quæ multos excellentes & præclaros viros sustulit. Nam in hac persecutione occisi sunt, Sixtus Romanæ Ecclesiæ Episcopus, qui capite truncatus fuit, & eius diaconus Laurentius in craticula assatus, vt Prudentius scribit, à quo etiam describitur martyrium Beati Hyppoliti, qui à feris equis dilaniatus est. Babilas etiam Antiochenus Episcopus tum cæsus est, vir celeberrimus & eximius Christi minister. Petijt hic vt catena, qua vinctus ad supplicium ducebatur, secum sepeliretur, vt ornamentum quoddam & *κεκμήνην*. Serapion multis prius vulneribus concisus atque confossus, postremo ex summitate ædium suarum præceps datus fuit. Macarius, Alexander & Epimachus combusti sunt. Multæ omni virtute ornatissimæ virgines, miserabiliter excruciatæ sunt, & demum crudeliter occisæ, Appollonia, Eugenia, Victoria, Theodora, Anatholia, Ruffina & aliæ plures. Extat apud Eusebium lib. 6. cap. 31. Ecclesiasticæ historiæ, epistola Dionisij Alexandrini Episcopi ad Fabianum Antiochenum, in qua commemorat beatos martyres qui sub Decio Alexandriae martyrio affecti sunt. Extat etiam apud Hermannum Contractum in Chronicis prolixus catalogus martyrum, qui per Romanum Imperium varijs in locis sub Decio passi sunt. In summa, 12. ista persecutione Deciana, ineffa-

DE PERSECUTIONIB.

bilis vis preciosi & sancti sanguinis Christianorum innocentium effusa est, & multi præclari viri sublati sunt.

*Persecutio
Valeriani.*

Vix dum finierat crudelis illa persecutio, cum mox alia numero decima tertia incepit, circa annum Christi 260. indicente illam Cæsare Valeriano. In hac capite truncati sunt duo è præcipuis doctoribus Christianæ Ecclesiæ, Cornelius Romæ Episcopus in Italia, & Cyprianus Carthagenensis Episcopus in Affrica. Præterea enumerantur plurimi in Chronicis, qui omnes hoc tempore martyrij coronam acceperunt. Atque hoc tempore crudele supplicium excoriationis contra fideles usurpatum fuit, si forte hac ratione à Christiana fide ad Ethnicam abduci possent: sed frustra.

*Martyres
voluptatibus
ad defectionē solici-
quand.*

Non possum hoc loco præterire, quin mentionem brevè faciam eorum, quæ de istis persecutionibus Decij & Valeriani, à D. Hieronymo scribuntur in vita Pauli primi Eeremitæ: is refert persecutores non tantum inauditis supplicijs & tormentis, verum etiã impijs voluptatum illecebris Christianorum innocentiam polluere conatos esse. Nam cū inauditis tormentis eos superare non possent, tentarunt eos voluptatibus ad lapsum impellere, offerentes illis formosas mulieres, quæ eos ad libidinem incitarent: ac refert ibi quendam martyrum linguam sibi dentibus abscidisse, & ex puisse in faciem huiusmodi mulieris, ut ita ab ea lie

ea liberaretur. Eo tempore Paulus Eremita in deserto fugit, ac vitam solitariam in quadā spelunca egit, ad quem ante obitum ipsius Antonius peruenit. Atque hi duo primi authores fuerunt Eremiticæ vitæ, hoc est eorum qui in locis siluestribus & desertis, quasi extra mundum, vitam transigunt duram & asperam, laborantes manibus, & magna videntes abstinentia. Tradit autem D. Hieronymus Antonium mortuum esse anno Christi 661. anno verò ætatis suæ 105. Atque ex hoc fonte temporum progressu exortus est monachatus, quo tamē sancta Christi Ecclesia prorsus caruit, cum adhuc optima & purissima esset. Præterea genus hoc vitæ nullum habet mandatū aut præceptum diuini verbi, nihilq; aliud est quàm quoddam meticulosorum hominū inuentū.

Origo E-
remitarum
& monas-
chorum.

Porrò sicuti superioribus illis persecutio- nibus, Christianos per voluptates à veritate abducere conati sunt: ita nostra ætate multi abducuntur à vera fide eiusque confessione, & post agnitam veritatem in erroribus detinentur per voluptates, honores, gloriam, opes, prælaturas ut vocant, ampla officia, & pingua ut vocant beneficia, seu magnos ecclesiarum redditus.

Quidam à
fide
abducun-
tur.

Valerius Aurelianus Imperium adeptus est anno Christi 273. Hunc historici authorem faciunt nonæ persecutionis, quæ iuxta nostrā supputationem est decimaquarta. Fuit autem

Persecutio
Aureliani.

DE PERSECUTIONIB.

Aurelianus initio Imperij sui clemens & benignus erga Christianos, verum se sub finem regni sui mutauit, & ab improbis hominibus se eo adduci passus est, vt omnino sibi Christi Ecclesiam persequendam esse statueret. Testatur autē Eusebius Ecclesiasticæ historiæ lib. 7. cap. 26. & illi subscribit Orosius, ipsum magis conatum esse exequi persecutionem, quā re ipsa & opere exequutum esse: interea tamē Ecclesia illo tempore in graui periculo & anxietate versabatur, sed Cæsare præter opinionem omnium sablato, persecutio illa cessauit & in nihilum abiit.

De graui & diuturna persecutione 15. numero, Imperatorum Diocletiani & Maximiani, in qua innumerabiles Christiani martyrio affecti & cæsi sunt.

C A P V T X I I I.

Eusebius
Cæsariensis
Episcopus.

Persecutionem Imperatorum Iouij Diocletiani & Maximiani Herculij, nemo diligentius descripsit Eusebio, postremis duobus libris Ecclesiasticæ historiæ. Nam & illo tempore vixit, & multarum rerum quas commemorat ipse spectator fuit. Itaque ab illo plena & solida harum rerum narratio petenda est, quæ etsi terribilis sit, simul tamen iucunda & lectu utilis est, Ego hic præcipua duxaxat rerum

CHRIST. ECCLESIAE. 39

rerum capita perstringam.

Fruebatur Ecclesia Christiana aliquot iam annis pace & tranquillitate, ab Imperio Aureliani ad annum vsque 19 Imperij Diocletiani & Maximiani, annis circiter 28. Habebant etiam publice Christiani suas Ecclesias & sacros cætus, & suam religionem palam absque nullo metu confitebantur & exercebant: atque illis auxilio erant passim prouinciarum præfides, quibus Christiana religio cognita erat, ac multi potentes in aula Cæsaris, vt Dorotheus & Gorgonius, cum Christiani essent, suos iuuabant et defendebant. Præterea initio pacis huius & tranquillitatis, Christiani omnes optime inter se conueniebant, ardentes erant in cultu Dei, & vitæ omnino sanctæ: idcirco plurimum augebatur numerus fidelium, ita vt Ecclesias & oratoria eorum dilatare oporteret.

*Ecclesia
pace fruebatur.*

Verum progressu tēporis ardens illud studium religionis imminutum est, & auctæ sunt dissensiones & contentiones præcipuè inter Episcopos & doctores, qui cōtentiosi & inquieti multas inter se lites habebant, quibus populus nihil ædificabatur: idcirco Dominus manum suam à populo suo auferens, passus est infideles Ethnicos manum Ecclesiæ iniicere, ad abstergendam æruginem quæ quotidie magis crescebat. Atque hæc est 15. persecutio Ecclesiæ, quam Orosius 10. nominat.

Abusus pacis, peccata Christianorum.

DE PERSECUTIONIB.

**Persecutio
his initium.**

**Mauritius
tribunus
militum.**

Initio autem huius persecutionis clementer admodum Dominus egit, neque persecutioni statim frena laxauit, & Ecclesias euerri passus est: sed initium persecutionis à militibus coepit. Atque huc procul dubio spectant, quæ Otho Frisingensis lib. 3. cap. 45. de B. Mauritio commemorat. Hic enim cum legione sua quæ Christiana erat, sub Maximiano in Germaniam proficiscebatur, aduersus Bacharides, quos Eutropius Bongarides nominat, homines turbulentos & sediciosos, ut eos ad officium reuocaret. Cæterum cum exercitus superatis alpibus in regionem Veragrorum, quam hodie ValleSIam inferiorem vocant, venisset, Maximianus milites suos Dijs sacrificare iussit, ut fortunam & victoriã aduersus hostes impetrarent: sed Mauritius cum suis qui Christiani erant, sacrificare noluit, libere confessus se ac suos Christianos esse, quibus non fas sit sacrificare Dijs. Quare primùm fraudulenter à se diuisi sunt, ac Solodorum, Bonnam, Coloniam, Santum & in alia loca quasi præsidiorum causa dispersi sunt. Postremò maior legionis pars, quæ cum Mauritio manserat, prope Ootodorum, quod hodie Martenacum, & Agaunum quod nunc S. Mauritij nomen habet, ab Ethnico milite cæsa est. Refert autem D. Hieronymus expeditionem aduersus Bagaudas ad annum Christi 290.

De Felice

Non possum autem nec debeo hoc loco præterminare

termittere mentionem B. Christi martyrum & Regulae germanorum, qui & ipsi
 ex societate B. Mauritij fuere: hi ambo sicut & Tiguri-
 complures alij, quorum opera Deus uti voluit na Eccles.
 ad Christum gentibus praedicandum, ex illa
 clade Ostorio liberati effugerunt, ac ambo
 primum Glaronam, deinde secundo lacu in
 antiquissimam urbem Tigurinorum vene-
 runt, in qua adhuc Ethnica religio florebat.
 Atque illic Christianam religionem simplici-
 ter, & eo modo quem ab initio huius libri ex-
 posuimus, absq; vllis humanis additionibus,
 pure & fideliter praedicarunt. Atq; hanc quide
 fortiter asseruerunt, & demum sanguine suo
 confirmarunt. Nam a Decio praefide Romano
 qui in arce Tigurina habitabat, post multa &
 varia tormenta, gladio caesi sunt. Atq; hi san-
 ctissimi germani nobis reliquerunt sanctissis-
 mum & preciosissimum thesaurum Euange-
 lij & fidei Christianae. Hi nostri Apostoli, seu
 diuinitus ad nos missi doctores, longè vetustio-
 res sunt Concilijs. Vixerunt item & docuerunt,
 ac propter Christum feliciter mortui sunt, an-
 tequam ecclesia Papistica forma & ritu insti-
 tueretur: eorum nanq; tempore Romae non-
 dum fuit Papatus is qui postea secutus est: nō
 erant tum in Ecclesia vllae imagines, nullum
 erat sacrificium missae, nulla inuocatio sancto-
 rum, nulli Monachi, nulla cœnobiolorum instituta.
 Vixerunt enim annis post Christum, quos

DE PERSECUTIONIB.

supra annotauimus, ita vt iam fides Christiana apud nos, & vetus Ecclesia Tigurina durarit supra 1270. annos: Deum quæſo, vt eandem deinceps quoq; ſua gratia conſeruet.

**Negligẽtia
et ſocordia**

Postquam verò hæc iactura Ecclesiæ, & iudiciũ Dei aduersus ſuos irati, paucos in Ecclesia ad pœnitentiam commouit, plerisq; in ſua ſecuritate, impœnitentia & ingratitude pergentibus, Deus quoq; correptionem auxit, & perſequentione maxima Ecclesiam premi paſſus eſt. Nam anno 19. Diocletiani, qui fuit trecentesiſmus ſextus à nato Christo, mense Martio, ipſo feſto Paſchatis, publicata ſunt vbique edicta Imperatorũ aduersus Chriſtianos, quibus præcipiebatur, vt Ecclesiæ & Oratoria Chriſtianorum funditus euerterentur, Biblia & omnes libri ſacri comburerentur, & quicumque Chriſtianorum in aliquo honore, officio, aut dignitate eſſent, ſpoliarentur illis, & eſſent infames, ac multa alia huius generis mandabantur.

Edicta contra Chriſtianos.

**Perſecutio
miniſtrorũ
Ecclesiæ.**

Breui poſtea alio edicto mandabatur ab Imperatoribus, vt ubiq; Episcopi & ecclesiarum miniſtri caperentur, & adigerentur ad ſacrificandum Dijs, et ſi qui verò contradicant, omnibus tormentis & ſupplicijs huc adigantur, aut tollantur. Atq; hic demum miſerabilis & crudelis laniena exorta eſt: Chriſtiani enim doctores & ecclesiarum miniſtri cateruatim ad idolorum templa ad ſacrificandum adducebantur
& rape

& raprabantur: sæpe etiam qui ipsos adducebant ex quadam commiseratione ipsos hortabantur, ut tacerent, ac tantum simularent se sacrificasse, ita nanq; se illos dimissuros esse. Sed illi clara voce testificabantur, se neq; sacrificasse neque sacrificaturos esse, sed esse ministros Christi. Itaque inaudita tormenta & noua, varijq; cruciatus & supplicia Christianis inferabantur, quibus tamen magis ipsi tortores & lictores defatigabantur, quam Christiani tormentis subiecti. Hi enim Dei beneficio constanter in Christiana fide ad mortem vsque perseuerabant: quidam tamen præ metu, ac magnitudine tormentorum & cruciatuum territi, fidem suam magno omnium piorum mœrore abnegarunt.

Nicomediæ verò in Bithynia cum Imperatorum mandatum publicè propositum fuisset, Acta Nicomediz, & ambo Imperatores eo tempore Nicomediæ agerent, cuius quidam eius vrbis nobilis & dignitate excellens, edictum Imperatorum frustulatum dilacerauit: ideòq; absq; mora ad Cæsares deductus est. Posteaquam verò confessus est se Christianum esse, & quicquid fecerit ardori zelo fecisse, traditus fuit carnificibus, qui ipsum varijs tormentis excruciatum necarunt. Verum inter immania tormenta quibus afficiebatur, nullum vnquam in illo tristitiæ signum apparuit.

Eodẽ tempore excruciatu & occisi sunt præ Principes

DE PERSECUTIONIB.

**& nobiles
occisi.**

**Dorotheus
Gorgonius**

Anthimus.

**Incendium
Imperialis
Palatii.**

**Persecutio
in Syria.**

cipui principes & nobiles è Cæsaris familia, inter quos Petrus post varia tormenta craticulæ impositus & assus, crudeli hoc supplicio vitam finijt. Dorotheus item & Gorgonius præfecti cubiculo Cæsaris, post multorum tormentorum cruciatus postremo suspensi sunt.

Anthimus quoque Nicomediæ Episcopus, eo tempore gladio cæsus est, & cum ipso magnus ciuium numerus, ouibus scilicet per ipsa tormenta & mortem pastorem sui constanti fide sequentibus.

Exarsit tum temporis Nicomediæ in Palatio Imperatoris ingens ignis, quo scilicet Deus Imperatoris ac populi Gentilis immanitatem puniebat, qui tot innocentes ac honestos homines torrebant & comburebant. Sed idem tum accidit quod Romæ Neronis ætate, nam ut ille incēdium vr̄bis, cuius ipse causa erat, infontibus Christianis imputabat, ita hi quoque Imperatores noua mandata publicarunt, quibus præcipiebant, ut vbique Christiani gladio & igne delerentur.

In Syria etiam fideles, doctores, nobiles & ignobiles, viri & fœminæ, iuuenes & senes ceteruatim in carceres abducebatur, ita ut carceres & loca publica ciuitatū plena essent captiuis: pauci autem in publico versarentur. ac solitudo quædam illic esset. Re autem ad Imperatores delata, iusserunt eos dimitti qui dijs sacrificarent, reliquos verò qui perseuerarent in fide
Christi

Christiana, omnibus tormentis excruciatos necari.

Tyri etiam in Palestina integri quasi greges virorum et mulierum in spectaculis bestiis obiecti fuere, & cum feræ bestiæ hominibus mitiores erga Christianos essent, neq; in illos irruerent eosq; lacerarēt, imò magistros à quibus incitabantur lacerassent, nihilominus tamen infideles omnibus bestiis sæuiore, in Christianos miseros irruere, eosq; conciderūt, confoderunt, & immaniter absque vlla misericordia trucidarunt.

Persecutio
Tyri.

Inauditam quoq; crudelitatem impij in Aegypto & Thebaide contra fideles exercuerūt, & innumeros occidere. Quibusdā in locis duabus inflexis arborib. fideles his vtrinq; pedib⁹ alligarūt, vt illis deinde in altrū redeuntibus dilacerarentur. Ac refert Vrspurgensis tum temporis vno mense decem & septem millia martyrio affecta & cæsa esse.

Persecutio
in Aegypto.

Eusebius nono & decimo capite octauo libri admiranda tormenta & supplicia multorū Christianorum describit, quæ ipse viderit, inter quos commemorat virum præclarum Phileam, qui & ipse martyr fuit, & de martyribus scripsit.

Phileas.

Fuit etiam in Phrygia quædā celebris vrbs, in qua omnes summi & infimi, iuuenes atque senes Christianam fidem profitebantur: hanc Imperatoris exercitu cinctam incenderunt, ac

Vrbs Phrygie und cū
hominibus
& bonis eo
rū cōbusta.

DE PERSECUTIONIB.

omnia simul tam homines quàm bona combussere, ita ut ne vnus quidē euaderet. Præterea alia immania supplicia, quibus infinita Christianorū multitudo sublata est, in Arabia, Cappadocia, Mesopotamia, Alexandria & Antiochia, item in Ponto, eodem libro Eusebij commemorantur.

Quinetiam postquā sanguinarij illi canes Dioclerianus & Maximianus imperium deposuerunt, successere in eorum locum alij tyranni Maxentius Maximiani filius, & Galerius Maximinus, qui non minus crudeliter quàm eorum antecessores Ecclesiam persecuti sunt: neq; vllus adhuc suppliciorum & cædiū & sanguinis fundendi finis ac modus erat. Alexandria nobilis ac honestissima virgo Dorothea à Maximino bonis exuta est, atq; alię etiā virgines, quę ipsius libidini non acquiescebāt, excruciatę & cæsę sunt. Romę nobilis matrona Sophronia coniunx præfecti vrbis, maluit sua manu mori quā ab impuro tyrāno violari. Ab hoc tyrāno plurimi Christianorū in exilium pulsi, supplicijs affecti, & cæsi sunt: ut Euseb. copiosē refert 9. & vltimo lib. suę historię. Inter omnes tamē præcipuē celebres sunt, tres Christi & Ecclesię eius ministri, Siluanus Tyrius, Petrus Alexandrinus, et Lucianus Antiochenus, qui plurimum in sacris literis laborauit, ut D. Hieron. refert. Præclari isti viri non tantum docendo & scribendo, verum etiā sanguine

guine & morte sua Christianæ fidei testimonium perhibuerunt, & Christo constanter ad mortem vsque adhæserunt.

Durauit autem immanis hæc et & inaudita persecutio, ab anno Christi 306. vsq; ad annū 310. annis in vniuersum 15. Nam anno Christi 321. Constantinus Imperator, anno 10. imperij sui, miseræ Ecclesiæ, laceratæ & penè oppressæ pacem dedit: reuera autem à Christi temporibus hucusq; nulla neq; sæuior, neq; diuturnior persecutio fuit præter istam, in qua tamen Ecclesia Christi per fidem vicit, et omnem falsam religionem & idololatriam conculcauit.

Cæterum vt ad illos sermones reuertar, quorum ante hac in plerisq; persecutionibus mentionē feci, num quæso quisquam erit qui dicere audeat, Ethnicam Romanorum religionē verā propterea fuisse, quòd Romani Imperatores hanc defenderint ac propagarint, et Christianorum fidem ipsorum sanguine immaniter cōmacularint, quodq; ipsi prospera aduersus Christianos fortuna vterentur, cum contra Christiani nihil nisi crucem, afflictiones, miserrimas, & crudelissimam mortē perferrent? Quis verò cum Deo disceptabit, quòd passus sit improbos & sceleratos nebulones tantis calamitatib. afficere sibi dilectos homines? Quis quæret rectē ne an perperā fecerit, cum Deus nihil iniusti faciat? Probat autē suos cruce & afflictionibus, sicuti ab artificibus aurum et argentum

Religio vera & Deus iustus.

DE PERSECUTIONIB.

in igne examinatur. Norunt hoc fideles optimè, itaq; etiam si caro nostra misera & impatiens, contrarias aliquas cogitationes, ut fieri solet, in illis excitarit, statim illas opprimunt.

3. Pet. 4. Petrus etiam ait: Humiliate vos ipsos sub potenti manu Dei, ut & ipse vos suo tempore exaltet, ac omnes vestras curas in illum reijcite: ipse enim est qui vestri curam gerit.

*De persecutione 16. Iuliani Imperatoris: & 17. Imperatoris Valentis: itē
18. Vuandalorum regum Gensericchi
& Hunerichi.*

CAPVT XIII.

Pax Ecclē
sēz data,

ECclesia Christi ab anno 10. Imperij Constantini magni pace & tranquillitate vsa est, ac tum intra annos 21. (tot enim sunt anni à 10. anno Constantini vsq; ad annum 31. & vltimū Imperij eius) plus creuit quàm vllis alijs temporibus, ab ipsa vsq; Christi natiuitate.

Abusus pa-
tie.

Cæterum non diu post mortem Constantini, homines docti & Ecclesiarum ministri pace ingrati abusi sunt, ac multas contentiones ac rixas simplici doctrinæ religionis immiscuerūt, ac mutuo inter se digladiantes, simplicem populum ab vnitatē Ecclesiæ in varias sectas abduxere, & à simplicitate veræ fidei auerrentes perplexis suis doctrinis, varijs contentionibus impleuerunt. Nam tum temporis ex-
orta est

orta est blasphema Arrij doctrina, qui asseruit Dominum nostrum Iesum Christum Dei filium, non esse eiusdem essentiae cum patre, verum & aeternum Deum. Hoc veneno tum infectus quoque fuit vnus filiorum Constantini Constantius: res enim filios Constantinus reliquerat, illisque Imperium diuiserat, Constantinum secundum, Constantium & Constantem. Constantius iste infensus fuit veris & fidelibus Ecclesiarum ministris, qui Arrij doctrinam oppugnabāt, atque hos in exilium eiecit. Vehementissime tamen omnium persecutus est B. Athanasium & vnā cū ipso plures alios: Quorum etiam nonnullos in durissimos carceres coniecit, & veros fideles multū afflixit: vt copiose in Ecclesiastica historia exponitur. Incepit autē ista persecutio circa annum Christi 343. sed quia Valens Imperator, qui & ipse Arrianæ sectæ fuit, persecutionem hanc renouauit, ambas Arrianis attribuimus, & vno Valentis titulo comprehendimus.

Arrianorū
hæresis.

Athanasius.

Castigauit autem Deus Ecclesiam suā propter contentiones, rixas, & schismata, non tantum Arriana hac persecutione, verum etiam noua Ethnica, quales antehac complures ante Constantini tempora perpeffa fuerat, vt hactenus ostendimus. Iulianus nanque Imperator acerrime se Ecclesiæ Christi opposuit, ac illam ad veteres superstitiones Gentilium re-

Persecutio
Iuliani.

DE PERSECUTIONIB.

ducere conatus est, circa annum Christi 366.

*Juliani dia-
bolica de-
secutio.*

Fuit hic Iulianus initio Christianus & le-
ctor in sacra catholica Ecclesia, verum cum in
quorundam philosophorum & præsertim Li-
bani Sophistæ amicitiam peruenisset, paulatim à Christiana religione defecit, & demum
gentilismum recepit, adeoque in eo cæcus &
obduratus factus est, vt Baptismum Christi à
corpore suo ablueret: quin etiam ita à dæmo-
ne fuit possessus, vt magicis artibus multum
vteretur, ac omnibus illis rebus studeret quæ
dæmoni gratae & acceptæ sunt.

*Victoria Iu-
liani con-
tra Alamā-
nos.*

Postquam verò ad Imperium peruenit, par-
ta prope Argentoratum ingenti victoria ad-
uersus Alamannos, quorum triginta millia
cæcidit, totis viribus se Christianæ religioni
opposuit. Tempia idolorum, quæ Constantia-
nus clauserat, & in quibus sacrificare capitali
pœna vetuerat, Iulianus rursus aperuit, & in
his idolis sacrificauit, & omnibus sacrificandi
potestatem fecit. Itaq; Gentilis idololatria &
religio sub ipso plurimū aucta est: qui enim
hactenus sub Imperio Constantini delituerāt,
sperantes breui aliquam mutationem fore, tū
in apertum erumpebant, & Christianis insula-
bant. Atque Imperator ipse, Ecclesias & Ec-
clesiarum ministros spoliabat omnibus priui-
legijs, immunitatibus, dignitatibus, quibus
Constantinus ipsos donarat. Interdicebat et-
iam Christianis scholas, ne poësim, oratoriā
artem

*Gentilismi
incrementum.*

artem, & philosophiam discerent, volens eos efficere indoctos, ne Ethnicam religionem ex Ethnicorum libris confutare possent. Scripsit etiam ipse libros aliquot contra Christianam religionem, quibus optime respondit B. Cyrilus Alexandrinus Episcopus.

Christianos quoque per contumeliā Galilæos nominabat, & Christū ipsum Galilæū, Ecclesiæ bona non tantum in fiscum redegit, sed præterea quoque grauiā tributa Christianis imposuit: simul etiam illis illudens ac dicens, Deum ipsorum, Dominum nostrū Christum, prohibuisse thesauros colligere, præcepisse autem ut auferenti tunicam cedant, & pallium. Atque ita Christianos simul & spoliabat & irridebat, & quicquid illis molestiæ & contumeliæ afferret, dicebat id libenter & patienter illis ferendū esse, quod ita eos Christus ipsorum docuerit.

Christiani
Galilæi non
cupati.

Sicuti autē Constantinus magnus ex Romanorum signo aut Labaro Gentilium Deorum imagines abstulerat, & albam crucem reposerat, ita contra Iulianus sublata cruce, Iouis, Mercurij, & Martis imagines reposuit, ut Christiani venerantes signum, & se corā ipso incuruantes, viderentur Deos adorare. Similiter omnes qui ad militiam adoptabantur, & donatium accipiebant, granum thuris igni in ara iniicere oportebat, & ita Deos venerari.

Romanum
signum mu-
tatum.

DE PERSECUTIONIB.

Libera con-
secutio fidei.

Hæc res multum negotij ipsi præbuit. Cū enim quidam Christianorum militum inco-
gitanter hæc fecissent, & re deinde exactius ex-
pensa viderent quid nam fecissent, vltro Cæsa-
rem adierunt & abiecto coram ipso donatio,
clamabant se Christianos esse, & in Christianæ
na fide perseveraturos, quicquid fecerint ex
incogitantia factum esse, seque graviter pec-
casse, & ideo suum corpus sistere, vt eo luant
quod manus peccarit. Hos omnes Cæsar ad
supplicium abduci & capite mulctari iussit.
Verum cum abducerentur, mutata sententia
vitam illis donauit: legem tamen tulit ne post
hac quisquam Christianorum ad militiam ad-
mittatur, aut in aulam Cæsaris, aut ad iudicia,
vel vltros alios honores.

Supplicia
Christianos
sum.

Præterea passi in Imperio Christiani contu-
melijs affecti sunt, tormentis excruciatī & cæ-
si, inter quos numeratur vir senex & præcla-
rus Christi minister, Marcus Arethusius Epi-
scopus. Hic prioribus & felicibus adhuc tem-
poribus Arethuse deorum templum destru-
xerat: ideoque Iulianus ipsum oderat, & ciues
hortabatur vt ipsum cogerent templum de-
nuo restituere: sed cū id illi impossibile esset,
petebant vt saltem partem aliquam sumptuū
præstaret. Verum cum ille respondisset, se ne-
teruncium quidē daturum esse, misere & cru-
deliter ab ipsis summaque cum ignominia ex-
cruciatū & cæsus est.

Similiter

Etia dices
erat noles
bat tamen
quicquam
idolorum
temple da-
re.

Similiter etiā præclari viri & eximij Christi ministri martyrio affecti sunt, Gregorius Alexandrinus, Eusebius, Nectarius, Zenon, Basilius Ancyranus, & Cyrillus Hierosolymitanæ Ecclesiæ Diaconus. Heliopoli complures honestæ virgines nudæ in theatrum abductæ fuerunt, ac deinde dissectæ, & repletæ a uena ac hordeo porcis ad laniandum obiectæ sunt.

In Meroe Phrygiæ vrbe tres honesti ciues, Macedonius, Theodolus, & Tacianus, cum templum idolorum quod hætenus clausum fuerat, pridie iudex vrbs sacrificandi causa aperuisset, noctu illud ingressi sunt, & idola deiecerunt atque confregerunt. Postquam verò iudex Amatius complures Christianos cœpit & tormentis ab illis exquisiuit, quisnam idola fregisset, tres hi iudicem accedentes dixere, neminem propter idola contrafacta tormentis excruciantum esse, se enim huius facti authores esse. Ideoque diu testati, & demum combusti sunt. In eadem persecutione Artemius Aegypti perfectus, quod constanter retineret Christianam fidem, bonis omnibus exutus, & postremo capite truncatus est: sicut & complures alij clari & honesti homines. Qui verò pleniorē harum rerum descriptionem desiderat, legat 6. lib. Tripartitæ historiæ: Præterea historias Ruffini, Theodoret, & Sozomeni.

Præterea Iulianus ut Christianos molestia

Tres martyres combusti.

Iulianus Idolis permittit ut Hierosolymis templis extruant et sacrificent

DE PERSECUTIONIB.

afficeret, quos ad Gentilismum compellere non poterat, miseris Iudæis permisit ut denuò Hierosolymæ se colligerent, & templum ædificarent, ac sacrificia sua exercerent, promittens ad hanc rem auxilium suum. Postquam verò magna eorum multitudo ex omnibus regionibus cõuenit, materiamque futuro operi præparauerunt, tabernacula ad operandum excitârunt, & fundamentis partim effosis partim iactis operi insistere cœperunt: ecce ingens terræmotus fundamenta concussit, et disciecit; ignis etiam horribilis ex ipsis fundamentis exarsit, ac tempestas terribilis & inaudita tabernacula prostrauit, quicquid erexerant deiecit, ac magnam Iudæorum multitudinem occidit. Præterea terribilis quidam globus igneus, qui toto die circumuoluebatur, magno eos detrimento affecit: atque cum ante Iudæi & Gentiles Christianis insultarent & minaretar, Cyrillus Hierosolymitanus Episcopus magna grauitate & cõstantia illis ex Daniele propheta & Euangelio prædixit, fieri non posse, ut hic sacrificent, aut Iudaicum templum extruant. Itaque qui ante hanc dissipationem Christi ministrum irriserant, post tanta Dei miracula deiecto prorsus animo fuerunt.

Templum
et sacrificia
Hierosoly-
mis non re-
stituenda.
Dan. 9.
Matt. 24.
Luc. 21.

Persecutio
Valentis.

Juliano deinde cæso in bello contra Persas, anno Christi 367. rursus quies aliqua Christianis restituta est, quæ tamen non fuit diuturna. Nam valens cum fratre Valentiniano Impe-

Imperium adeptus, ab Arrianis seductus fuit: cumque frater eius Valentinianus in Christiana fide integer esset, ipse nihilominus circa annum Christi 371. pios persequi cœpit, conatus eos ad Arrianam hæresim impellere. Contra verò Ecclesia cōstanter se huic opposuit, ideò, que passim ab eo fideles & orthodoxi Episcopi in exilium pulsi sunt, & multi eorum tormentis excruciat, & denique occisi.

Cum igitur tanta vbique tyrannis esset, & Ecclesiarum ministri & alij fideles nullam securitatem haberent, sed passim contumelijs afficerentur, spoliarentur, domo pellerentur & occiderentur, decrevere tandem Ecclesiæ insignem aliquam legationem ad Cæsarem mittere, & de suis iniurijs conqueri, & eius clementiam, auxilium & defensionē implorare. Missi igitur sunt 80. è præcipuis, quò maior esset eorum autoritas. Cum autem hi Nicomediā ad cæsarē peruenissent, & suam supplicationē exhibuissent, Cæsar grauitèr aduersus illos commotus est, dissimulata tamen ira Modesto vni è ministris suis clam præcepit, vt omnes hos Episcopos è medio tolleret. Verum quia periculum erat, ne populus tumultuaretur si publice supplicio afficerentur, naui omnes impositi sunt, quasi in exilium abducendi. Cum autem naui in altum peruenisset, nautæ illa incensa ipsi in scaphis effugerunt, atque ita in vna naui octoginta pij Dei serui cōbusti sunt.

Legati 80.
à Cæsare
combusti,

DE PERSECUTIONIB.

Quod crudelissimum facinus maximum vniuersæ Ecclesiæ & grauissimum dolorem attulit.

Athanasici persecutio. Quòd si quem iuuat cognoscere tantā immanitatem & crudelissimas cædes, quæ contra pios Christi fideles patratae sunt, legat 7. lib. Tripartitæ historiæ, & Socratis atq; Theodreti quattum, vbi hæc omnia exacte describuntur. Omittitur autē à me hoc loco Athanasici Gothorū regis persecutio, quæ alij Athalaricum nominant: persecutus hic est Christianos circa annum trecentessimum septuagesimum tertium: ac alios quidem occidit, alios verò in exilium eiecit. Verum quia nonnulli tradunt eos qui hæc passi sunt Arrianos fuisse: ideo hæc inter catholicæ Ecclesiæ persecutiones numerare nolui.

Vandalica persecutio. Cæterum postquā Vvandali Affricam pulsis Romanis occuparunt, circa annum Christi 443. cum toto Imperio pax esset, Vvandalorum rex & Affricæ Dominus Gensericus, Arrianæ professionis sicuti etiam Constantius & valens Imperatores, Christianos ad Arrianam hæresim cogere conatus est: atque immanis laniena & excarnificatio fidelium ab ipso instituta est. Nam Ecclesias piorum occlusit, ministris ipsos spoliavit, & horum complures necauit fame: & vt paucis perstringam, nihil eorum omisit quæ ante ipsum Diocletianus & Maximianus saeuissimi tyranni aduersus

sus fideles patrarunt. Neque tamen sæuissimis supplicijs fideles ad defectionem impellere potuit.

Genferico patri in regno simul & tyrannide successit Honoricus anno Christi 476. hic quoq; Christianos propter veræ fidei professionem crudelissime persecutus est. Dea scripsit huius persecutionis historiam Victor Vicensis Episcopus, qui sanguinarijs illis temporibus vixit. Honoricho in regno successit Gundamundus, anno Christi 484. qui & ipse sicuti antecessores eius, Christianos persecutus est. Idē postea fecit rex Trasimundus, anno Christi 503. à quo ducenti viginti Episcopi simul in Sardiniam exulatum missi sunt: sed hos ab exilio renocatos Ecclesijs suis restituit anno 523. Hildericus Trasimundi filius. Fuit hic Hildericus bonus princeps ac integer in Christiana religione, sed anno Christi 530. à Gilimere per insidias captus, & in carcerem coniectus, ac ignominiose habitus fuit. Neque tamen Gilimer diu regno potitus est, sed per Bellisarium, vt Procopius refert, circa annum Christi 535 victus & oppressus est, atque vnà cum ipso Vuandalorum regnum finijt. Durauit autem hæc Vuandalorum persecutio in Affrica annos circiter 80.

Honoricus Vuandalorum rex.

Ad hunc scripsit Beatus Fulgentius.

*De decimanona maxime diuturna
& grauiſſima persecutione Mabu-*

DE PERSECUTIONIB.

*metana, quam Sarraceni & Turcæ
aduersus Christi ecclesiā exercuerūt.*

CAPVT XV.

*Ecclesia
grauius cor-
rupta.*

Persequutionibus hætenus expositis, quæ
fuere quædam Dei castigationes, pauci in
Ecclesia ut verè resipiscerent adducti sunt, ple-
rique deteriores facti fuere: variæ enim sectæ
& hæreses, ut Macedonianorum, Nestoriano-
rum, Pelagianorum, aliæque plures, quas com-
memorare operosum esset, magis magisque
auctæ sunt: atque inde non tantum inter do-
ctos verum plebeios quoque & idiotas gra-
ues contentiones, rixæ, & periculosa schisma-
ta toto Oriente exorta sunt. Præterea in Occi-
dente Romanus Episcopus impie extulit se
suamque Ecclesiam supra omnes alias Eccle-
sias ecclesiarumque ministros, toto Christia-
no orbe, idque apertè contra sacram Euange-
lij doctrinam, & ipsius Gregorij Papæ scripta.
Hoc igitur rerum statu Deus grauioribus per-
turbationibus & crudelioribus persecutio-
nibus Ecclesiam premi passus est.

*Ortus falsi
prophetæ
Machome-
ti.*

Anno enim Christi 613. primùm notus &
celebris in Arabia factus est improbus hypo-
crita & versutissimus homo Machometus,
quæ quidā Muhāmat nominant: Hic ab adole-
scentia hætenus mercator fuerat, postea se pro-
phetam à Deo missum iactabat. Adiungere se
illi

illi quidam improbi & peruersi Iudæi, ac Sergius monachus apostata & hæreticus: horum opera nouam legem conscripsit, quam Alcoranum nominauit: significat autem Alcorani nomē legum farraginē. Atque hic apertè à sacris literis vtriusq; Testamēti defectionē fecit: illæ enī sunt vera lex à Deo tradita, extra quā nullo alio legis libro opus habemus: Machometus verò Sarracenis suis & Turcis, ac omnib. qui ipsi aliquando credituri essent, nouā & peculiare legem tradidit: figmentū reuera tamen miserū, impurū et mendax ac plenū turpiū fabularū, vt mirandū sit homines prudentes tā absurdis & perplexis nugis potuisse assētiri. Verūm hic apparet horrenda Dei ira aduersus omnes illos, qui nō contēti sunt Christi doctrina & sacris literis: meritò enī hi omnes qui nō credunt veritati, credūt postea mendacijs, & turpiter decipiuntur ac leduntur.

Instituit autem hac lege Machometus diabolicus & falsus propheta, nouam religionem prorsus contrariam Christianæ fidei. Fatetur quidem vnum esse Deum creatorem cœli & terræ, quem solum adorare & inuocare oporteat, neque colendos esse aut venerandos vllos alios Deos, idola aut imagines, quas Sarraceni & Turcæ summo odio prosequuntur. Sed nō agnoscit iuxta sacras literas discrimina personarum, in vna & impartibili diuinitatis essentia, patrem, filium, & spiritum sanctum, verum

Alcorā im-
pius & fa-
bulosus li-
ber.

Ioan. 9.
2. Thes. 24

Sūma Ma-
chometæ-
næ siue
Turcicæ f
dei.
Deus.

DE PERSECVTIONIB.

Christus. impugnat & contumelijs proscindit sanctam trinitatem Sic etiam Christum agnoscit magnum prophetam, ex sancta & intemerata virgine natum, & in cœlos receptū, verū quod veræ & viuificæ fidei proprium est, non confitetur Iesum Christum esse æternum Dei filium, verum Deum & hominem, vnicum mediatorem Dei & hominum, qui nostri causa crucifixus & mortuus, à mortuis resurrexerit, ac sedeat ad dextram Dei, eiusdem potestatis cum patre in cœlis. Hæc omnia blasphematur et impugnat, & Christum crucifixū esse negat, ideoque perperam etiam docet de peccatorū remissione, quam solum per fidem in crucifixum Dei filium adipiscimur, imò fidem, & iustificationem per fidem in Christum ignorat, ac varios cultus & media adipiscendæ salutis fingit: veluti si quis ieiunet, oret, eleemosynas largiatur, multos & magnos labores perferat, multa patiatur, fortiter pro Machometana religione pugnet, & in bello occumbat. Existimat etiam hominem legi satisfacere posse, & suis operibus salutem adipisci: habet suos monachos & sacerdotes, in quorum meritis spem salutis collocat. Resurrectionem corporū fateatur quidem, sed plane carnaliter & impure de felicitate loquitur, quasi in Paradiso corporis voluptatibus fruamur, cibo, potu, corporū formis fruentes, quasi in beatorum insulis aut Vtopia quadam.

Euan-

Euangelicam & Apostolicam doctrinam similiterque cœtus nostros sacros contemnit, sibi credentes Iudaico more circumcidi iubet: nostrum verò Baptismū nihili facit: sacramentum corporis & sanguinis Christi, totamque actionem sacrae Cœnæ Dominicæ à Christo institutam & traditam, contumelijs afficit: omnes Christianos ritus contemnit, instituit verò peculiare cœtus, propria templa, ritus & ceremonias: Sextum diē septimanæ, quē nos Veneris nominamus feriari iussit: ieiunia & lustrationes quæ aqua fiant instituit: quinquies interdū orare iussit: vetat creaturas adorare aut sanctos, sed solum Deum, quod rectū est: sed extra Christum Deum inuocare docet. Huiusmodi autem preces Deo non sunt acceptæ, quoniam non fiunt per Christū, per quē nos Deum patrem nostrum in cœlis inuocamus, id quod ipse ridet. At Iohannes inquit, eum qui filium non habet neque patrem habere. Sacrum matrimonium ab ipso prorsus prophanatur: facit enim viris potestatem ducendi uxores quot libuerit, & quod iniquum & turpe est, repudiandi suo arbitratu absque causa. Porcinas carnes Iudaico more vetat: vino quoque interdicit: opulentiores tamen preciosa potuum genera sibi parant, quibus non minus quàm vino inebriantur. Atque hæc est diaboli doctrina, cuius Paulus meminit. 1. Tim. 4. cap. Quæcunque verò de Machome-

Cœtus facri, ritus & sacramenta.

Feria.

Preces.

1. Ioan. 2.

Matrimonium & diuorium.

DE PERSECUTIONIB.

tana fide commemorauit, ea de vniuersa Turcica religione seu superstitione intelligenda sunt quæ hodie apud Turcas in usu est. Recitauit autem hæc quam breuissime, ut hi quibus Turcica religio incognita est, breuem summam habeant, non quidem totius religionis, sed precipuorum saltem dogmatum.

Ira Dei.

Ex his autem quæ commemorata sunt, quis non intelligit ira Dei grauissima sed simul iustissima mundum seuerissime à Deo punitum esse, quando tam absurdam turpem & nequam religionem passus est inualescere? interea simul quoque audiamus & obseruemus, quam immanem & diuturnam persecutionem, quæ hodie quoque durat, improba hæc & Machometana fides contra sanctam Christi Ecclesiam & veram fidem excitarit.

Sarraceni & Sarræ.

Machometus falsus propheta, & parricidalis seductor orbis, persuasit suis Sarracenos ipsos esse veros filios & hæredes Sarræ uxoris Abrahami: ideòque ad ipsos pertinere omnes promissiones Abrahamo factas, nempe semen eius dominaturum orbi terrarum, hortatus igitur est Sarracenos, ut sumptis armis omnia regna orbis terrarum tanquam propriam hæreditatem animose occuparent.

Sarraceni qualis populus.

Sarraceni autem fuere barbarus & inhumanus Arabum populus, qui ante Agareni nominabantur: hi stipendio à Romanis accepto in bello aduersus Persas illis militarunt. Verum cum

cum is qui nomine Imperatoris exercitui lustrando præerat, in numerando stipendio contumeliose eos appellasset canes, dicendo, quis nam huic canum gregi satis pecuniarum numerare possit: à Romanis defecerunt, & persuasi ab Homare duce Machometū sibi principem elegerunt: præsertim cum ipsis persuassisset, illos non ab Agara ancilla Agarenos, sed à Sarra Sarracenos nominari: ideoq; ut dictū est, omnium regnorum dominos & hæredes esse. Facta sunt hæc anno Christi 613. At verò seditiosus & parricida ac improbus nequam Machometus, mox atque Imperium adeptus est, falsam & improbam suam fidem gladio propagare & hominibus obtrudere cœpit, & veram Christi fidem persequi & opprimere. Atque in his rebus ipse versatus est annis novem, ad annum vsque 632. Promittebat verò omnibus qui suam fidem sectarentur, felicitatem, gloriam, imperia, victorias, opes, & post hanc vitam paradisi voluptates. Atque hac ratione sibi magnam hominum multitudinē adiunxit, præsertim cum initio res prosperè illi succederent: vulgus enim fortunam, victorias & opes sequitur: crucem autem & persecutiones horret. Simul quoque persequi iubebat cunctos qui Alcorano contradicerent aut hunc reprehenderent. Itaq; multi à Christiana fide defecerunt, ac omnes pij ac veri Christiani grauib; persecutionibus oppres-

Machometus sit princeps.

Machometus falsam religionem instituit.

Multitudo.

Persecutio.

DE PERSECVTIONIB.

Sarraceno
rū Amira,

Soldani.

Sarraceni
in Italiam
Hispaniam
Galliam.

Bellum Sar-
acum.

si sunt: & hoc est initium Sarraceni regni. Post Machometi mortem Sarraceni principes suos Amiras nominarunt, quod idem esse volunt ac Cæsaris nomen. Horum principum nomina et ingentes victoriæ in historijs describuntur vsque ad annum Christi 870. Gesserunt enim grauius bella & multa prælia fecere, ac victoria potiti sunt aduersus Constantinopolitanos Imperatores, aliosque reges & principes. Subiecerunt sibi Persiam, Babyloniam, Syriam, urbem Hierosolimam, ac magnis victorijs potiti sunt in Asia & Affrica, quibus in locis principes suos Soldanos aut Sultanos & Caliphas nominarunt, hoc est, summos principes & belli duces. Irruperunt etiam Sarraceni in Italiam, Hispaniam & Gallias, & omnia quæcunque potuerunt spoliari, vastarunt, combusserunt, innumeramque prædam abduxerunt. Quam verò misere Christi Ecclesia dilacerata sit, quantum sanguinis Christiani effusum in tam multis prouincijs, totque annis, verbis enumerari nequit. Nam ex Hispania Sarraceni demum pulsi sunt per Ferdinandum magnum, anno Christi 1487. Ex Affrica autem pulsi sunt anno Christi 1517. sed in eorum locum Turcæ successerunt, Selymus enim Turcicus Imperator Sarracenos Affrica expulit & deleuit.

Huc etiam pertinet miserabilis illa laniena in qua ineffabilis vis sanguinis profusa est, quod

quod vulgò sacrum bellum nominatur, quo Christiani Hierosolymam, & sacrum Domini sepulchrum è manibus Sarracenorum & Machometanorum recuperare conati sunt, sed nihil aliud fecerunt, quàm quòd non tantum sacrum sepulchrum retinere non potuerunt, verùm ipsi ad propria sepulchra & interitum properarunt, & infelici bello miseros Christianos in Oriente, in odium, graua pericula & persecutiones adduxerunt, sic vt ferè totum quod reliquum erat perdiderint. Atque vt magna hæc grauis diuturna & crudelis persecutio, quam Sarraceni aduersus Christianos exercuerunt, melius cognoscatur, summam huius belli exponam.

Anno igitur Christi 1094. venit ex Oriente quidam Anachoreta, quem historici Petrum Eremitam nominant. Hic querelis principes & omnium ordinum homines replebat, commemorans quàm misera sit conditio Christianorum in Oriente, quos Machometani Sarraceni graui tyrannide premerent, & molestiis afficerent: æquum igitur esse Christianos in Occidente horum rationem habere, et conscripto exercitu, superatisq; Sarracenis, Christianos in Oriente liberare. Breui post Urbanus 2. Papa, Gregorij 7. discipulus, Concilium Claromonte in Gallia coegit, in quo decretum est, Christianos totis viribus debere Sarracenis bellum inferre, Hierosolymam & sanctum sepulchrum occupare, atq; ita Christianos à tyrannide liberare.

Origo belli Sarraceni.

Concilium Claromontanum.

DE PERSECUTIONIB.

berare. Concilium hoc perniciosum fuit Reipub. Christianæ, & eum exitum habuit, quem Concilium illud quod i. Reg. ultimo cap. describitur, Fuerunt enim omnia infortunata, & Christiani nō, tātū à tyrānide nō sunt liberati, sed magno numero cessi, et postea grauius quā vnquā antea oppressi et afflicti. Et quāuis cōplures honesti homines bono animo militię nomē dederūt, carebāt tamē fundamēto. verbī diuini quod iuberet Hierosolymā, & sanctum sepulchrū ē manib⁹ Sarracenorū eripere, & tā graue bellū & periculosum incipere. Et si autē multa præclarē gesta sunt ac multa occupata, nulla tamē cōstans fortuna fuit, vt parta retinerentur, & oppressis Christianis pax pararetur. Pōtifces etiam suis Concilijs, quoad hoc bellū, principibus ac multis pijs Christianis malē cōsuluerunt: sicut & multis alijs in rebus. Alias fraudes, quę coniunctæ fuerunt, breuitatis causa omitto. Celebratum est autem Concilium

Initium belli, & 1. Expeditionis.

Claromontanum, anno Christi 1095.

Post Conciliū Claromōr. mox bellū incepit Pet. Eremita, & secū ducēs aliquot millia, qui spontē huic militiæ nomē dederāt, per Vngariā in Asiā profectus est: sed nihil memoria dignū gessit. Atq; hæc fuit 1. infelix expeditio.

Exped. 2.

Breui postea duo turbulēti sacerdotes (Volcomarum et Godescharū historici nominant) collecta magna inutilis vulgi multitudine, secundam expeditionem in Asiā instituerūt.

Sed

Sed cum in Vngariam venissent, ac illic omnia prædarentur, & flagitiosè agerent, ita vt de teriores infidelibus Sarracenis ab Vngaris iudicaretur, collecto ab Vngaris exercitu, improbi nebulones cæsi sunt.

Anno Christi 1096, tertiam expeditionem in Asiam susceperunt Gottfridus, & Baldwinus è Bullonia familia, duces Lotharingie. Hi collectis centum millibus equitum, & trecentis millibus peditum, multas Asiæ vrbes cœperunt, & ipsam Hierosolymam. Refert autem Vrsurgensis, tantum sanguinis illic effusum, vt in ipso templo sanguis equorum vngulas superaret. Anno igitur Christi 1099, vrbs Hierosolyma à Christianis capta, facta est caput noui regni Christianorū in Oriente, & Gottfridus dux, rex creatus. Regnavit hic annū vnum, ac secuti sunt ipsum ordine septem reges, qui annis circiter centum regnarunt: anno autem Christi 1189, omnia rursus perditæ sunt.

Expeditio
3. Gothofredi Bullionij.

Hierosolyma caput
noui regni
in Oriente.

Postquam fama ex Oriente allata fuit Hierosolymam captam esse, & nouum regnum institutum, multi excitati sunt vt illuc proficiscerentur, opes & imperia sperantes. Itaq; anno Christi 1101. Vuilhelmus Pictorum dux cum 100000. hominum sacram militiam suscepit. Atq; hæc fuit quarta expeditio, eaq; nō admodū felix: nā pauci supra 1000. domū redierunt.

Expeditio
4. Guilielmi Pictaui.

Et si autem Hierosolyma à Christianis occupata esset, nihilominus tamē Sarraceni à bello non cessabant, sed adeo vehementer vrgebāt

DE PERSECUTIONIB.

S. Bernhar-
dus ad bel-
lum hortat-
ur.

Exped. 5.

Hierosoly-
ma rursus
amittitur.

Exped. 6.

Exped. 7.

Christianos, ut auxilium implorarent, ac Sanctus Bernhardus Abbas Claræ vallis tum se in felici huic bello immiscuit, ac varijs profectio-
nibus susceptis, Christianos principes ad bel-
lum suscipiendum hortatus est, & tandem effe-
cit ut Conradus 3. Imperator, Ludovicus rex
Francorū, Fridericus Sueviæ, Vuelpho Baua-
riæ duces, multiq; alij principes quintam expe-
ditionē magnis viribus susciperent: sed hi quos
que nihil effecere, ac exercitu passim in pere-
grinis regionibus moriente, ægrè ipsi princi-
pes evaserunt. Facta est autem ingens hæc ex-
peditio anno Domini 1147.

Capta est postea Hierosolyma, ut suprà di-
ximus, à Sarracenorum ingētib; copijs, cum
ineffabili damno & effusione sanguinis Chri-
stiani. Tristi hoc nuncio in Occidentem al-
lato, arma sumpsere Fridericus Barbarossa
Imperator, Philippus Francorum rex, Richar-
dus rex Angliæ, & cum his multi alij princi-
pes: Hi sextam expeditionem in Orientem su-
scipere, anno Christi 1189. maximis copijs, qui
bus tamen nihil effecere, quā quod præcla-
rus princeps Fridericus Imperator in flumi-
ne submersus & extinctus est, ac exercitus ma-
gna ex parte morbis periit, reliqui quorū non
magnus fuit numerus, miserè domū redierūt.

Denuō tamen novam & 7. expeditionem
instruerunt duo potentissimi reges Galliæ &
Angliæ, anno Christi 1191. Ac rursus in Asiam
pro-

profecti, magna multitudine hominum amissa Hierosolymam Sarracenis relinquare coacti sunt.

Anno Christi 1198. Henricus Friderici *Exped. 8.* Barbarossæ filius, octauâ expeditionem in Syriam suscepit: verum mox damno accepto re infecta redijt.

Post has expeditiones omnes Innocentius *Innocentius 3. & Lateranense Concilium.* 3. Papa, homo vafer & audax, bellum hoc denudò restaurare conatus est, conuocato Romæ ingenti concilio, quale vix aliud fuit, anno 1215. sed ipse quidē in hac actione obiit, successit autē illi Honorius 3. *Honorij 3. prophetia.* qui rem eandē non minus vrsit, confingens, vt falsus propheta, oraculum, & sibi à D. Petro reuelatū esse dicens, Hierosolymam suæ gubernationis tempore recuperandā esse. Itaque tum 9. expeditio suscepta *Exped. 9.* est versus Aconem, quæ quondam Ptolemais fuit. Capta tum quidem est Damniata, maiori tamen damno quàm emolumento nostrorū, & quidem anno 1222. capta, proximo rursus amissa est. Breuiter, nihil ferè bello partū, resque omnes parum prosperè cesserunt..

Anno Domini 1228. Fridericus Imperator huius nominis 2. sapiens, præclarus et victoriosus princeps, 10. expeditionē in Syriam suscepit, ac cæsis hostibus, multas è præcipuis vrbibus, atq; ipsam quoq; Hierosolymā cepit. Sed dum optimus Imperator bellum aduersus infideles gerit, Gregorius 9. Papa, Apuliam in *Ecce quomodo Pa-*

DE PERSECUTIONIB.

pa iuenerit
Christia.
nos.

uasit, & ipsius patrium regnū occupauit: ideo-
que præter suam voluntatē cum Soldano pa-
cem facere et discedere coactus est. Factum hoc
Papæ Abbas Vrspurgensis in suis Chronicis
meritò vehementissimè repræhendit.

Expedit. 11.

Postea anno Christi 1248. Ludouicus Gal-
lorum rex cum suis fratribus Roberto & Caro-
lo, instructissimum exercitum in Syriam dux-
xit: sed eadem qua superiores fortuna usus est.
Robertus enim cæsus fuit, Carolus à Soldano
captus, exercitus periit, ac rex Ludouicus egrè
cum paucis euasit. Atq; hæc fuit 11. infelix ex-
peditio.

Expedit. 12.

Anno Christi 1270. denuo Ludouicus rex
exercitum in Affricam contra Sarracenos dux-
xit, quæ 12. est expeditio: sed cum morbus
exercitum inuasisset, rex ipse cum altero suo-
rum filiorum obiit, tres enim secum in bellum
duxerat: pauci è populo incolumes domum
rediere.

Et si omnia
infeliciter
cederēt per-
gunt Papæ
ad bellum
accendere.

Et si autem in hoc bello, quod primum Pe-
trus Eremita accenderat, postea conciliū Cla-
romōtanum indixerat, & deinceps instinctu et
opera Paparum gestum fuerat, nulla constans
fortuna erat, sic ut omnibus manifestum esset
Deum nolle prosperū successum largiri; cum-
que Hierosolyma rursus amissa esset, & miser-
rimus esset status Christianorum in Oriente,
persecutionibus bello non sublatis sed auctis,
nihilominus tamen infelices pontifices hæc in
effabio

effabili sanguinis effusione nequaquam satiabantur, neq; vt perpetuis & magnis infortunijs cederet adduci poterant. Nam Gregor. 10. *Concilium Lugdunēse*
 Lugduni ingenti concilio coacto anno 1272. bellum renouare conatus est, sed frustra, cum tantum antea miseriarum & calamitatum, tantumque damni corporibus ac fortunis datum fuisset. Ac scribit Matth. Palmerius in Chronicis, multis millibus Christianorū in Syria à Sarracenis trucidatis, reliquos premetu et terrore regionem deseruisse: id factum est anno Christi 1291. in quem annū Paulus Aemilius & Gallorum Chronica, finem sacri huius, imò infelicitis belli, referunt, quod durauit annis circiter 196. ita vt nullum simile in historijs reperitur. Atq; hoc bellum excitauit magno Christianorum damno & oppressione Petrus ille ignotus Eremita (de quo multi quidē magna iactant, alij autem meritō dubitarunt num homo an nescio quid aliud fuerit, pleriq; hypocritam fuisse dixerunt) adiutus à Concilio & Pontificibus. Atq; hæc de Sarracenicā persecutione dicta sunt: deinceps ad Turcicā veniamus.

*Quandū
bellum hoc
durauit.*

*Vrsburg.
pag. 140.*

Turcarum persecutio qua Christianos in seclari sunt, aliquo modo cum Sarracenicā coniuncta est, eamq; grauiorem et sæuiorem fecit. Sunt autem Turcæ Tartarica gens, qui anno Christi 764. è suis finibus per Caspias portas eruperunt, & in Asia sedes posuere. Ac primū

*Turcica
persecutio.*

*Turcarum
origo.*

DE PERSECUTIONIB.

Sarracenis militarūt stipendio illorū cōducti, postea rebus bellicis aucta corū fortuna, circa annū Christi 1051. proprios sibi principes crearūt, qui miseros Christianos perpetuō afflixerūt, & persecuti sunt: nam & ipsi Machometam nam religionem receperant.

Quando
Turcarum
uires auctę.

Non dubitandum autē est, Deum hanc immanem & supersticiosam Turcarum gentem Christianis loco virgę dedisse. Nam sicuti tempore Solomonis, cum ille à lege Dei recessisset & vxores suas fuisset idolis templa extruere, exorti & aucti sunt ipsius ac totius regni hostes: sic inter Christianos, cum Bonifacius 8.

Lubilæus.

Papa, multa contra Christianam religionē faceret, & lubilgum Iudæorum à Christo abolitum reduceret, quo non leuiter redēprio Christi extenuabatur: eodem etiam tempore anno

Othomāno
orum Re-
gum origo.

Domini 1300. excreuit vehemens illa virga, Othomannus inquam Turcarū princeps, qui initio pastor fuerat. Ab hoc orti sunt omnes Turcarum principes & Imperatores, qui hactenus imperium obtinuerunt, & Christianos persequuti ineffabilibus damnis affecerunt: ac quicquid Sarraceni reliquum fecerant vastarunt, ac tale regnū instituerūt, quod hactenus, proh dolor aduersus omnem potentiā ingenti vi sese defendit & auxit. Propagauit Othomānus longē latēq; imperiū suū, & Christianos Gręcos, qui sub Imperio Cōstātinopolitano erāt, ingētib; damnis affecit, p̄fligauit et occidit.

Otho-

Othomanno in Turcico Imperio successit filius Orchannes, anno Domini 1328. Hic patris vestigia secutus, Christianos grauius afflixit, & Niceam urbem obsedit, quam cum Imperator Constantinopolitanus liberare vellent, Christianorum exercitus miserabiliter cæsus est, urbs dedita, & crudeliter in omnes Christianos sauitum.

Orchannes
2. princeps
Turcarum.

Anno Domini 1350. Orchani patri successit Amurates primus, tertius Turcarum princeps. Hic exercitu trans mare misso, Hadrianopolim, Seruiam, & Bulgariam cepit. Cum autem Christiani principes ipsum eicere conarentur, cum exercitu suo à Turcis cæsi sunt.

Amurates
3. princeps
Turcarum.

Baiazetus primus, quartus Turcarum princeps, regnare cepit anno 1373. Hic ineffabilibus damnis Christianos affecit, ac inter alia Constantinopolim annis octo grauius obsedit. Cum autem Constantinopolitanus Imperator aliorum Christianorum opem implorasset, misere illi auxilia Carolus 6. Francorum rex, Sigismundus rex Vngariæ, Ioannes dux Burgundiæ, Rupertus dux Bauariæ, alijque principes, exercitu octoginta milliū hominū collecto; sed hi omnes die S. Michaeli angelo sacramento à Turcis ad Nicopolim cæsi sunt, anno Christi 1395.

Baiazetus
4. princeps
Turcarum.

Machometus 5. princeps Turcarum, anno Domini 1399. Imperium adeptus est. Hic Sigismundum Vngarorum regem Columbici

Machometus
5. prin.
Turcarum.

DE PERSECUTIONIB.

ingenti prælio vicit, & multum damni Christianis dedit anno 149.

Amurates
2. sextus
princeps
Turcarū.

Postea anno Domin 1416. Amurates 2. sextus Turcarum Imperator factus est. Hic bellū gessit cum Ladislao Vngariæ ac Polonię rege: ac Ladislaus Dei beneficio victo Amurate eū ad pacis conditiones adexit Christianis admodum idoneas & vtilis. Confirmata etiam est hæc pax iuramento, & Christianorum res aduersus Turcas tum non malo loco erant, si modo nihil turbasset Eugenius 4. Papa. Hic enim misso in Vngariam legato Iuliano Cesarino, persuasit regi Ladislao eū nō teneri iures iurādo, quod Turcę dederat, & pace quam fecerat: nam cum infidelibus et hæreticis nō esse pacem faciendam, neq; iuramenta et promissa illis seruanda esse. Urgebant præterea multi alij regem Ladislaum, vt fortuna diuinitus data aduersus Turcas, in cōmodum totius Reipublicæ Christianæ vteretur, Turcam in graui terrore versari, & bello à Carmanis premi, ideōq; facile vinci posse. His rationibus incitatus iuuenis & bonus ac innocens princeps, rupta pace, & iureiurando violato bellum Turcæ intulit, & inter Danubium atque Adrianopolim propè Varnam vrbē castra posuit. Huic Amurates obuiam venit cum octoginta millibus hominum, grauitè exprobrans Christianis periurium & pacem ruptam, ac iuuenem regem ab alijs deceptum vnā cum multis principibus

Paxrupta
& periurium.

ripibus & nobilibus occidit, atque vt Platina
testatur in vita Eugenij 4. trecēta millia Chri-
stianorum eo praelio cæsa sunt. Pugnatum est
pridie Martini anno Christi 1444. Quod si
quis pleniorē descriptionē tantę calamita-
tis desiderat, legat Antonij Bonfinij historiam
Vngaricam, Decad. 3. lib. 6.

Ingens est
des Chri-
stianorum

Neq; ramen hac victoria contentus fuit Amu-
rates, sed mox exercitu in Græciam ducto Im-
peratoris Cōstantinopolitani fratrē cum suis
copijs cæcidit, & Pelopōnesum incendijs ac di-
reptionibus vastauit: Christianos verō quos
nō occiderat, captiuos in miseram seruitutem
abduxit; atq; ita tam bene consultum fuit Chri-
stianis sanguinario & perfido Eugenij Papæ
consilio.

Post rot calamitates & tam graues persecu-
tiones, maiora adhuc mala Christianos iusto
Dei iudicio oppresserunt. Nam anno Christi
1450. Machometus secūds Amuratis filius,
7. Turcarum princeps factus est. Hic propter
res gestas Magnus, & primus Turcarum Cæ-
sar aut Imperator nominatus est, propterea
quod Imperium, quod à tempore Constantini
Magni annis 1121. in Christianorum potestas
temanserat, illis fortiter ereptum Turcorum
potestati subiecit.

Machometus 2. Tur-
carū 7. prin-
ceps.

1. Cæsar
Turcarum

Nam anno Christi 1453. maximis copijs
Constantinopolim Imperij caput obsedit, ac
cum dies quinquaginta cōtinentē obsedisset,

Constanti-
nopolis ca-
pta.

DE PERSECUTIONIB.

& machinis oppugnasset, tandem 29. Maij die à mane vsq; ad multam diem totis viribus urbem oppugnauit, & postremò cœpit. Hic verò commemorari non potest: quania immanitate, libidine, quibus contumelijs barbari Turcæ miseros Christianos absq; omni misericordia affecerint. Constantinus Imperator qui à multitudine hominum conculcatus perierat, è cadaveribus extractus, capite truncatus fuit, & illud hastæ impositum circumgestatū fuit ludibrij causa, imò in contumeliam Christianorum. Tradunt etiā quadraginta millia Christianorum cæsa esse: & centum quinquaginta millia abducta & vendita. Exacta huius calamitatis & inauditæ persecutionis descriptio extat in Naucleri historia Generat. 49.

*Ingentes uide-
torix Machometi.*

Refert etiam Ioānes Auentinus historicus, magnum hunc Machometum præter duo Imperia Trapezuntinum & Constantinopolitanum, 12 regna Christianis ademisse, & ducenas celebres vrbes. Anno etiam Christi 1469. in Styriam irruisse, ac Græcium urbem obsidisse: vnde Christianis tantus terror illatus est, vt à Saltzburgo, quod Iuuaniam veterū fuisse volunt, Monacum vsque Bauariæ ita contento cursu fugerint, vt in itinere liberos curribus decedentes negligerent. Nominarunt id tum temporis Turcicam fugam.

*Balazetus
2. Cæsar 2.
Turcarum.*

Anno Domini 1481. Balazetus 2. Turcarū Cæsar & 8. eorum princeps ab Othomanno factus est.

ctus est. Hic quoq; Christianos crudeliter persecutus est, & in Vuallachiam atq; Vngariam irrupit, & ad Morauâ fluuium Christianis profligatis, captiuis contumeliæ causa nares abscedit: bellum etiam aduersus Venetos gessit, misso aduersus illos Scendero Bassa in forum Iulij, à quo omnia latè vastata sunt, ac multi Christianorum abducti, & eorum quater mille centum ad ripam Tiliauenti fluminis crudelissimè concisi. Multa quoq; alia immaniter et crudeliter à Baiazete cōtra Christianos gesta sunt.

Anno 1512, nonus princeps Othomānicus, & 3. ex ordine Turcicorū Cæsarum Selimus regnare cœpit. Hic Sarracenos & Mammalucos deleuit, postremū eorum Sultanum Tomombeium, 13. Aprilis, anno 1517. ignominiosissimè suspendi iussit: capta Alcayro seu Memphi maxima Aegypti vrbe. Atque hoc modo Turcici principes tribus maximis imperijs potiti sunt, Trapezuntino, Constantino politano, & Aegyptiaco: & sic quotidie virga seu gladius quem Deus contra Christianos parauit, corroboratus est.

Solimannus in Imperio secutus est Selimum patrem, anno 1519. decimus princeps & 4. Cæsar Turcicus. Cœpit hic Bellogradū seu Albam Græcam munitissimam urbem, & totius Vngariæ clauem, anno Christi 1521.

Postea anno 1523. insulam Rhodum obsedit, & ad deditionem coegit. Anno deinde via

Selimus, 3.
Turcarum
Cæsar.

Solimannus
4. Cæsar
Turcarū.

Rhodus.

DE PERSECUTIONIB.

gesimo sexto supra millesimum quingentesi-
Ludouicus mum, Ludouicum Vngariæ regem cum omni
rex Vnga- bus suis copijs profligauit & occidit. Rursus
riæ. anno 1529. exercitum in Austriam duxit, &
Vienna. Viennâ regionis caput obsedit: quamuis autê
hac non fuerit potitus, nihilominus, tamen in
credibile damnum regioni dedit, incendijs, va-
stationibus, cædibus, et captiuitate multorum
millium Christianorum quos abduxit. Rur-
sus anno Christi 1537. Christianos denuò in
Vngaria vicit, & multum illis detrimenti attu-
lit. Postea anno 1541. Budam Vngariæ me-
Buda. tropolim, totûq; regnû cepit. Sed quia hæc om-
nia in recetî hominû memoria sunt, intra ânos
50. gesta, breuiter tantû indicare & reperere vo-
luit: neque etiam ignotum est, quantum damni
Christianis in Vngaria dederit circa tempus
Ligethum. mortis suæ, anno 1566. Ligetho capto, Chris-
tianis plurimis aut cæsis aut in captiuitatem
abductis.

Postremò quid Christianis expectandum
sit à **Selimo 2.** Solimanni filio, vndecimo prin-
Turca. s. 13 cipe Othomânico, & 5. Cæsare Turcarum, qui
Cæsar. anno 1566. regnare cepit, experientia ipsa do-
cuit anno Christi 1570. quo nobile Cypri re-
gnum cepit, multa millia Christianorum ex-
cruciata trucidauit, aut ad perpetuam & sæuis-
simam seruitutem abduxit.

Differentia Credo hoc loco cōplures admiraturos hanc
inter uete- meam commemorationem Sarracenicarum
& Turc

& Turcicarum persecutionum, qui has non
 numerant inter persecutiones sed inter bella,
 quorum longè alia ratio sit quàm veterum per-
 secutionum, quas Romani Imperatores exer-
 cuerunt aduersus Ecclesiam Christi: quæ neq;
 se defendit, neq; bellum aduersus Cæsares per-
 sequutores suos gessit: sed spontè & patienter
 se miserijs & morti subiecit. Quibus accedit in
 Ecclesia veteribus illis temporibus longè ma-
 iorem fuisse simplicitatem & veritatem doctri-
 ne, vt suprà ostendimus, quàm nostra ætate in
 Romana ecclesia tradatur & vsu recepta sit.
 Ac verum equidem est ingens esse discrimen
 inter veteres & nostræ ætatis homines, eorūq;
 religionem: nihilominus tamen commemora-
 tæ Sarracenorum et Turcarum persecutiones,
 & sunt, & nominari possunt Christianæ reli-
 gionis persecutiones. Similiores autè sunt Tur-
 cicę persecutiones illis captiuitatibus, in quas
 Assyrij & Babylonij veterem Dei populū ab-
 duxerūt, quàm persecutionibus primę Chri-
 stianæ ecclesiæ. Nam in populo Israelis & Iu-
 dæ, quem Assyrij & Babylonij afflixerunt,
 multi fuerunt probi & fideles homines, & præ-
 ter hos etiā multi Baaliticę & Ieroboamicę reli-
 gionis sectatores, qui tamen videri & nomina-
 ri volebant serui Dei Israelis, & hostes super-
 stitionis Assyriorum: sed hi omnes simul abdu-
 ctisunt. Sic etiam in Sarracenicis & Turcicis
 bellis, captiuitatibus, & persecutionibus, mul-
 res perfec-
 tiones &
 Turcicas.

DE PERSECUTIONIB.

ei probi viri fuerunt integri in religione, & vera membra ecclesiæ Christi: præter hos autem plurimi semper etiam fuerunt Romanæ ecclesiæ erroribus & superstitionibus capti, qui tamen non nisi Christiani nominari volunt, & Machometanæ fidei hostes ad mortem usque permanere, atque hi omnes simul passi sunt. Porro in scripturis, omnes ex veteri populo qui ab Assyrijs & Babylonijs in captiuitatem abducti fuerunt, populus & serui Dei, & Israel atque Iuda nominantur: neque propterea eorum qui erroribus irretiti tenebantur, peccata & transgressiones excusantur: sic etiam à me in his Sarracenorum & Turcarum bellis Christianæ ecclesiæ nomen, sicuti initio libri monuimus, tribuitur omnibus his qui Christiani nuncupantur, & à Turcis persecutionem patiuntur huius nominis causa, propter odium eorum erga Christianam fidem: quamuis interea multum desit nonnullis simplicitatis & puritatis in religione Christiana: neque propterea Romanæ ecclesiæ errores villo modo excusantur.

Causa Sarracenicæ et Turcicæ persecutionis.

Impulit autem Sarracenos & Turcas ad tantam tyrannidem, bella & persecutiones, primum ipse diabolus, qui maximè humani sanguinis effusione delectatur: deinde odium veræ fidei Christianæ, & magna longè lateq; dominandi libido: opum cumulandarum cupiditas, & splendide ac delicate viuendi studium ite pro-

pagan-

pagandi impiam et falsam Machometi religionem, aliæque causæ, quæ postea commemorabuntur.

Atque hæc breuiter de Sarracenicis & Turcicis persecutionibus commemorare volui. Optandum autem esset, omnes eos qui Christiani esse & nominari volunt, solide & certo agnoscere, grauem hanc Turcarum tyrannidem esse veram persecutionem diuinitus nobis impositam, si forte homines ad resipiscen-
tiam adduci possint, vt veram Christi puram quæ doctrinam seriò amplectantur, & Christianæ vitæ magis quàm hactenus studeant: nisi enim hoc fiat, multò deteriora nobis expectanda sunt.

Cæterum vt in his Sarracenicis & Turcicis persecutionibus ad id veniamus, quod initio & subinde monuimus: quæro inquam num quis adeò sit exiguo aut peruerso ingenio, qui dicere audeat Machometanam religionem veram, Christianam verò falsam esse, propterea quod Machometani vbique videntur, Christianos opprimunt, & fidem Christianam contumelijs proscindunt? Quis verò negare potest omnes illas regiones & Ecclesias, quas B. Paulus Apostolus ad Christi fidem conuertit, ab impura & horrenda bestia Machometana euerfas esse, impiamque & peruersam Machometi fidem, imò abominationem, illic institutam esse?

Victoriæ
non efficiunt
fidem Machometi
veram.

DE PERSECUTIONIB.

Dan. 12.
Matth. 24.
Luc. 21.

Quis verò tam est temerarius & nullius religionis, qui propterea quod Deus iusto iudicio Turcis tanta permittit, quæ tamen facile prohibere posset, cum Deo velit contendere, & ab ipso quærere, cur patiatur tantum sanguinis effundi, tot millia Christianorum deleri? cur ferat ineffabiles calamitates miseras & afflictiones piorum, idque iam tot sæculis? & cur non potius impurum & sanguinolentum Turcarum imperium fulmine cœlitus perdat, aut terram dehiscere faciat, & simul omnem hanc abominationem absorbere? Verum procul dubio multæ & magnæ sunt causæ, propter quas Deus qui verus sanctus & iustus est, hæc omnia fert & permittit. Præterea ante per Danielem prophetam prædixit, & Christus ipse in Euangelio vaticinatus est, tantam fore extremam persecutionem ante vltimum iudicium, vt nulla similis vnquam in terra visu aut auditu cognita fuerit. Ad hæc extremum iudicium, ac omnium fidelium redemptio, & gloriosa eorum clarificatio, ac remuneratio benigna, non longe amplius à nobis abest. Domine Iesu Christe, miserere afflictæ Ecclesiæ, atque in hac extrema immani & inaudita persecutione ipsam consolari & iuuare velis.

*De vltima & 20. persecutione,
quam Romani Pontifices ab ali-*

quos

*quot seculis contra Christi Eccle-
siam commouerunt & exercuerunt.*

CAPVT XVI.

Persecutioni Turcicæ coniuncta est Papi-
stica, quæ rãto periculosior est, quo minus
expectabatur, & tanto sæuior quòd ab ijs ex-
ercetur, quos maximè omnium pacificos esse
oportebat, quique in religione integerrimi, &
sanctissimi omniũ in Ecclesia haberi volunt:
vt quibus data sit à Christo omnis potestas in
Ecclesia, vt in negotijs fidei suo arbitratu age-
re cuncta possint, & sint caput atque vniuer-
salia pastores catholicæ Christi Ecclesiæ. No-
runt nanque omnes, quos titulos Papa & eius
spirituales iactant. Sed nos initio huius libri
ostendimus, longe aliam rationem esse non tã-
tum fidei & religionis, sed Ecclesiæ quoque
cui impiè dominari conantur. Admodũ quo-
que diuersa ratio est veteris Romanæ Ecclesiæ
& primorum eius episcoporum, atque hodie-
ræ Ecclesiæ Romanæ, & Paparum, Cardina-
lium & Episcoporum.

Veteres Romanæ Ecclesiæ episcopi, qui ab
anno Christi 70. vsque ad annum 314. & Con-
stantini magni tempora vixerunt, numero
fuere 32. qui omnes in suo ministerio fideles
fuere, & docendo alijsque rationibus Ecclesiæ
inseuierunt, atque propter Christum eiusque

Periculosa
& inexpectata per-
secutio.

Primi epi-
scopi Ro-
mæ omnes
martyres
fuerunt.

DE PERSECUTIONIB.

Euangelium martyrio affecti & occisi sunt. Nullum penes illos fuit ciuile imperium, nulla Romana curia, nullus purpuratus Cardinalium senatus, nulli prætoriani milites, atq; alia quibus nostræ ætatis pontifices vtuntur. Confirmant hoc historię fide dignæ, & non ad gratiam Pontificum conscriptæ. Nomen quoque Papæ non tantum Romano episcopo propriū fuit tum temporis, sed passim quoque in prouincijs alij episcopi hoc nomine appellati sunt. Nam Aurelius & Cyprianus Carthaginenses, Ambrosius Mediolanensis, atq; alibi alij episcopi Papæ nominati sunt. Ac D. Hieronymus beatum Augustinum Hipponē sem episcopū, Papam in suis literis nominat. Significat autem Papæ nomen Syracusia lingua Patre, vti Suidas testatur. Oportet enim ministros Ecclesiæ, vt Paulus testatur, fideles patres populi esse.

Præterea inter omnes Romanos episcopos à Constantino magno & Syluestro Papa, vsq; ad Gregorium primum, qui numero 36. fuerunt, ne vnus quidem intra annos 280. extitit, qui ea pompa, fastu, & maiestate, & potentia vsus fuerit, quam nūc exercent pontifices. Magna quidem eorum fuit auctoritas apud reliquas Ecclesias & episcopos, propterea quod plerique homines docti & periti essent, neque contaminati hæresibus, vt alij nonnulli in cæteris Ecclesijs episcopi, præcipue verò quòd eius

Papa.

2 Cor. 4.

**Annis 600
post Christi
natū.**

**Paparum
auctoritas.**

eius Ecclesiæ ministri essent, quam Apostoli ab initio plantarunt, quæ propterea Ecclesia apostolica, & sedes apostolica, & D. Petri cathedra nominata est. Attamen titulus & nomen sedis Apostolicæ non tantum Romanæ Ecclesiæ, sed alijs quoque Ecclesijs datus fuit: veluti Hierosolymitanæ & Antiochenæ. Nomen autem sedis non tribunal aut regiū thronum significat, sed pulpitum concionatoris Ecclesiastici. Ac veteres commemoratas Ecclesias Apostolicas sedes nominarunt propter Apostolicam doctrinam, quoniam in his locis Apostoli docuerunt, & ab Apostolicis Ecclesijs doctrina Apostolorum in alias proximas atque etiam remotas Ecclesias propagata est. Quare illa loca in quibus non est Apostolica doctrina, non possunt gloriari de Apostolica sede, etiam si ante multa secula illic fuerit. Nam etiam quædam sedes est diaboli, ut Ioannes Apoca. 2. docet.

Apostolica
sedes.

Tertullianus de præscrip. hæret.

Quin etiam tempore Gregorij primi Pape, intra annos 600. à Christo nato, tantum abfuit Romana Ecclesia ab ea dominatione quâ nunc habet, ut etiam Gregorius se vehementer opposuerit Ioanni Constantinopolitano episcopo, qui primum locum & dominatum in Ecclesia ambiebat, ac vniuersalis episcopus nominari volebat. Quo tamen titulo & maioribus hodie Romani pontifices vtuntur: sed Gregorius dicebat hanc diabolicam superbiam,

Gregorius
i. opposuit
se Ioanni
Constant.
dominatũ
affectanti.

DE PERSECUTIONIB.

& Antichristi malitiam esse. Legat cui lubet hac de re Gregorij quartum & 6. librum Epistolarum.

Vnde Romana Ecclesia potestatem accipit.

Cæterum non longe post mortem Gregorij, titulum hunc sibi vsurpauit Bonifacius 3. dante cum Phoca Imperatore, homine improbo & malo. Refert enim Ottho Frisingensis Episcopus, Chronicorum scriptor, lib. 5. cap. 8. Bonifacium 3. Papam à Phoca Imperatore impetrasse, vt eius authoritate, potestate, & iussu, Romana Ecclesia appellaretur & esset omnium aliarum Ecclesiarum caput. Idem scribit Beda. Vrspergensis ait, Romam debere esse matrem omnium aliarum Ecclesiarum. Nauclerus scribit, Omnes alias Ecclesias per orbem terrarum, debere Romanæ Ecclesiæ eiusque episcopo obedire. Ex his autem facile animaduerti potest, decretum hoc Phocæ Cæsaris, quæ omnes historici grauissime vituperant, non esse decretum aut institutum Apostolicum à Petro aut Paulo factum.

Quomodo Romani episcopi se extulerint.

Sede Romana in hunc modum exaltata, Pontifices qui deinceps secuti sunt, magis magisque sese ciuilibus negotijs immiscuerunt implicaruntque, neque tantum imperium & potentiam affectarunt, sed excogitarunt quonam modo se Imperatorum potestati subducerent, ac se supra illos extollerent, eorum prouincias, populos, maiestatemque sibi vendicarent & subijcerent. Interea humilitatis suique officij

eij prorsus obliti sunt, & longius subinde ab his recesserunt, & primis Romanis episcopis prorsus dissimiles facti sunt. Tandem res eò deuenit vt audacter se Imperatoribus opponere, & contra eos insurgere auderent, sic nanq; Gregorius 2. & Gregorius 3. Papæ, se opposuerunt Leoni 3. & Constantino 5. Imperatoribus. Nam hi concilij indictis, ad quæ magno numero cōuenere viri docti & episcopi Asiæ, Græciæ, aliarumq; regionum, controuersia de imaginibus disceptarunt: An scilicet Christi & sanctorum imagines in templis Christianorum habere & venerari liceat. Ac tum ex sacris scripturis & orthodoxorum Patrum doctrina conclusum est, imagines non esse venerandas, neque ferendas in templis, sed vbicunque haberentur tollendas esse. Postquam verò Imperatores Pontificibus atq; alijs Romanæ imperio subiectis mādauit, vt omnes iuxta verbi Dei sententiam in hoc concilio propositam, imagines è templis tollant, tanta fuit Pontificum audacia, vt neque vocari in concilium comparuerint, & postea propria auctoritate, contra Cæsarem edicta, concilia peculiariter Italicorum episcoporum coegerint, in quibus statuerunt imagines in templis retinendas, & magis quam ante venerandas esse. Neq; tantum hac audacia vsi sunt, verum etiam imperio Cæsarem subiectos ab eorum obedientia abduxere, ipsis Cæsaribus immerito excō-

Papæ contra Imperatores insurrexerunt.

Anno domini 739.

DE PERSECUTIONIB.

Constanti-
nopolitani
Imp. à Pa-
pis Italia
pula.

municatis, tumultus quoque & maximas se-
ditiones excitarunt, in quibus Cæsarum Ex-
archi seu Vicarij per Italiam cæsi sunt, vt Pau-
lus Rauennæ, Mauritius cum Adriano filio
in Campania. Atque hoc modo debita officia
omnisque obedientia Cæsaribus denegata est,
& imperio Italiæ priuati sunt. Quo iure autē
pontifices hæc suis artibus effecerint, quiuis
communi sensu præditus, & aliquam iustitiæ
notitiam habens, facile intelligit. Facta autem
sunt hæc intra annos 30. ab anno domini 724.
aut circiter, vsque ad annum 754.

Zacharias
consultit ut
Fræciæ rex
deponatur
& alius
fiat.

Anno 750. secularibus negotijs & ciuili gu-
bernationi se immiscuit Zacharias papa pri-
mus huius nominis, ac iuuit Regem Franco-
rum ab imperio deponere, aliumque illi sub-
stituere. Illius enim ope & consilio Hildericus
Francorum rex, ex veteri stirpe Merouingo-
rum, regno priuatus est, & in eius locum sub-
stitutus Pipinus ex Carolina familia.

Papæ do-
mini sunt.

Breui post hoc Papæ beneficium Pipinus
Francorum exercitum in Italiam duxit, con-
tra Aestulphum Longobardorum regem, at-
que magna parte regionis bello capta, illam
Srephano 2. Papæ dono dedit, atque tum demū
D. Petrus patrimonium nactus est, qui ante
per 700. annos nullum habuerat. Quamuis
autem Constantinus Imperator missis lega-
tis peteret à Pipino ne prouincias Romani
imperij alienaret, nihilominus tamē Stepha-
nus

nus Pppa prouincias & populos & imperiū
ciuile libens recepit. Quod certe D. Petrus nū
quam fecisset, quippe qui etiam procuratio-
nem pauperum reiecit. Act. 6.

Pontificum horum facta nequaquam Apo-
stolica sequentes Pontifices imitati sunt. Nam
Hadrianus Papa, similiter illa omnia libens re-
cepit, quæ illi dono dedit Carolus magnus
Francorum rex victis & profligatis Longo-
bardis, & rege ipsorum Desiderio capto. Maio-
ra ausus est Leo 3. ille enim in imperium vni-
uersum, quod tum penes Constantinopolita-
nos imperatores erat auctoritatem sibi sum-
psit, & Carolum absque legumorum impe-
ratorum notitia & consensu Romanum impe-
ratorem fecit & coronauit, cum iam 330. vt
Palmerius supputat, Occidens proprio impe-
ratore caruisset.

Carolus cō-
firmat & au-
get. Papa-
rum poten-
tiam.

Carolus à
Papa fit Im-
perator.

Anno Christi 860. præfuit Romanæ sedi
homo ambitiosissimus Nicolaus 1. qui multa
non ad Ecclesiæ gubernationem sed ad Papa-
lem tyrannidem confirmandam instituit. Pri-
mum vt ne quis principum, ne ipse quidem
imperator, intersit concilij Ecclesiasticorum.
Deinde ne qui Laici iudicent Ecclesiasticos
aut clericos. Præterea Papæ decreta & senten-
tias à nomine iudicari debere: imò Papam nul-
li ciuili potestati subiectum esse, quandoquidē
Deus sit. Legito Antoninū Tit. 16. ¶ 9. & in
Decretis Distinct. 96. & 28.

Papæ sub-
ducunt se
imperio mā-
gistratuum.

DE PERSECUTIONIB.

**Cæsares iu-
rant Papæ.**

Postea 962. eò iam potentia perueniunt pontifices Romani, vt oportuerit Othonem 1. Imperatorem, cum Romam venisset, iussurandũ dare Ioanni 12. Papæ se defensurum patrimonium Petri, &c. Legatur Distinct. 63. Tibi Domino Ioanni.

**Quomodo
aucta fue-
rit Paparũ
potentia.**

Cæterum anno millesimo post Christum natum in apertum erupit Paparum tyrannis contra Cæsares, eorum enim iugo prorsus abiecto, libere pro arbitrio imperare cœperunt, nihili curantes vllum magistratum, imò principes, reges & Imperatores sibi subiecerunt & seruire coegerũt, aut alioqui dolo & fraude in suam sententiam pertrahere. Quantos quæso & quam horrendos motus Gregorius 7. Papa contra Henricum 4. excitauit? Etenim hunc non tantũ excommunicauit & contumeliosissime tractauit, verum etiam populos imperio eius subiectos, ac principes & nobiles, solutos primum iuramento, ad seditionem contra illum excitauit, ac infinitum sanguinem effudit. Si cui libet, crudelissimam & inauditam historiam in Ioannis Auentini Annalibus legat, & apud alios historicos.

Vrbanus 2.

Vrbanus verò 2. Papa, qui Gregorio successit in sede Romana, verus omnino & genuinus eius discipulus, in Claromontano concilio belli cruentissimi auctor fuit, quod Christiani contra Sarracenos gesserunt, de quo supra scripsimus. Præterea aduersus Henricum
4. Im=

4. Imperatorem, ad rebellionem concitauit Conradum ipsius filium Italiae principem: quod omnino naturae contrarium est.

Similiter Paschalis 2. Henricum quintum, ^{Paschalis 2.} filium aduersus patrem Henricum 4. concitauit, atque ipsum ter anathemate ferijt, atque effecit vt episcopi Moguntinus, Colonienſis, & Vuormatiensis, optimum senem Imperatorem in Palatio Ingelheimensi vi imperialibus ornamentis exuerent, & illis filium Henricum 5. ornarent. Legat lugubrem hanc historiam, si quem hoc iuuat, in Saxonia Alberti Crantij lib. 5. cap. 20.

Papa coronam Imperij aufert & dat.

Idem Paschalis molestus quoque fuit Henrico 5. Imperatori, & vt multum sanguinis effunderetur in causa fuit, tantum propter collationem aut inuestituram beneficiorum (vt vocant) Ecclesiasticorum, quam haecenus Caesar habuerat, Papa autem vi illi eripere conabatur. Quod vero hic efficere non potuerat, id postea tentauit Calixtus 2. neq; ante quieuit, donec hoc ius collationis ab Imperatore obtineret. Qua de re diligenter scripsit Abbas Vrspergensis. Facta haec sunt anno domini 1122.

Neque tamen hoc contenti fuere Papae Romani, sed posteriores ex ipsis, antecessorum suorum improbitatem in persequendis Caesaribus imitati sunt. Nam illis subinde magis molesti fuere, neque ullus modus & finis fuit anathematum, seditionum, bellorum, & perperua

Papae Caesares opprimunt.

DE PERSECUTIONIB.

- rum fraudum & insidiarum, donec tandem de fatigatos Cæsares oppresserunt, & sedē suam
2. *Theo. 2.* supra illos extulerunt, & seiplos in summam potestatem supra omnes collocarunt. Qui harum rerum solidam & certam notitiam desiderat, legat historiam Friderici Barbarossæ. & ea quæ aduersus ipsum gessere Adrianus 4. & Alexander 3. Pontifices, quorum hic petulantissime collum Cæsaris pede pressit. Item quæ Cælestinus 4. contra Henricum 5. machinatus est. Videat etiam qua arrogancia, fastu
1199. & temeritate erga Philippum Cæsarem usus sit Innocentius 3. homo fastuosus & audax. Præcipue verò inspiciantur ea quæ Honorius 3. Gregorius 9. & Innocentius 4. Papæ,
2127. improbe & fraudulenter egerunt contra Fridericum 2. præstantissimum & optimum ac singularibus donis ornatum Imperatorem, quem contumeliosissimè exagitarunt & afflixerunt, & similiter filium ipsius Conradum
2243. 4. Cæsarem.
2251.

Quamdiu hæc persecutio dura sit.

Durarunt autem istæ contentiones, persecutiones, & crudelissima atque perpetua bella inter Papas & Cæsares, annis 181. initio facto à temporibus Gregorij 7. usque ad Pontificatū Alexandri 4. & annum Christi 1256. In illa enim tempora reponunt historici & Chronographi Interregnum, quod annis 17. aut 18. durauit, usque ad electionem Rodolphi Habsburgij Cæsaris. Etsi enim interea aliqui principes

Anno 1273

cipes electi fuerūt, vt Alfonso & Richardus, quorum hic curam & gubernationem imperij suscepit, omnes tamen principes, assiduis molestijs & fraudibus, quibus hactenus Papæ Cæsares exagitarant, ita territi fuerunt, vt nemo libens imperium susceperet, præsertim cū omnes palam cernerent, nullam quietem aut utilitatem, sed duntaxat molestias & damna hinc expectanda esse. Quamuis enim Germani haberent titulum Romani imperij, Roma tamen caput imperij non erat ipsorum sed Papæ. Quod si forte ingenti sumptu, molestia, & labore, exercitu in Italiam ducto Romam vi occupassent, mox tamen ipsis in Germaniam redeuntibus, Papæ denuo eandem occupabant & possidebant.

Romanus
rex absque
Roma.

Præterea Romanorum Rex aut Imperator non magnos redditus ex Imperio Romano habet, ita vt absque proprijs facultatibus & ditionibus vix dignitatem suam sustinere queat. Iam verò eorum, qui imperium suscipiebant, patrimonium Papæ bello appetebant & infestabant. Itaque opulentiores principes non facile se adduci patiebantur vt imperium susceperent. Quin etiam Rodolphus comes Habsburgius, cum electionem ratam habuisset, nūquam tamen adduci potuit vt Romam ad coronam imperij suscipiendam proficisceretur, respondebat enim se terreri multorum vestigijs qui Romam profecti essent, quorum pau-

Vide Theodor. Nye
de schif. lib.
3. cap. 43.
Steidanum
de Monarchijs
pag. 110. 171. &
172.

DE PERSECVTIONIB.

ci rediissent. Imo vt se à Cerbero isto liberaret, Romandiola quæ hæctenus imperij fuerat, illi in os iniicit.

Artes Pa-
parum in
opprimen-
dis Cæsari-
bus.

Varijs autem & miris artibus vsi sunt Romani pontifices, vt Regibus & Imperatorib. potestatem eriperet, & se supra Reges & principes extollerent, imò eos pedibus suis subijcerent. Potentia eorum præcipua in excommu-

Excommu-
nicaio.

nicaione sita fuit. Excommunicato enim aliquo principe, subditos ab eius obedientia auocabant, & vt tumultuarentur & deficerent incitabant: quin & contra dominos suos concitabant, turpiter eos ab obedientia & iureiurando dato absoluentes, hoc titulo, excommunicatis nullam obedientiam aut honorem deberi, nullum iusiurandum illis seruandum esse.

Legati Ps-
uicij.

Deinde passim in omnes prouincias mittebant homines vafros legatos cum Bullis seu literis, & Apostolica vt vocant potestate, per hos varias conspirationes instituebant, partim quidem cum episcopis prouinciarum, quos admonebant obedientiæ debitæ Romanæ sedi, partim cum principibus imperij, & omnibus alijs penes quos aliqua potestas rerum erat. Parte aliqua horum in suam factionem pertracta, & dissensione in populo excitata, proximum erat vt alius Imperator eligeretur: atque ita committebantur inter se qui veterem Imperatorem sequebantur, & qui nouo adhærebant. Hinc autem multæ horrendæ miserie exorire

exoriebantur, bella ciuilia, seditiones, cædes, Bella & se
ditiones.
incēdia, omnesque calamitates: quibus opti-
mi Cæsares quandoq; defatigati, nonnunquā
etiam vi superati, cedere & hæc ferre cogeban-
tur, interea Papæ quotidie audaciores capita
erigebant. Omnia hæc quasi in speculo quodā
cerni possunt in historijs Imperatorum Hen-
rici 4. & Henrici 5. Friderici 1. & Friderici 2. at
que aliorum quos supra commemorauimus.
Atque ita tandem vicerunt Papæ & fortes fue-
runt, vt Daniel scribit, nō tamen proprijs vi-
ribus.

Præterea Concilijs quoque vsi sunt ad con- Concilia;
firmandum & conseruandum regnum suum.
Concilia enim eo tempore suæ potestatis effe-
cerant, & ad illa conuocabant suæ factionis
homines, qui nulla in re Papæ contradicerēt.
Quoniam verò antiquitus Concilia in mas-
gna auctoritate fuerunt, plurimi fiebāt ab om-
nib. quæ sanctissimus Pater (sicuti putabatur)
& illius sectatores in Concilijs statuisent. At-
que sic Conciliorum titulo Papæ res suas po-
tenter conficiebant.

Alia deinde noua & hactenus inaudita ars Cruciata.
excogitata fuit in Claromontano concilio
sub Vrbanò 2. Papa, quam nouo nomine Cru-
ciatam nuncuparunt. Prædicabant crucē, sed
longe aliter quàm Apostoli. Hi enim prædi-
cabant crucem domini nostri Iesu Christi, nē-
pe Christi cruce & passione nos expiatos esse

DE PERSECUTIONIB.

à peccatis, ac fide æternam felicitatē adipisci. Sed Papæ Cruciatæ classicum quoddam erat. Concionatores enim Cruciatæ huius Christianos horrabantur ut se cruce signarent (sicut in bello milites fascias albas aut rubras signi loco gestant) & in Orientem contra Sarracenos proficiscerentur, ut supra descripsimus. Prædicabant etiam cruce signatos militia hac indulgentias adipisci, hoc est remissionē peccatorum, ac si in bello occumberent, æternæ felicitatis participes fore.

Postea verò non tantum cōtra Sarracenos crucem prædicarunt Papæ emissarii, sed etiam contra homines Christianos, contra ipsos Cæsares, quos Papa hæreticos esse proclamabat, & in vniuersum contra omnes qui nollent Papam adorare, & omnibus eius mandatis obtemperare. Atque hac ratione Papæ maximos & instructissimos exercitus collegerunt, absque ullo ferè sumptu, & res suas vi obrinuere.

Ordines
mendican-
tium Papæ
auxilia.

Prædicato-
res.

Inseruierunt autem illis in hac re plurimū quatuor ordines monachorum mendicantiū, exortū primum Innocentio 3. & Honorio 3. Papis, quibus Christiana Ecclesia annis mille ducentis caruerat, idque maiori tranquillitate & fructu, quàm qui eorum exortum & approbationem consecutus est. Præcipuam tamen operam in Cruciatæ annuntianda Dominici nauarunt, qui ab huius Cruciatæ seu potius classici prædicatione, cognomen Prædica-

dicorum accepere. Pontifices autem hos propterea quòd in ipsorù seruitio seduli fuissent, ornarunt priuilegijs & honoribus, & præ cæteris dilexerunt. Atque de eorum opera Pontifici nauata multa scribi possent.

Tandem eò peruenere res Christianorum, post tempora Rodolphi & Adolphi regum, sub Alberto 1. anno Christi 1300. vt Papa se Cæsarem esse iactaret. Nam eo tempore Bonifacius 8. annum Iubilæum, ab Apostolis abrogatum Acto. 15. rursus instituit, omnibus qui Romam veniant remissionē peccatorum promittens: atque hoc ipso Iubilæo primo die vestibus & ornatu pontificio amictus cunctis se vti Papam conspiciendum præbuit, & populo benedixit: altero die in imperiali habitu in publicum prodijt, & apertè ostendit imperiū & papatum, omnemque ciuilem & ecclesiasticam potestatem in manibus Papæ positā esse. Scribuntur autem hæc ab Alberto Crantzio, Saxoniae suæ lib. 8. cap. 26. Edidit etiam idem Papa Decretales, quæ Bonifacij 8. nominantur, in quibus multò impudentius omnem potestatem Papis vendicat.

Potestatem hanc seu potius tyrannidem & infinitam arrogantiam, non longè post Bonifacium Ioannes 22. erga Ludouicum exercuit & declarauit. Nam hunc summis contumelijs affecit, excōmunicauit, et in grauius bella coniecit, effecitque vt ineffabilis copia humani san-

Papa se Cæsarem iactat.

Ioannes 22. contra Ludouicum 4. Imp.

DE PERSECUTIONIB.

guinis per Germaniam effunderetur. Describuntur hæc diligenter & copiosè à Ioâne Auē-
tino, lib. 7. Annalium Boiorum : quod ideo
moneo, vt qui desiderant exactam cognitionē
harum rerum, sciant vnde petenda sit.

**Tigurum à
Papa excō-
municatū.**

Porro temporibus Ludouici 4. sicut etiā an-
te sub Friderico 2. vrbs Tigurina quòd Cæsa-
rum partes contra Papam sequeretur, & illis fi-
dem seruaret, multis annis excommunicatio-
ni subiecta fuit, idque non absque graui dam-
no Reipub. quamuis etiam vicissim priuile-
gijs & honoribus aucti sint. Eodemque tem-
pore prima initia nobilissimi fœderis Helue-
tici, Dei beneficio feliciter iacta sunt, Ludouis-
co Imperatore prolixè admodum annuente et
fauente Heluetijs, quibus Deus optimus max-
imus benedicat, eosque clementer conseruet
& tueatur, &c.

**Papisticæ
persecutio-
nes.**

Quæras fortè num Pontificum & Cæsarū
res gestæ, & incrementa Pontificiæ potestatis,
pertineant ad persecutiones aduersus Ecclesiā,
de quibus nos scripturos esse proposuimus?
Omnino, & quidem propriè huc pertinent.
Nam quia primi Episcopi Romani neminem
persecuti sunt, sed ipsi persecutionē passi sunt,
ac martyres fuerunt, & qui hos proximè secu-
ti sunt, plerique fideles doctores fuerunt, subie-
cti Imperatoribus & ciuili magistratui, & nul-
lis prouincijs & populis dominati sunt, ideoque
nulli ex his principes fuere, posteriores autem
Papæ

Papæ postremis temporibus grauiſſimas perſecutiones in orbe Chriſtiano excitarint, neceſſe eſt ſcire quibus rationibus & modis, quomodo, cur et quando, Romanorum epiſcoporum ſtatus adeo turpiter deformatus et mutatus ſit, vt poſtremi pontifices adeo diuerſi à primis, Regum & Imperatorum Domini & perſecutores facti ſint. Iam verò multa & atrociffima bella, quæ Pontifices in tantam poteſtatem eueſti inter Chriſtianos excitarunt, in quibus tam multum ſanguinis Chriſtiani effuſum eſt, an nō iure inter perſecutiones Chriſtianorum numerari poſſunt? Nam vt foris grauiſſima bella conſlarunt Chriſtianis aduerſus Sarracenos & Turcas, vt ſupra oſtendimus, ita domi quoq; Chriſtianis perſecutionum, turbarum & perditionis auctores fuerunt. An non hoc meretur nomen perſecutionis, quando Chriſtiani Imperatores cum his qui obedienter imperio parent, à Pontificibus vexantur & ſanguine ſuo abluuntur, & ferro bellicisq; tormentis fricantur, quæ, vt ſupra ex hiſtorijs oſtendimus, multis annis cum infinita profuſione ſanguinis crudeliter & inhumaniter facta ſunt? Atque in tantis calamitatibus miſeri Reges & Imperatores perpetuò paſſi & afflicti tandem ſuccubuerunt cum ſuis, Papæ autem victores triumpharunt, & omnia illis ex ſententia ſucceſſerunt, atque ita ſuam potentiam confirmarunt, vt à nemine ſibi deinceps metuendū

DE PERSECUTIONIB.

esset, sed absque omni metu pro libidine imperare possent. Reuera autem hæc non dissimilia sunt Danielis vaticinio, qui ita scriptum reliquit: Quum creuerint præuicinatores, con-surget rex impudens facie, & intelligens ænigmata. Et roborabitur fortitudo eius, sed non in fortitudine ipsius, & mirabiliter vastabit, et prosperè illi succedet, & faciet, & vastabit robustos, & populum sanctorum. Et per intellectum suum prosperabit dolum in manu sua, et in corde suo magnificabit se: & in pace vastabit multos. Quinetiam contra principem principum consurget, & absque fortitudine aut sine manu conteretur. Dan. 8.

Bella pro
regno Siculo & Neapolitano.

Quòd si hic explicandum esset quàm ineffabilis copia sanguinis humani Paparum instinctu effusa sit in Sicilia, Neapoli, Apulia, nimum longa commemoratio foret. Nam ab Innocentio 4. ad Clementem vsq; septimum, annis 284. modò Germani, postea Galli, rursus contra Gallos Hispani, & cõtra hos denuò Germani, & rursus Galli & Hungari, ad hæc regna à Pontificibus euocati sunt, & hi populi inter se commissi & bello implicati. Quæ omnia ab historicis diligenter explicata habètur.

Papæ magistri fidei
& ecclesiæ.

Præterea ex Paparum immoderata & iniqua potestate seu potius tyrānide, non minus atroces persecutiones & cædes alijs quoq; rationibus exortæ sunt. Postquam enim, vt supra ostendimus, omnem ecclesiasticam & ciuilem

lem & conciliorum quoq; potestatem potenter adepti sunt, potuere deinde instituta Ecclesiae, doctrinam de fide & religione, ritus & consuetudines in ecclesijs pro suo arbitrio instituere & ordinare. Atque hinc persecutiones ortae sunt. Quicumque enim se opposuere hisce Papisticis institutis, hos clamarunt haereticos esse, & hoc titulo eos persecuti sunt. Atq; hanc (præter bella Paparum) propriè nomino Papisticam persecutionem aduersus Christianos & Ecclesiam Christianam, quæ etiam contra pios & fideles solius fidei causa, sicut olim in prima Ecclesia, excitata est. Quare sicut initio primi fideles à Romanis Imperatorib. ita sub finem mundi postremi temporis fideles à Romanis Pontificibus persecutionem patiuntur. Sed breui postea Dominus veniet ad iudicandum viuos & mortuos.

*Ultima persecutio timi-
lis primæ.*

Cæterum vt res ipsa exactius intelligatur, negari non potest multos errores et abusus nunc primum sed dudum in Ecclesiam irrepsisse & receptos esse, ita vt diuturnitate temporis in consuetudinem venerint. Verùm & illi ipsi & plures alij progressu temporis confirmati sunt, & præcipuè Paparum opera hominibus oberusi, ac miris artibus, & præsertim gladio propagari & conseruari, ita vt multi de præhenso errore, tamen palàm contradicere non audent: nouerant enim se id non posse absque sui sanguinis periculo facere. Præcipuè

*Errores &
abusus in
ecclesiam
irrepsissent*

DE PERSECUTIONIB.

tamē posterioribus temporibus quæ iam com-
memorabo, hic mos inualuit.

Origo iu-
ris Canoni-
ci.
Gratianus.

Temporibus Lotharij & Conradi 3. Impera-
torum, aut vt alij dicūt Friderici, circa annum
Christi 1130. Gratianus Bononiensis Benedi-
ctinæ familiæ monachus, collegit sententias
Conciliorum, Patrū, Pontificum, de varijs ne-
gotijs religionis & Ecclesiæ, & opus hoc in pu-
blicum edidit, quod Decretum vulgò nomina-
tur. Post Gratianum quidam Pontifices Gre-
gorius 9. Bonifacius 8. Clemens 5. Ioannes 12.
imitati Gratiani exemplū, collegerūt & mona-
chorū atq; doctorū quorundā opera consar-
cinarunt Pontificū sententias & iudicia de va-
rijs ritibus et institutis atq; negotijs ecclesiarū,
& ordinum ecclesiasticorum. Hæ Decretales
nominātur, & Extrauagantes, & Decreto Gra-
tiani additæ sunt, atque omnia simul corpus iu-
ris canonici conficiunt. Corpus hoc iuris cō-
ptum est doceri in scholis, idem omnes in iu-
dicijs ecclesiasticis et Ecclesiæ administratione
secuti sunt. Atque hac ratione scholæ seu Aca-
demia, quæ etiam Legum & Canonum scho-
læ nominantur, in potestatem Papæ peruenē-
re, atque discipulos, magistros & doctores, se
Papæ obediētes fore iureiurando polliceri o-
portuit, & quodd nihil vnquam contra Papam
& sedem Romanam, contra illi obediētes,
contra leges & instituta eius facturi sint. Imō
omnes or- cō res deuenit, vt Cæsares ipsos, sicut & omnes
Epi-

Episcopos, iureiurando se Papæ obstringere oportuerit. Forma iuramenti extat in Decretis & Decretalibus. Atq; hac ratione Papa omnes ordines ecclesię sibi obstrinxit & subiecit.

dines Papę
iuramento
obstricti.

His accessit quod eodē cum Gratiano tempore, aut non longē postea iuxta aliorum supputationem, circa annum Christi 1172. Petrus Lombardus quem Magistrum sententiarum nominant, 4. libros de Christiana fide & doctrina conscripsit, & edidit. Hi mox in scholas sicut & corpus iuris recepti sunt: itaque sicut Gratianus Canonistarū & Doctorū iuris Pōtifi cii auctor est, ita Lombardus præcipuus auctor est Scholasticę Theologiæ. Doctores enim illorum temporum, & præcipuē monachi mendicantes, Lombardi sententias in scholis legerunt, et in easdem scripsere, ut Albertus, Thomas, Bonaventura, Scotus, & multi alij. Atque iuxta has sententias doctrinam de fide omniaque Ecclesię negotia instituerunt. Ac tum Christiana doctrina mirabiliter dilaniata ac scissa est in plurimas quæstiones, de quibus in scholis atque etiam in sacris concionibus disputatum fuit, imò rixati sunt, ita ut doctrina Christiana prorsus dissimilis facta sit veteri Apostolicę integritati & simplicitati. Cuncta autem sedi Romane & Pontifici subiecta & ad eum relata sunt, huic enim omnes Canonistæ & Theologi iuramento deuincti erant. Atque hæc est coniuratio ecclesiasticorum, quam ipæ

Petrus
Lōbardus:

Origo scho
lasticę theo
logiæ.

Consensio
Ecclesiæ,

DE PERSECUTIONIB.

si consensum totius ecclesiæ in fide & doctrina nominant & iactitant. Reuera tamen nihil aliud est quam illa coniuratio, quam breuiter hic expoluimus.

Vera origo
Papistice
persecutionis.

Ex hoc igitur fonte & vera scaturigine profluxit grauis illa Papistica persecutio aduersus ecclesiam Christianam. Quicumque enim Papæ monarchiam, & Cleri coniurationem, quam ipsi consensum ecclesiæ vocant improbarunt, neque per omnia secundum Canonistarum & Theologistarum placita locuti sunt, in hos turmatim inuolarunt, & auxilio Papæ & secularis brachij eos hæreticos esse ubiq; proclamauerunt, persecuti sunt & oppresserunt. Atque de hoc in Decretalibus extat Decretum Lucij 3. Papæ, cuius hæc summa est. Quicumq; de Sacramentis aliter sentiunt quam Romana ecclesia sentit, & omnes quos Papa damnauerit, pro hæreticis & excommunicatis habeantur. Additur etiã explicatio quomodo ciuilis magistratus contra hos procedere debeat, & si id non faciat, quomodo contra inobedientem magistratum procedendum sit, lib 3. Titulo 7. de hæreticis cap. Ad abolendum.

Concilia seruauit consensum.

Omnibus his accesserunt Concilia, quæ, ut supra monuimus, Papa in suam potestatem redegit, per hæc enim suum consensum conseruarunt, & omnes qui se huic opposuerunt, oppresserunt, fugarunt & extirparunt. Quæcunque enim in concilijs decreta fuissent, ea exequi

qui oportebat, & in opus atque ad finem perducere: & ad hoc obstricti fuere omnes magistratus, & quicumque arma ferre possent.

Anno Christi 1215. Innocentius 3. Romæ in Laterano frequens Concilium habuit: formulam verò indictionis Vrspergensis abbas Chronicis suis inseruit. quæ multa admodum compræhendit, quorû hæc sunt præcipua capita. Primum de bello inferendo Sarracenis, et Hierosolymis atque sancto sepulchro recuperando. Alterum de extirpandis hæresibus. Tertiū de morū emendatione & ecclesiæ reformatione. Eadē capita in omnibus ferè Concilijs proposita fuere, quæ ab eo tempore ad nostrā vsq; celebrata sunt. Omnia enim agunt de tribus capitibus. De reprimenda vi Turcarum, de extirpandis hæresibus, de reformanda ecclesia.

Cum autem ab annis trecentis & ultra multa concilia celebrata sint, in nullo tamen quicquam vitiosum ita emendarunt, ut reformationis nomen mereatur. Errores namque & superstitiones cū varijs abusibus non sunt sublata sed magis aucti: multò minus quicquam in capite (ut ipsi loquuntur) aut membris ecclesiæ reformarunt. Cum tamen iam aliquot seculis vniuersus mundus accusarit abusus et corruptissimum statum ecclesiastici ordinis, aliaque vitia Ecclesiæ, quæ merito tollenda & emendanda erant: Attamen nihil horum vel minimo digito attigere, ideoque subinde maior est

Summa capitula conciliorum Pæpisticorum.

Postremæ Concilia nihil reformauerunt.

DE PERSECUTIONIB.

traſſa, longiusq; à Christiana diſciplina receditur. Quin omnes qui iuſtam reformationem vrgent, & *traſſa* atque abuſus reprehendunt, & præſertim iniquam Papæ potentiam, ac turpē & libidinofam cleri vitam, quæ omnes repræhenſione digna eſſe conſiteri coguntur, hi nihilominus vt ſchiſmatici & hæretici damnantur & perſecutionem patiuntur.

Qui nō ſunt
hæretici
Papæ.

Simplex et
ſufficiens
confeſſio
dei.

Etenim illis hæretici ſunt, quicunq; Romanæ ſedi & Papæ ſe non in omnibus ſubiiciunt, & omnia credunt, quæ illa ſedes credit & credenda iuxta dictam conſpirationem præcipit: atq; ita deſcribit hæreticos Lucius Papa in ſuo decretali, cuius ſupra mentionē fecimus, cap. Ad abolendam. Quare nō illis ſatis eſt, ſi quis vir pius confeſſeatur omnes articulos veteris veræ, indubitatę & Apoſtolice fidei, dicens: ſe credere in vnum Deum, Patrem, &c. probet item & confeſſeatur ſymbola quatuor veterum Conciliorum & beati Archanafij, atque omnia illa quæ ex ſacris ſcripturis vtriuſque fœderis docentur & confirman-
tur: præterea etiam damnet hæreſes in veteribus concilijs conuictas & damnatas. Antiquitus quidem Christianis hominibus in vereri Eccleſia huiuſmodi confeſſio abundē ſuffeciſſet, verum apud iſtos homines cuncta hæc nihili valent, neque ſufficiunt ad confeſſionē fidei, ſed oportet conſiteri Romanam eccleſiam qualis nunc eſt ſub ſuo Papa, & huius cōſenſum ſequi, alioquin honore,
ſora

fortunis omnibus, corpore & vita priuaberis.

Ac propterea Conciliorum tempore, ante & post illa, multa bella, cædes, vastationesque fuere, neque hæc gesta sunt tantum cōtra Saracenos aut homines infideles, sed multo magis contra homines Christianos, qui Christiani non Papistæ nominari & esse voluerūt, & Papæ fastum atque tyrannidē, & magnos atque manifestos abusus & deprauationes sacrarū rerū improbarunt, & deplorarunt. Propterea quod apud veteres in prouerbiū abiit, Omne Concilium parit bellum, id de Papisticis concilijs intelligendum est, & verum esse re ipsa plerunque comprobatum est.

Nam vt præteream hoc loco bella & atrocissimas persecutiones fidelium hominum, sed aduersariorum Romanæ sedis, quæ sub imperio Innocentij 3. & proximorum aliquot Pontificum gesta sunt, ea solum expendamus quæ non multum ab hominum memoria remota sunt. Constantiense concilium quanta quæso bella, persecutiones, incendia, vastationes, & cædes attulit Bohemiæ & Germaniæ? Qui hæc ignorat discat saltem ex Pio 2. Papa, qui quum adhuc Aeneas Syluius nominaretur, diligenter admodum hæc descripsit in historia Bohemica. Turbæ verò, seditiones, & cædes quas Basiliense concilium peperit, aliqua ex parte à Platina commemorantur in vita Eugenij 4. Sed nos præter ista recentius & cer-

Constantiense
Concilium
parit bella
& persecu-
tiones.

Constantiense
Concilium.

Basiliense
Concilium.

DE PERSECUTIONIB.

4597.

Tridentinum Concilium.

Persecutiones nostri temporis.

tius exemplum habemus Tridentini concilij, quod primum Mantuæ & post Vincentiæ in dictum, demum à Paulo 3. anno 1542. Tridentum ad Athesim conuocatum, prorsus ea forma quam supra exposuimus, finitum verò & conclusum est à Pio 4. Papa, anno 1563.

Porro quæ annis aliquot ante hoc concilium, & deinceps contra homines fideles & pios, qui soli Euangelio, non Pontificijs traditionibus & sedi Romanæ crediderunt, gesta sunt à Pontificibus Romanis Leone 10. Clemente 7. Paulo 3. & 4. Iulio 3. Pio 4. & 5. & ab hoc præfenti Papa Gregorio 13. spatio 53. annorū, non est quod recenseam. Nam hæc Deo & vniuerso orbi nota sunt, et quasi cælo ipsi inscripta, quo innocentum sanguis è terra vnà cum Abeli sanguine ad Deum clamat. Multa quidē grauiā, diuturna & cruenta bella varias ob causas his annis gesta sunt, sed eodem tempore fidei & religionis causa non minus graues & atroces persecutiones contra fideles homines factæ sunt. Atque pij & fideles homines contumelijs & iniurijs affecti sunt, capti, domo eiekti, in exilium pulsi, bonis spoliati, capite truncati, in patibulum acti, concremati, & omnibus tormentorum & pœnarum generibus excruciiati sunt. Atque hoc modo oppressa, excruciiata & cæsa sunt aliquot centena milia fidelium & Evangelicorum hominum, in vtraque Germania superiore & inferiore, in Scotia

Scotia, Anglia, Hispania (quæ nouam artem Inquisitionis inuenit) in Italia & alijs regionibus. Quid verò præcipue in Gallijs factū sit, nemini hodie ignotum est. Extant etiam integri libri de graui & diuturna Papistica persecutione conscripti, & res ipsa est in recenti hominum memoria, ideoque non necesse est ut hæc de nouo separatim & copiose à me exponatur, præsertim cum adhuc nullus finis sit crudelitatis & sanguinis fundendi. Itaque cum hæc ultimam papisticam persecutionem illi exercent, qui Ecclesiæ patres & pastores videri volunt, veteribus persecutionibus illam non modo conferre possumus, sed aliquo modo quod ad magnitudinem præponere.

Porro ut olim veteres persecutores ad Ecclesiam persequendam impulsī sunt insatiabili dominandi cupiditate, ut suam existimationem, voluptates, fortunam, & superstitionem cōseruare & augere possent: ita Papistica persecutio ob easdem causas exercetur. Sed sicut fides Christiana antiquitus propter persecutiones nihilo minoris æstimanda fuit, ita hodie quoque Euangelica doctrina nihilo vilior aut deterior est, quia Papistæ Euangelicos persequuntur & sæpius vincunt. Cur autē Deus ista permittat, causæ sunt complures, neq; hic iustum Dei iudicium cuique accusare aut inquisitionem vocare licet.

Atque hæc habui de persecutionibus quas

Causæ u.
ius perfec
tionis.

DE PERSECUTIONIB.

Ecclesia Christiana ab ipsius Seruatoris ætate ad nostra vsque tempora passa est: cuncta autē breuibus complexus sum, quò res alioqui prolixa, lectori non longa nimis & tædiofa fieret. Multa alioqui de hac materia multiplici & late diffusa scribi potuissent & debuissent.

De varijs causis, propter quas Deus permittit Ecclesiam Christianam persecutionibus affligi.

CAPVT XVII.

DEinceps breuiter commemoratarū persecutionum Ecclesiæ Christianæ causas exponam, & effecta quæ in fidelibus operantur. Etsi enim causas aliquas penè in singulis exposui, restant tamen adhuc aliæ magis præcipuæ, quæ nobis diligenter meditandæ sunt.

Persecutio
nesti Deo
immitun-
tur Eccle-
siæ.
Job.

Immituntur igitur Ecclesiæ persecutiones iusto Dei iudicio, sicuti scriptura aperte testatur Iobo homini pio & seruo Dei, crucē, afflictionem & persecutionem à Deo immissam. Vñus autem est ad id Deus Satana, cui terminos præscripsit quousque Iobū persequi posset. Satan verò pro sua malitia excitauit Chaldæorum rapacem populum, ut Iobi bona inuaderent, eum spoliarent & ad paupertatē reducerent. Etsi autem Iobus intelligebat se instinctu Satanæ ab improbis & rapacibus hominibus

minibus tanto damno affectum esse, nihilominus ad principem causam persecutionis respiciebar, neque ut nunc moris est dicebat, se à Sarana improbe affligi, & à Chaldeis scelerate spoliatum esse, sed Deus inquit, dedit, Deus abstulit. Sit nomen domini benedictum in secula.

Similiter Nabuchodonosorem qui populū Dei persecutus est, & captivum in Babylonē abduxit, scriptura eadem ratione servum Dei nominat. Ita namque scribitur 2. Paral. cap. ultimo: Idcirco misit Deus illis prophetas suos, commonens eos ut resipiscerent, at illi substabant eos. Iraque iratus dominus contra eos, adduxit super eos regem Chaldaeorum (Nabuchodonosorem) & tradidit eos in manum illius Item Danielis 9. Et vigilavit dominus super malum, & adduxit illud super nos: Iustus dominus Deus noster in omnibus operibus suis quæ fecit. Et si autem Chaldæi illi fuere qui populum Dei in captivitatem asperam abduxere, tamen prophetæ Dei, Ieremias, Ezechiel, Daniel, & alij pii homines qui hæc viderunt & senserunt, maluerunt cum Iob suam afflictionem & persecutionem Deo & iustitiæ eius, potius quam infidelibus & improbis hominibus acceptam referre. Similiter hodie quoque fideles malunt suas afflictiones à Deo quàm ab hominibus sustinere. Sciunt enim homines prorsus nihil posse nisi Deus id illis permittat, Quod autem talia illis permittit, rursus no

Babylonica captivitas..

DE PERSECUTIONIB.

sunt ac credunt cuncta ab eo fieri & permitti iusto iudicio, & in utilitatem suorum.

*Hi persecu-
tionem pa-
tiuntur.*

Ex his omnibus intelligitur crucem, afflictiones, & persecutiones a Deo immitti & imponi pijs quoque & sanctis hominibus. De lo bo enim Deus ipse testatus est, fuisse hominē simplicem & rectum, ac timentem Deum, & recedentem à malo, cui non sit similis in terra. Præterea omnes agnoscunt & fatentur, prophetas, Ioannem Baptistam, Apostolos, fuisse sanctos homines & seruos Dei, & tamē nihilominus omnes persecutionem passi sunt. Ad hæc D. Petrus scribit, Christianos non debere pati ut fures aut maleficos, sed solum Dei & veritatis gratia 1. Pet. 4.

*Persecutio-
nem patien-
ter etiam
peccatores.*

Deinde immittit Deus persecutionem his qui debebant esse populus Dei, & etiam alia qua ex parte sunt ac nominantur, sed non tam innocentes & sancti sunt, ut eos esse oportebat, sicuti modo dictū est de populo Dei qui in Babylonē abductus fuit: ac Cyprianus testatur persecutionū sui temporis, sub Decio, causam fuisse, dissolutionem vitam fidelium. Similes causas indicat Eusebius, describens Diocletiani persecutionem. Interea autem son tes simul & inson tes cruci subiiciuntur. Inson tes nomino, qui dissimiles filiis huius seculi, non contaminati sunt omnibus vitijs, interea tamen defectus & nāuos aliquos habent. Ideo vitia defectusque suos Deo confitentur, & ni-
hil

hil de se gloriantur. In hanc sententiam Iob inquit: Verè scio quod ita sit, & quod non iustifi- Iob. 9.
cetur homo comparatus Deo. Si voluerit con-
tendere cum eo, non poterit ei respondere v-
num pro mille. Qui etiamsi habuere quippiã
iustum, non respondebo, sed meum iudicem
deprecabor. Et David Psalmo 142: Ne intres
in iudicium cum seruo tuo domine, quia non
iustificatur in conspectu tuo omnis viuens.
Quapropter hi qui insones sunt, etiamsi cum
incentisimis hominibus persecutioni subij-
ciuntur, nihilominus tamen non murmurant
contra dominum, sed iuxta scripturas confite-
tur & dicunt, Iudicia tua iusta sunt Domine,
& omnes viæ tuæ veritas & sanctitas.

Adhuc persecutiones à Deo immittuntur Ec- In persecu-
tionibus eo-
lucet gloria
Dei.
clesiæ, declarandæ gloriæ, & maiestatis suæ
gratia. Etenim cum discipuli quondam Domi-
num de cæco, qui cæcus natus fuerat, interro-
gassent, utrum ipse an parentes eius hoc suis
peccatis commeruerint, respondit illis domi-
nus Ioan. 9. hoc factum esse ut gloria Dei ma-
nifestetur in eo. Similiter de morbo amici sui
Lazari dixit Ioan. 11. morbum eius non esse
mortiferum, sed immissum pro Dei gloria, ut
per hunc glorificetur Filius Dei. Nam in per-
secutionibus declaratur virtus Dei qua suos
in medijs afflictionibus conseruat, & suo tem-
pore, cū magna gloria liberat, ut clarè cernitur
in historia Danielis, Hesther, & Esdræ. Itaq; à

DE PERSECUTIONIB.

Paulo scribitur. Habemus autem thesaurum Evangelij in testaceis vasculis, ut eius virtutis præstatio sit Dei, & non ex nobis: dum in omnibus premimur, at non coarctamur: laboramus, at non destituimur: persecutionem patimur, at non in ea deferimur: deijcitur, at non perimus. quolibet mortificationem domini Iesu in corpore circum ferentes, ut etiam vita illa Iesu in corpore nostro manifesta fiat. 2. Cor. 4. Ob hanc causam idem Apostolus scribit sibi dictum à Domino, Sufficit tibi gratia mea: nam potentia mea per infirmitatem perficitur. 2. Cor. 12.

Veritas patet per persecutionibus.

Alia quoque est persecutionum causa, quòd per illas Deo visum est veritatem hominibus patefacere, quando scilicet fideles in persecutionibus capti, & in iudicia adducti, aperte & libere Evangelium confitentur. Et Christus ait, Ad præfides & reges ducemini mea causa, ut hoc sit eis & Gentibus testimonium. Matth. 10.

Persecutiones examinant & purgant.

Ad hæc persecutionibus quas Deus imponit Ecclesiæ suæ, probat eam quàm fortis & constans sit, & eos qui immundi sunt purgat, sicut aurifices aurum & argentum igne probant & purgant. Nam caro in quiete & ocio, si nihil aduersi sentiat, plerumque lascivire solet: ideo Deus suos persecutionibus exercet, ut expurget faciat eos, ne res temporarias nimium ament, sed magis res æternas seriò meditentur.

In

In hanc sententiam D. Petrus scribit: Charissimi, ne tanquam hospites, exploratione illa per ignem, quæ fit in vobis ad vestri experimentum, percellamini, ut si peregrinum aliquid vobis accideret: Imò in eo quod consortes estis afflictionum Christi gaudete: ut & cum patefiet eius gloria, gaudeatis exultantes, 1. Pet. 4. Huc etiam spectant D. Pauli verba: Sed etiam gloriamur in oppressiõibus, scientes quod oppressio patientiam efficiat: patientia verò experientiam: experientia autem spem. Porro spes non pudefacit, Rom 5.

Rursus quando Dominus crucem imponit hi: quos diligit, & affligi patiuntur homines non prorsus improbos, sed qui: Deum timent & illi seruiunt, quamvis interea natos aliquos habeant, simul hoc facto ostendit quid impijs hominibus & filiis huius seculi expectandum sit. Quemadmodum etiam Dominus ipse testatus est, qui crucem suam gestans, cum ad supplicium abduceretur dicebat: Si in virente & fructifero ligno ista fiunt, in arido & infructifero quid fiet? Et D. Petrus: Nam tempus (inquit) est, quo incipiat iudicium à domo Dei: quod si primum incipit à nobis, quis erit finis eorum qui non parent Dei Euangelio? Et si iustus vix servatur, impius & peccator ubi comparebit?

Persecutionibus quoque Deus ad se trahit & dirigit in rectam viam, illos qui ante non recte

Persecutiones testimonium iudicij impij

1. Pet. 4.

Persecutiones docent rectam viam.

DE PERSECUTIONIB.

incedebant in vijs Domini. Etenim per Prophetas queritur & expostulat cū populo suo, quòd plagis quoque moniti, noluerint tamen se ad ipsum conuerrere.

**Persecutio
nes uocant
ad labores.**

Præterea in persecutionibus & afflictionibus offertur nobis laborū materia et occasio, vt in patientia & spe bona opera faciamus. Vt Deum in nostra passione inuocemus, neq; desatigemur & lasi in inuocando fiamus: sicuti clarè monuit Dominus Iesus, Lucę 18. cap. Ac reuera quotidie experimur nos in precibus socordes esse & frigere, vbi nulla persecutione premimur, aut nihil ferè aduersi sentimus.

**Persecutio
nes excu-
siunt nos.**

Postremò exercet Deus fideles in persecutionibus, & excutit illis puluerem cupiditatū mundanarum, ne vnà cum mundo, scelerato in peccatis pereant. Certum enim est id quod Paulus scribit: Sd cū punimur à Domino erudimur, ne cū mūdo cōdamnemur. 1. Cor. 11.

**Humiliare
nos debe-
mus in per-
secutionib.**

Porro cum ita erudimur, oportet vt nos humiliemus, & submittamus potenti manui Domini, qui suo tempore nos rursus liberare potest, prout sanctæ eius voluntati visum fuerit. Cuius rei exemplum in Davide habemus, qui cum persecutionem pateretur à proprio filio Absolone, inter alia dixit: Si inuenero gratiam in oculis Iehouæ, reducet me. Si verò sic dixerit, Non tamen placitū est mihi in te: Ecce ego, faciat mihi quod bonum est in oculis suis. Idē facere iubet Petrus omnes qui persecutionem

1. Pet. 4.

pariunt

patiuntur, ita scribens: Itaque qui affliguntur ex voluntate Dei, tanquā fidei conditori commendent animas suas benefaciendo.

Has igitur persecutionum Ecclesię Christianę causas & effecta, breuiter ē multis selegi, ne copia & prolixitas cuique molestiam afferret. Deinceps igitur in instituto nostro pergemus,

*Consolatio in persecutionibus, &
adhortatio ad patientiam & constantiam.*

CAPVT XVIII.

EX ipsis igitur causis & effectis persecutionum ecclesię fideles consolationē eam accipiūt, vt quamuis vehementer premantur & affligantur, patienter tamen cunctas afflictiones ferant, constanter perseverantes in vera fide, nusquam cedendo. Quoniam enim credunt omnes labores & afflictiones sibi ex Dei providentia imponi, & simul firmiter etiam credunt, Deum iustum esse, qui nihil iniquum & absque iusta causa faciat, itemq; clementem & beneuolum hominibus, qui quicquid in Ecclesia facit in eius bonum faciat, & preterea cogitant eum pro nobis passum esse, ac omnes fideles huius passionis participes fecisse, sui que amoris & auxilij & tutelę qua eos complectitur, ideo in cūctis rebus aduersis animosi sunt,

*Fundamentum
verę
consolationis.*

DE PERSECUTIONIB.

ut qui omnem consolationem repositam habent in benefica eius voluntate, redemptione, charitate, conseruatione, efficacia diuini spiritus, cuius consolationem efficacem in seipsis experiuntur.

Atque huc spectant consolationis plena D. Pauli verba, Rom. 8: Quid igitur dicemus ad hæc? Si Deus pro nobis, quis contra nos? Is qui dem qui proprio Filio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit eum, qui non etiam cum eo omnia nobis gratificabitur? Quis intentabit crimina aduersus electos Dei? Deus, is est qui iustificat. Quis est qui condemnet? Christus, is est qui mortuus est, imò verò qui etiam excitatus est, qui etiam est ad dexteram Dei, qui etiam postulat pro nobis. Quis nos separabit à charitate Christi? num oppressio, num angustia, num persecutio, num fames, num nuditas, num periculum, num gladius? Sicut scriptum est, Causa tua occidimur totum diem, habiti sumus velut oues destinatae mactationi. Imò in his omnibus plus quam victores sumus per eum qui dilexit nos. Nam mihi persuasum est neque mortem, neque vitam, neque Angelos, neque principatus, neque potestates, neque instantia, neque futura, neque sublimitatem, neque profunditatem, neque ullam rem aliam creatam posse nos separare à charitate Dei, quæ est in Christo Iesu Domino nostro.

Phil. 44.

Psalmus

Deinde certo norunt fideles se persecutionibus

bus ad maiora promoueri. Atque hoc argumē
 to Paulus Timotheum & omnes fideles hor-
 tatur, ut patientes sint in afflictionibus & con-
 stantes in fide, his verbis: Memēto Iesum Chri-
 stum resurrexisse ex mortuis, factum ex semi-
 ne Dauid, secundum Euangelium meum: in
 quo velut facinorosus, affligor usque ad vincu-
 la: sed sermo Dei non est victus. Ideo omnia
 sustineo propter electos, ut & ipsi salutem con-
 sequantur quæ est in Christo Iesu, cum gloria
 æterna. Fides est hic sermo. Nam si cū eo mor-
 tui sumus, cum eo etiam viuemus: si tolera-
 mus, etiā cum eo regnabimus: si abnegamus,
 et ille abnegabit nos: si infidi sumus, ille tamen
 fidus manet, negare seipsum non potest. Hæc
 suggere, &c. 1. Tim 2.

Simili modo Christus vehementer exhorta-
 tur in se credentes, in Euangelio his verbis:
 Si quis vult post me venire, abneget semetip-
 sum, & tollat crucē suā, ac sequatur me. Quis-
 quis enim voluerit animā suā seruare, perdet
 eā: quisquis autē perdiderit animā suā mea
 causa, inueniet eam. Quid enim prodest cui-
 piam si totum mundū lucratus fuerit, anima
 verò sua mulsetur? aut quam dabit quispiam
 compensationem animæ suæ? Nam quemcun-
 que puduerit mei ac meorum sermonū in na-
 tione ista adultera & peccatrice, Filium etiam
 hominis pudebit eius, quādo venerit cum glo-
 ria patris sui cum Angelis illis sanctis, &c. Hæc

nes ad ma-
 iora promo-
 uent,

Perdendo
 uitam seruā-
 mus eam.

DE PERSECUTIONIB.

igitur Christi & Pauli verba singulos grauitet monent & hortantur, vt veram & Christianā fidem nostram in omnibus persecutionibus liberè & apertè confiteamur, ac nullo modo ipsam abnegemus.

Persecutio
nes nobis
prædictæ
sunt.

Joan. 16.

Præcipua & maxima consolatio & firmissi-
ma cohortatio est ad patientiam et constan-
tiam in fide, quòd Dominus ipse apertè prædi-
xit nobis, patienda & ferenda esse ipsius & ve-
ritatis causa omnia illa quæcunque hodie pas-
titur Christiana ecclesia: Mouebūt vos, inquit,
synagogis: imò veniet tempus cū quisquis
trucidabit vos, putabit se cultū præstare Deo,
Sed Deum hac ratione nō colit, ostendit his ver-
bis mox subiectis: Et hæc facient vobis, quia
nō nouerunt patrem, neque me. Alibi dicit
Dominus fideles capiendos, ducendos ad Re-
ges & principes, conuentus & iudicia, flagel-
landos, eiiciendos in exilium, excruciantos &
occidendos esse. Fideles item, odio fore omnia
bus gentibus. Quamobrem quoniam ea quæ
Dominus prædixit eueniunt & reipsa perfi-
ciuntur, quid aliud quæso cogitare possunt fi-
deles, quàm se Domini volūtate omnia ista pa-
ci? Ideoque constantiores & magis patientes
sunt: apertè enim intelligunt ista omnia sibi
non euenire fortuito.

Matth. 10.
23. & 24.

Joan. 15.

Adhæc Dominus suum ipsius exemplum
fidelibus proponit ante oculos, in hæc verba:
Si mundus vos odit, scitis me prius quàm vos;

illi odio habitum. Si ex mundo fuissetis, mundus quod suum est amaret: quia verò ex mundo non estis, sed ego elegi vos ex mundo, propterea odit vos mundus. Mementote sermonis quem ego dixi vobis, Non est seruus maior domino suo: si me persecuti sunt, et vos persequentur: si sermonem meum seruauerunt, & vestrum seruabunt. Sed hæc omnia facient vobis propter nomen meum, quia non nouerunt eum qui misit me.

Præterea dominus aperte docet, eos qui Dei & veritatis gratia affliguntur, non esse infelices, vt vulgus iudicat, ac ait: Beati eritis quum conuiciati fuerint vobis, & persecuti fuerint, et dixerint quiduis mali aduersus vos, mentientes propter me. Gaudete & exultate, quoniam merces vestra multa est in cælis. Ac que his subiicit exemplum sanctorum prophetarum dicens: Ita enim persecuti fuerunt prophetas qui fuerunt ante vos. Matth. 5.

Beati sunt
qui persecutionem
patiuntur.

Adhuc plenius & magis ardentem consolationem Christus Ecclesiam suam in omni angustia persecutionum, ampla promissione gloriæ & gaudij, ita dicens: Amen amen dico vobis, flebitis vos, & lamentabimini, mundus autem gaudebit: vos verò tristes eritis, sed tristitia vestra euadet in gaudium. Mulier quum parit, dolorem habet, quia venit hora eius: quum autem pepererit puerulum iam non meminit oppressionis, quod gaudeat ho-

Ioan. 16.

DE PERSECUTIONIB.

minem esse natum in mundo. Et vos igitur nunc quidem tristitia tenemini: sed rursum videbo vos, & gaudebit cor vestrum, & gaudium vestrum nemo tollet à vobis. Hæc loquutus sum vobis ut in me pacem habeatis: In mundo oppressionem habebitis: sed confidite ego vici mundum.

**Desideriū
finiendæ
persecutio-
nis.**

Quoniam verò propter multitudinem & diuturnitatem persecutionum Ecclesiæ Christianæ, non exiguo desiderio finis fideles anguntur, & mirantur quando tandem cessatura sit immanis illa laniena & cædes piorū, & quando tandem Deus exurgens hæc vindicaturus sit, ideo cœlesti visione Deus ante oculos posuit Ecclesiæ suæ suauem consolationē, qua monet ut patienter & constanter dominum expectemus. Describitur autem visio hæc à Ioanne Apostolo & Euangelista his verbis: Vidi sub altari animas eorum qui mactati fuerant propter verbum Dei, & propter testimonium quod tuebantur. Clamabant autem voce magna, dicentes, vsque quo domine, qui sanctus es & verax, non iudicas ac vindicas sanguinem nostrum de ijs qui habitant in terra? Tum datæ sunt singulis stolæ albæ, & dictum est eis ut requiescerent adhuc paululum temporis, vsque quo compleantur etiam conserui eorum & fratres eorum, qui trucidandi sunt sicut & ipsi. Ex his quiuis intelligit bene agi in cœlis cum omnibus his qui in persecu-
tionis

Apocal. 6.

tionibus trucidati sunt, eos nempe splendidis vestibus indutos, hoc est, glorificatos esse. Apparet quoque dominum rationem habere innoxij sanguinis, ut hunc vindicet, atque cum omnino hunc seueriter vindicaturum esse, idæque breui. Postremo omnes qui propter verbum Dei pasci sunt, in æterna felicitate coniungendos, vbi cum exultatione in æternum dominum celebrabunt & illi gratias agent.

In Esaia propheta à capite 40. ad 50. vsque præclaræ consolationes habentur, & exhortationes vehementissimæ ad patientiam & perseverantiam. Præterea in epistola Pauli ad Hebræos 11. & 12. cap. Quæ loca ideo breuiter à me annotantur, ne Christianum lectorem diutius detineam longiori oratione, & illi molestus sim, deinde quòd nulla sit melior & certior consolatio, quam quæ ex scripturis, quod est ipsum Dei verbum, addiscitur.

Quid verò in hac causa proferri potest efficacius & breuius, & quod plus consolationis habeat verbis Christi ita dicentis? Et quoniam Matth. 24.
(extremis temporibus) multiplicata erit iniquitas, refrigescet charitas multorum. Sed qui sustinuerit ad finem vsque, is seruabitur. Item Ezech. 18.
Ezechielis in eandem sententiam scribentis: Si iustus se auerterit à iustitia sua, obliuioni tradetur omnis iustitia quæ fecit, et in iniquitate sua morietur. Huc quoque spectant sequē

DE PERSECUTIONIB.

Heb. 10.

tia Pauli verba : Nam & direptionem facultatum uestrarum cum gaudio accepistis, vt qui sciretis vos habere apud vos potio- rem substantiam in cœlis, & quæ permaneat. Ne igitur abijcite fiduciã uestram, quæ magnam habet premij retributionem. Nam patientia vobis est opus, vt vbi voluntatem Dei præstiteritis, reporteris promissionem. Adhuc enim tantillum, tantillum inquam, & qui venturus est, veniet, neque tardabit. Iustus autem ex fide viuet: at si quis se subdixerit, non probat eum animus meus. At nos non ij sumus qui nos subducamus ad exitium, sed qui credamus ad animæ salutem. Id quod largiatur nobis clemens & misericors Deus.

Commemoratio vindictæ & pœnarum, quas Deus sumpsit de his qui Ecclesiam suam ante Christi natiuitatem persecuti sunt.

C A P V T X I X.

Ogerela fidelium de
felicitate in
fidelium.

DEinceps in fine huius libri commemorabo pœnas & vindictam Dei aduersus persecutores Christianæ ecclesiæ. Scio nanq; in persecutionibus etiam fideles homines con- queri, quòd profanis impijs & sceleratis nebulonibus omnia prospere cedant, ita vt quicquid

quid libeat pro animi libidine facere possint: ac Deum quidem illis hæc permittere & nullam eorum curam agere, interea seueriter castigare fideles. Huiusmodi cogitationibus tentantur & exercentur non nunquam etiam fideles homines, vt ex multis prophetarum locis apparet, & præsertim ex Psalmo 73. addisci potest, in quo talis querela pij & fidelis hominis proponitur. Mei autem pene moti sunt pedes: pene effusi sunt gressus mei. Quia zelo ardebam super iniquos pacem impiorum vident. In miseria hominum non sunt, & cum hominibus non affliguntur. Derident & locuti sunt nequiciam: & calumniam de excelso locuti sunt. Posuerunt in cælum os suum: & dixerunt: nunquid sciret deus? & nunquid est scientia in excelso? Ecce ipsi impij & abundantes in seculo, possederunt diuitias. Ergo frustra mundaui cor meum, & laui in innocentia manus meas. Et fui flagellatus toto die: & castigatio mea matutina. Sed mox responsionem subiicit Propheta. Et Cogitabam vt scirem hoc, sed difficile erat in oculis meis: donec irem in sanctuaria Dei, & animaduertterem nouissima eorum. Verumtamen in lubrico posuisti eos: deiecisti eos in interitum. Quomodo facti sunt in desolationem? quam subito defecerunt? consumpti sunt à terroribus. Quomodo vero hæc singulis temporibus præstita & vere impleta sint, breuiter commemoratis historijs aliquid

Jerem. 12.
Abac. 1.

DE PERSECUTIONIB.

verisimis declarabo, et oculis quasi subiiciam. Discant autem hinc fideles acquiescere in voluntate Dei, & in illum solum respicere, & eum expectare, ac certo sciant eum magnificare & in pretio habere sanguinem suorum, ideoque impiam audaciam sceleratorum persecutorum Ecclesie, illi summopere displicere, eumque; certo penas de illis sumpturum, etiamsi diu feliciter imperare videatur, & res suas potenter obtinere.

Pharao rex
Aegypti.

Pharao post Satanam caput omnium persecutorum, qui populum Dei misere afflixit, tandem cum vniuerso regno penas dedit, decem horribilibus & magnis plagis caesus, & postremo cum omnibus suis submersus in mari rubro: ut Moyses 2. lib. historiae suae testatur.

Achabus
rex Iudae-
ae.

De poenis Regum Iudae & Israelis complures historiae commemorari possent, sed contentus ero vnico exemplo Achabi & Iesabelis uxoris eius, ac sacerdotum Baalis. Hi enim praeter omnibus alijs idololatriam plantarunt, & veram religionem oppresserunt, ac sanctos Dei prophetas persecuti sunt & trucidarunt. Verum rex ipse Achabus in bello contra Syros sagitta percussus misere obiit. Iesabel est fenestra praecipua data fuit, & a Iehu rege equo conculcata. Baalicae sacerdotes partim post certamen de sacrificio cum Helia habitum, a populo caesi sunt, partim a Iehu rege in idoli sui templo cuncti trucidati sunt, & templum destructum, eorumque idololatria subuersa & ad nihilum redacta est.

Porro

Porro quid Babylonij acciderit qui popu-
lum Dei crudeliter persecuti sunt, & in capti-
uitatem septuagenariam abduxerunt, egregie
à prophetis descriptum est, & præsertim ab E-
saia cap. 13. & 14. & à Daniele 5. cap. Summa
est: Deum septies illis rependisse, & fecisse il-
los spectaculum vniuersi orbis. Neq; iuuit eos
quòd in scripturis serui Dei nominantur: nam
in eo solù Deo seruierunt, quòd populù ipsius
malum punierunt: sed ipsi hoc facientes non
huc spectabant vt Deo seruirent, sed odium su-
um aduersus populum Dei exaturarunt, super-
stitiones suas propagare conati sunt, & rapi-
nis ditescere voluerunt. Neque ipsi punierunt
populum Dei propter peccata, neque enim il-
lis scelerata vita displicuit, sed tyrannice bello
in eos grassati sunt, ideòq; aduersus Deù et po-
pulum eius grauiter peccarunt. Præterea nul-
la misericordia vsi sunt, neque modum in pu-
niendo seruauerunt sed nimij fuerunt: cum enim
Deus populum suum aliquo modo castigari
vellet, ipsi miseros homines crudelissime tra-
ctarunt, sicuti aperte à Prophetis traditur. Ira-
tus fui contra populum meum (inquit Domi-
nus) contaminaui hæreditatem meam, tradi-
diq; eos in manum tuam (Babylon) nec pre-
stitisti eis misericordias: super senem aggraua-
sti iugum tuum valde: & dixisti in æternum
ero domina, &c. Esaia 47. cap. Itē Zachariæ
1. cap. At ira magna (inquit Iehouah) irascor

Babylonis
casus.

Quomodo
impij quan-
do Dei uol-
untate pi-
os persecu-
tur peccent.

DE PERSECVTIONIB.

contra Gentes illas, nam iratus eram parum: ipsi verò adiuuerunt in malum. Similia autē quotidie fiunt ab hostibus Euangelij, cū enim Deus fideles propterea quod aduersus se peccarunt tradit in manus hostium, nullum modum seruant, sed crudeliter absque omni misericordia miseros homines tractant & affligūt; ideoque meritò à Deo seuerissime puniūtur.

*Antiochus
Syriæ rex,*

Cæterum post Babylonicam captiuitatem cum Antiochus rex Syriæ grauissimam persecutionem aduersus populum Dei commouisset, ipse quoque grauissime à Deo punitus est. Primum enim copiae illius à Iuda Machabeo & alijs hostibus victæ & cæsæ sunt, ac omni successu & fortuna caruit: deinde Deus in ipsum etiam seueriter animaduertit, sicuti in historia Machabeorum describitur. Quum autē Antiochus nuntium accepisset de rebus gestis in Iudæa, ira accensus est, ac constituit se Hierosolymam facturum esse cōmune sepulchrum Iudæorum. Sed qui vniuersa conspicit Dominus Deus Israel, percussit eum insanabili occultaque plaga: nam subito apprehendit ipsum dolor dirus viscerum, & amara internorum tormenta. Accidit vt currum, dum impetu ferretur, decideret, grauiterque casu affectus & humiliatus gestatorio ferebatur, manifestam Dei virtutem in semetipso ostendens: vt & vermes ex corpore eius scaturirent, & terer putredinis eius odor toti exercitui grauis esset. A
deo

deo ut qui paulo ante cœli astra contingere sibi videbatur, eum propter intolerabilem odoris grauitatem, gestare nemo posset. Atque ita homicida ille & blasphemus punitus est, et peregre inter montes miserrimo mortis genere vitam finiuit.

In summa, omnes qui populum Dei afflixerunt, seueriter à Deo sunt puniti, iuxta vaticinium Zachariæ, apud quem Deus ita loquitur: En ego pono Ierusalem calicem soporiferum omnibus populis per circuitum, (ut vertigine agantur & vacillent.) Ponam etiâ Hierusalem lapidem onerosum omnibus populis: quotquot ferent illum, incidendo incidantur, &c. Zach. 12.

Nulli' persecutio impune fuit.

Commemoratio vindictæ & pœnarum, quas Deus sumpsit de his qui eius Ecclesiam post Christi natiuitatem persecuti sunt.

CAPUT XX.

Non minus grauiter à Deo puniti sunt illi persecutores, qui post natiuitatem Christi Ecclesiam persecuti sunt. Cum enim misere trucidarentur fideles, atque nemo negryquidem contradiceret, nihilominus Deus suo tempore suos seueriter ultus est, & potenter declarauit sibi vitam & sanguinem suorum maxime curge esse.

DE PERSECUTIONIB.

Pœna Herodis magni.

Lib. 5. cap. 29.

Pœna Herodis Antipæ.

Pœna Iudæorum.

Herodes primus cognomento magnus, sua ætate magni nominis & potentiæ, felix item & opulentus rex fuit. Nam & præclaras aliquot vrbes ædificauit, & Hierosolymam ita munivit & ornauit, vt Plinius scribat fuisse longe clarissimam vrbiū Orientis. Templum quoque pulcherrimum, magno sumptu, mirifico opere extruxit, quod à Iosepho describitur Antiquitatum Iudaicarum lib. 15. cap. 14. Sed hæc omnia ipsum nihil iuuerunt, nam quia Christum persecutus est, & se in fonti sanguine innoxiorum puerorū Bethlehemi polluit, ipse quoque Antiocheo morbo percussus est, ac post longos & ineffabiles cruciatus infœliciter obiit, sicuti copiose scribit Iosephus lib. 17. cap. 9. Eusebius Ecclesiasticæ historiæ lib. 1. cap. 3. & 9. Similiter mors Ioannis non inulta fuit, sed eius pœnas luit Herodes Antipas prioris filius, qui Ioannem in carcere trucidari iusserat. Socer enim ipsius Aretas Arabum rex, eius exercitum vicit & deleuit. Atq; Iosephus testatur lib. 18. cap. 10. vulgò tum omnes dixisse, cladem hanc irreparabileq; damnum acceptum propter Ioannis Baptistæ cædem. Postea etiam regno priuatus est, et in exilium missus Lugdunum in Galliam, quo etiā ipsum incesta ipsius meretrix Herodias secuta est, atque ibi in exilio misere perierunt. Quas autē pœnas dederint Iudæi, qui persecuti sunt Christum ipsum & eius Apostolos, & præcipue

pue Paulum & Ecclesiam quam ipse Christo
 passim inter Gentes collegerat, item beatum
 Stephanum & primam Ecclesiam Hierosoly
 miranam, describitur à Iosepho septem libris
 de bello Iudaico. Neq; dubitandum est ipsum
 à Deo ordinatum esse, qui inauditam & inef
 fabilem calamitatem infelicis populi Iudaici
 describeret, vt testimonium hoc extaret, grauif
 sime à Deo puniri persecutores ipsius, & suo
 rum sanguinem fideliter ab eo vindicari. Cæ
 terum in Euangelio summam horum habe
 mus, vbi Christus hæc illis euentura esse præ
 dixit: atque apud Lucam ira loquitur: Veniet
 tempus aduersum te Hierusalè, quo circumij
 cient tibi inimici tui vallum, & circumcingēt
 te, & constringent vndique, teque solo æqua
 bunt, & filios tuos intus: neque relinquent
 in te lapidem super lapidem. Nam hi sunt dies
 ultionis, vt impleatur omnia que scripta sunt.
 Væ autem ventrem ferentibus & lactantibus
 in illis diebus. Tum dicent, beati steriles, & v
 teri qui non genuerunt, & vbera quæ non la
 ctauerunt. Tum incipient dicere montibus,
 Cadite super nos: & collibus, Operite nos. Er
 rit necessitas magna in hac regione, & ira in
 populo isto. Et cadēt in acie gladij, & captiui
 ducentur in omnes gentes: & Hierusalem cal
 cabitur à Gentibus. Lucæ 19. 21. 23. cap.

Non prætereundus hic nobis est Herodes Herodis A
grippæ po
na.
 Agrippa, qui sicuti aui sui Herodis magni exē

DE PERSECUTIONIB.

plum in persequendis fidelibus imitatus est, Iacobum interimendo, Petrum coniiciendo in carcerem, ita etiã similes cum ipso pœnas luit. Nam ipse Antiocheo morbo correptus postquam ab angelo percussus fuit, miserabiliter languens & putrescens vermibus scaturijt, & demum infœliciter magno cum cruciatu animam exhalauit.

Neronis
Imp. suppli-
cium.

Nero Imperator & primus Cæsarum qui magno studio Christianam religionem extinguere conatus est, atque ideo beatos apostolos Petrum & Paulum, & multos alios pios Christi martyres ad mortem duci iussit, dignum tandem factis & sceleribus suis exitũ nactus est. Nam cum ab ipso defecissent Prouinciæ & earum præsidēs, ipsi quoque prætoriani milites eum deseruissent, neque vsquam quenquam amicum inueniret, à Senatu Romano hostis iudicatus est, & ignominiosissima morte damnatus. Cum autem media nocte vnà cū scederato suo catamito Sporo fugeret, fulmen ante pedes eius decidit ipso intacto. Indignus enim erat qui ita periret, sed eum sceleratas manus sibi ipsi inferre & ita turpiter perire oportebat. Præ metu autem cum se abdidisset, & in summam desperationem incidisset dixit, Turpiter vixi, turpius moriar, & pugione arrepto, à Sporo adiutus sibi ipsi iugulũ transfixit, atque vltima eius verba fuere, Hæc est fides. Atque hæc proculdubio fuit vindicta persecutionis

secutionis aduersus veram Christianorum fidem. Referunt hæc de ipso Romani ac Gentiles historici.

Neque tamen hic cessauit vindicta Dei, sed Pœnæ Romanæ urbis & populi, eodem tempore Romæ 30000. ciuium peste mortui sunt: ac mox post Neronis mortem atrox ciuile bellum exortum est, in quo multa millia Romanorum perierunt. Eodem enim fere tempore Imperatores ab exercitibus facti sunt, Galba in Hispania, Vitellius in Germania, & Vespasianus in Syria. Ac Galba quidē cum ex Hispania Romam venisset ab Othone occisus est: seipsum verò Otho Imperatorē fecit, & cum exercitu Vitellio obuiam progressus est, is enim Germanicas Legiones Romam versus ducebat. Postquā verò quatuor prælijs à Vitellij ducibus victus fuit, manus sibi intulit & proprio gladio se confodit. Vitellius autem Romam profectus immaniter se gessit, ac Vespasiani fratre & Flauijs cognatis illius in Capitolium compulsis illud incendit, & ita Vespasianos vnā cum templo deleuit. Post tantum facinus Imperator ipse Vespasianus exercitum Romam duxit, Vitellius autē à ducibus & militibus suis defertus, & captus ac ludibrio affectus, & ad patibulū tractus, misere summo cum cruciatu occisus est, cadauer eius vnco in Tyberim tractū & submersum. Atque ita Romani magno luerunt sanguinē Christianorum, Hæc autem inter Gentes eo

DE PERSECVTIONIB.

**Dies ultio-
nis.**

tempore facta sunt, quo bello Iudaico, obsidio-
ne & euerfione Hierosolymorum Deus de Iu-
dæis pœnas sumpfit. Anno enim 2. Imperij Ve-
spasiani Cæsaris Hierosolyma incensa, & iuxta
Prophetarum oracula in cineres redacta est.

**Pœna Do-
mitiani.**

Sed hæc grauis & horrenda ultio non tan-
tū valuit apud Domitianū Vespas. filiū, quàm
quòd & ipse Christianos persecutus est: ideòq;
a suis occisus est, & absq; vlllo honore aut cuius
quā mœore sepultus. Senatus præterea Roma-
nus nomen eius vbiq; delere iussit, statuas &
imagines eius tollere & confringere. Atq; ita
turpis & sanguinarius homo, qui diuinos ho-
nores sibi vendicauerat, absq; omni honore,
imò summa cū ignominia & dedecore periit.

**Pœna Tra-
iani.**

Traiani Cæsaris tēporibus, qui & ipse mul-
tum Christiani sanguinis effudit, vt supra ex-
posuimus, graues calamitates & ærumnæ in
Romano imperio exortæ sunt. Tiberis enim
aquis auctus urbem Romam inundauit, inef-
fabili damno domorum atq; bonorum. Aurea
domus Neronis subitò cōflagrauit. Pantheon
fulmine tactum est, & templum hoc vnà cum
idolis conflagrauit. Vehementi terremotu qua-
tuor vrbes in Asia concussæ corruerunt, dug in
signes in Græcia, tres in Galatia, Antiochia
funditus ferè periit. Præterea vniuersum impe-
rium valdè afflictū fuit fame & peste. Cuncta
hæc ab Orosio descripta sunt, lib. 7. cap. 12.

**Pœna An-
tonini
Veri.**

Idem testatur temporibus Imperatorū An-
tonini

tonini Veri & Lucij, postquam Ecclesiam per
secuti sunt, inauditam pestem consecutam esse,
qua aliquot integri vici & pagi exhausti sunt
nemine superstite, & culta loca ad vastitatem
redacta, Romani quoque exercitus miserè ma
gno numero peste periére.

Postquam verò Septimius Seuerus Imp. Seueri Cæ
saris poena,
Christianos quoque persequi cepit, Roma ip
sumq; imperium sanguine Romano inunda
tum fuit. Tria nanq; ciuilia bella grauissima
exorta sunt, affectantibus imperium Iuliano,
Pescénio Nigro, & Clodio Albino, qui omnes
cæsi sunt, & vnà cum illis infinita militum Ro
manorum multitudo. Aequum enim erat eo
rum sanguinem noxium effundi, qui tantum
innoxij sanguinis ante effuderant: & qui res
gnum Christi destruere voluerunt, eorum re
gnum merito dilaceratū est, & ipsi interea sese
mutuo trucidarunt.

Iulius Maximinus & ipse Christianorū par Pœna Ma
ximini,
ricida, in obsidione vrbs Aquileiæ vnà cum fi
lio suo Maximino iuniore à proprijs militibus
occisus est: ac passim milites in castris dicebāt,
ex mala progenie ne catulum quidē relinquen
dum esse. Capita eorum truncata & hastis im
posita, Aquileiēsisibus ostēsa sunt, & postea Ro
mam missa, atq; ibi maximo cum ludibrio &
cōuicijs cremata: cadauera ignominiosè a quis
submersa sunt.

Exempla superiorum Cæsarum nihil com-

DE PERSECUTIONIB.

**Decij Celsi
ris poena.**

mouerunt Traianum Decium, sed ipse quoque Christianam ecclesiam inuasit, atque ut supra docuimus, multum innoxij sanguinis effudit, ideoque à Deo punitus est, & una cum Decio filio à saeva et barbara Scytharum seu Tartarorum gente caesus est. Ac ipse quidem in praelio cum inter hostes versaretur, equum in palustria loca adegit, & illic suffocatus periit, neque cadaver eius usquam est inuentum: quocunque tandem à Sattana delatum fuerit, haud dubie ad inferos debitum illi locum. Præterea testatur Orosius tam inauditam et saevam et communem pestem, per totum imperium grassatam esse, ut nulla fuerit provincia, nulla urbs, nulla domus denique, quæ non ingens damnum fecerit. Et iure ac merito mortui sunt, qui persecuti sunt Evangelium quod est verbum vitæ.

Pœna Valeriani Celsi.

Licinius Valerianus qui & ipse aduersus Deum persecutione ecclesie Christiane peccauit, à Sapore Persarum victus et captus est. Mansit autem ad senectam in captiuitate, & ea ignominia affectus est, ut Persarum regi quoties equum conscensus esset, cogeretur pro scabello se substernere. Adhæc Romanum Imperium horrendis irruptionibus & bellis miserabiliter laceratum fuit. Horrèdo hoc iudicio dei aduersus Valerianum edito, ita territus fuit successor eius Licinius Gallienus, ut non tantum pacem & quietem Ecclesie concederet, verum etiam clementem & benignum fidelibus, se exhiberet & eos beneficijs afficeret.

At ubi

**Pax Ecclesie
sub Galieno.**

At ubi Valerius Aurelianus oblitus superioris grauissimæ ultionis diuine ipse quoque cepit Ecclesiam persequi, fulmen coram ipso decidit, quo grauius territus, & paulò post à suis confossus fuit.

Aurelianus
pœna.

Diocletianus verò infensissimus hostis Ecclesiæ, & magnus homicida, qui innumeros Christianos occidit, dum ita sæuit terræmotus expertus est, quo innumera multitudo populi Romani periit. Ipse autem iam senex cum à Constantino vocatus fuisset, ac sibi malè conscius ignominiosam mortem metueret, in summa & horribili desperatione venenum bibit, & seipsum necauit.

Diocletianus
pœna.

Maximianus Diocletiani socius in affligendis Christianis, à Constantino Massiliæ obsecratus, & suspensus est.

Maximianus.

Galerius Maximinus morbo Antiocheo seu Herodiano percussus est, ita ut computresceret cum intolerabili fœtore, & vermes ex eo scaturirent: atque ita ut commeruerat, misera & horrenda morte periit.

Maximinus.

Maxentius Maximiani suspensi filius, Romæ iuxta pontem Miluium à Constantino vietus & profligatus est, cadauer eius in Tiberi submersum nusquam inuentum est: abiit scilicet quæsitum Traianum Decium socium sui latrocinij. Atque ita quatuor potentissimi Imperatores Romani, Diocletianus, Maximianus, Maximinus, Maxentius, lapidè illum Zae

Maxentius

DE PERSECUTIONIB.

chariæ tollere aggressi & ab eo bene concissi sunt. Atque hæc est potentia dexteræ Excelsi cui nemo obistere potest.

**Iuliani
pœna.**

Iulianus Cæsar, Apostata & hostis Christianorum, ingentem exercitum contra Persas duxit, eo animo ut illis domitis deinceps Christianos extirparet: verum in ipsa profectioe in latere telo percussus est, cum tamen omnes ignorarent unde aut à quo missum fuisset: ipse solum se à Christo Angeli ministerio percussum & cæsum credidit. Nam sanguinem è vulnere manu accipiens, & in cælum spargens dixit, *Nihilinas Gailææ*, Vicisti Galilææ, hoc nomine Christum intelligens, ut supra in persecutionum serie diximus. Atque ita Iulianus Achabi instar sagitta percussus, cælum quidem Christo & fidelibus reliquit, ipse autem ad inferos abiit, & sicuti omnes alij persecutores qui ipsum antecesserunt, Ecclesiam in terris quietam & pacatam relinquere coactus est. Terribilem hunc Iuliani interitum copiosius in suis historijs describunt Theodoretus lib. 3. cap. 25, Sozomenus lib. 6. cap. 1. & 2.

**Valentis
pœna.**

De Valente Imperatore Arianicæ hæreseos & orthoxorum persecutore, Orosius scribit, cum in bello aduersus Gothos amisso & cæso exercitu, sagitta percussus & vulneratus, in casam quandam confugisse, & à persequentibus Gothis unâ cum casâ combustum esse, Lib. 7. cap. 33.

Gilia

Gilimer etiam scruus ille Vuandalorum rex Vuandalorum poena.
 in Africa, à Bellisario Iustiniani Christianissimi Imperatoris duce victus & captus est, ac vniuersa Vuandalorum gens extirpata. Atque ira Christi potentiâ experti sunt, qui eius gratiam non tantum non receperunt, sed etiam temere & crudeliter persecuti sunt.

Machometus Apostata et falsus vates, à Deo Machometi poena.
 in hac quoq; vita punitus est, immisso illi horribili morbo Epilepsie seu caduco, vt ita indicaretur ipsius doctrinam & fidē quam in orbē introduxit, non firmam & sanam, sed caducā morbidamque esse. Deinde inhonesta morte Deus ipsum obire voluit, qua iuxta regulam Deut. 13. traditam testaretur se falsum prophetam esse. Nam moriturus prædixit suis, cadauer suum non opus habere sepultura, sed accuratē custodiendum esse, quoniam tertia post obitum die resurrecturus sit à mortuis, & gloriose in cœlos ascensurus. Sed cum præterisset dies tertia atq; etiam septima, tantus fuit cadaueris fœtor, vt cum nemo vel à longē ferre posset, ideòq; sepultus est. Atq; reuera maledictus impostor Machometus, nihil aliud post se quam turpissimum fœtorem reliquit: & cum iactaret se in cœlos ascensurum, à via aberrans ad inferos decidit.

Porro Sarraceni cultores & sectatores Machometi quamuis victoriosi in hoc seculo fuerint, pleriq; tamen feris bestiis quam hominibus Sarracenum poena.

DE PERSECUTIONIB.

**Ingentes
clades Sarra-
cenorū.**

**Finis Impe-
rij Sarra-
ceni.**

bus ciuilibus similiores fuerunt. Nam sicuti fe-
ræ bestię ad laniandum natę sunt, & se mutuò
mordent, vorant ac lacerant: ita historie testan-
tur Sarracenorum gentem his similem, barba-
ram & crudelem fuisse. Præterea sepe ingenti-
bus cladibus à Christianis affecti sunt. Atq; vt
alia præteream, omnes historici similiter scri-
bunt, Carolum Martellum maiore domus du-
cem & principem Francorum, tria grauissima
bella contra Sarracenos gessisse, qui ex Hispa-
nia Galliam inuadebant. Primo bello Abidia-
ramus Sarracenorū rex propè Turones à Ca-
rolo Martello victus est, & vnà cum eo cæsa
trecenta & septuaginta quinque millia Sarra-
cenorum. Francorum Chronica quadringenta
millia numerant. Christianorum non plures
mille quingentis occubuere. Pugna hæc com-
missa fuit anno Christi 730. Postea anno Chri-
sti 736. cum Athynus Sarracenorum rex, de-
nuò Galliam ingressus fuisset cum innumera-
bili multitudine hominū, Carolus hūc quoq;
propè Auenionē, pfligauit. Postremò Amor-
rheus cū alio exercitu Sarracenorū Athynum
liberaturus, ipse quoq; cum suis cæsus est.

Præterea finis & exitus Sarra-cenici imperij
terribilis est auditu, in quo vt in speculo quo-
dam ira Dei aduersus illos cernitur. Nam vt su-
pra in persecutionū serie docuimus, Selimus I.
Turcarum Imperator, Solimanni pater, Sarra-
cenicū imperium oppressit & deleuit. Primū
nanq;

namque per Sinamum ducem suum duobus ingentibus & inauditis pugnis Tomumbeium Sultanum vicit: vno ad Gazam Syriæ urbem, altero non longè ab Alcayro Aegypti: deinde Selimus Turcicas copias Alcayrum duxit, ac pugnatum est in vrbe duobus integris diebus eoridemq; noctibus, priusquam omnia munita loca occuparet. Verbis autem explicari non potest quantum sanguinis tum fusum sit, & quàm immaniter cōtra Sarracenos Turcæ grassati sint. Arx vrbis capta est 25. Ianuarij, anno 1517. Sultanus ipse fugiens inter cannas palustres se abdidit, inde extractus & ad Selimum adductus est, ac eius iussu post varios cruciatus mulæ impositus, & ignominia causa per urbem circumductus, & demum ad Basuelā portam suspensus est. Atq; eodem anno 13. Aprilis triste hoc spectaculū editum est, vt potentissimus Imperator Syriæ & Aegypti, tam ignominiosè in conspectu suorum suspenderetur. Sultanus hic vltimus fuit Sarracenorum principum, & cum ipso extincti sunt Sarraceni & superbi Mamaluchi. Itaq; in his Deus potentia suam ostendit, & vindictā sanguinis fidelium suorum ab impuris canibus exegit. Copiosiorē huius historiæ descriptionem ē Paulo Iouio petant, qui eius desiderio tenentur.

Similiter ipsi Turcæ manū Dei senserunt, ac sæpe graues pœnas suarū persecutionum dederunt: sæpe etiam à Christianis clade aliqua in

Vltimus
Sultanorū
suspenditur.

Turcarum
pœna.

DE PERSECUTIONIB.

genti affecti sunt, & præterea æterno Dei consilio decretum est quid nam ipsos pati oporteat. Postremò certum est ipsos sicuti omnes alias gentes sistendos esse ad tribunal Christi, ut omnium suarum rerum rationem reddant.

**Papæ
pœna.**

**Viri docti
contra Pa-
pam à Deo
excitati.**

De pœna Pontificum qui Ecclesiam persecuti sunt, multa ex historijs proferri possent, quorum cômemoratio longa nimis foret. Sed ut breuiter aliquid afferam, certum est Deû his non magis quàm alijs persecutoribus pepercisse. Quoniam verò nihil illis accidere potest quod magis eorum conscientias feriat, & molestius sit & magis sollicitos habeat, quàm si quis grauiter illis contradicat: ideo Dominus singulis ætatib. vehemêtes aduersarios illis excitauit, qui eis contradixerunt, & eorum peccata & scelera accusarunt, doctrinam ab illis corruptâ esse arguerât, & docuerunt sedē hanc nō talem esse qualem iactant, neque Papam hanc potestatem habere quam sibi vendicat. Veteres quidē Romanos episcopos id fuisse quod dicebantur, veros ac bonos pastores: sed ipsos non sequi horum vestigia, &c. Huiusmodi admonitiones & correptiones adeò molestę fuerunt Pōtificibus, ut cōtradicientes sibi aggressi omnia quę poterāt tentarint, neq; ante quiescerint donec eos ut hostes suos, & homines maleficos, hæreticos & seditiosos vita priuarint, Nihilominus tamen perpetuum accusatorem habuere suam ipsorum conscientiam quam so-
pire

pire non potuerunt, quæ utique vera & grauissima pœna atque tormentum est.

Præterea Deus potentissimos reges & Imperatores aduersarios Papis excitauit, qui magna grauitate & authoritate illis contradixerunt atq; eos accusarunt. Fridericus 1. cognomento Barbarossa pontificios legatos è Germania Romam remisit, & illis imperio interdixit. Præcepit etiam Germanis ne Romam peregrinarentur aut prouocarent, &c. Atque cum Adrianus 4. de ea re conquereretur, atq; Imperatorem moneret à Papa & vrbe Roma esse coronam & Imperium, contradixit illi Cæsar, & hæc à Deo non à Papa aut Roma esse dixit. Causas etiam exposuit cur Papæ legatos ex imperio proscripserit, quòd in Germania practicas seu conspirationes faciant, discordias plantent, Ecclesias spolient, & sint prædatores non prædicatores, non curent salutem populi, sed tantum quærant pecuniam. Atq; multa alia huius huius generis ab eo responsa sunt, quæ petat si cui libet ex Nauclero Generar. 37. Pag. 761. et ex Radeuico lib. 3. cap. 10.

Similiter inquieto & arroganti Pontifici Gregorio 9. opposuit se præclarus & Christianus Imperator Fridericus 2. contra hunc Papam tres bullas edidit quibus ipsum prorsus excommunicat & anathematizat. Verum Cæsar ipse & multi præclari viri Papam tyrannidis & iniustitiæ arguerunt: cuius rei testimonia habet

Potentissimos Cæsares Deus cū Papa committit.
Fridericus Barbarossa

Fridericus 2. Imperator

DE PERSECUTIONIB.

Eberhardus
Salz-
burgen. epi-
scopus con-
tra Papam.

tur in Epistolis Petri de Vineis, & Naclero Pag. 825. & 826. Tum temporis Ratisponæ frequens concilium fuit principum & episcoporum, in quo Eberhardus episcopus Salzburgensis vehementem orationem contra Papam & eius affectas habuit, in qua Romanorum pontificum tyrannidem & libidinem & flagitia ac scelera grauiter arguit, & docet Papam esse Antichristum. Qui uolet petat eius orationem ex Auentini lib. 7. Annalium Boiorum. Refertur etiam ab eodem Auentino grauis querela, & apologia Menradi comitis Tirolensis, quem Nicolaus 4. Papa excommunicarat, contra hunc comes se defendit, & Papam Antichristum esse arguit.

Menradus
comes Ti-
rolis.

Ludouicus
4. Impera-
tor.

Magna quoque contentio fuit inter Papam Ioannem 22. & Lodouicum 4. Imperatorem, qui Imperiales literas contra Papam edidit, in quibus Papam vehementer accusat, & inter alia Diabolum & Antichristum appellat: firma quoque argumenta suæ accusationis & querimoniarum adfert, Qui uolet legat Auentini lib. 7. Annalium Boiorum.

Schismata
Romane
Ecclesie.

Præter hanc Paparum penam alia grauior est, quod ipsi Papæ de sede hostiliter inter se contenderunt, se inuicem persecuti sunt, accusarunt, & extreme criminati sunt, bella mutuo gesserunt, se trucidarunt & afflixerunt. Namque Onophrius Panuinius in Epitome Romanorum pontificum à temporibus Grego-

rij 7. vsque ad Vrbanum 6. intra annos 294. enumerat septē schismata Romanæ sedis, quæ hoc tēpore septies duos simul Papas habuit, & postremo tres, quorū quilibet verus Papa & pastor esse volebat & cæteros damnabat.

Septem hæc schismata octauum & maximum secutum est, quod incepit sub Vrbanò 6. & Clemente, & durauit annis 39. vsque ad Constantiense concilium. His temporibus turpiter inter se Papæ contenderunt, & se mutuo Bullis, literis & publicis scriptis accusarunt, ita vt si quisquam alius hæc scripsisset, eum vita luere oportuisset. Nam se inuicem Schismaticos & hæreticos nuncuparunt, alijs similibus in honestis titulis ornarunt. Qui hæc cognoscere desiderat, legat libros Theodoric Nyem de Schismate, & præcipue librum tertium. Fuit autem hic Theodoricus minister Pontificum & illis admodum familiaris, vnde exactius de his rebus scribere potuit.

Maximum
Schisma.

Theodori-
cus Nyem.

Atque hæc sunt veræ & horrendæ pœnæ & ultiones diuinæ, quibus Pontifices ipsi suam sedem euertunt, & tamen nihilominus ob euerfam sedem sibi mutuo conuittantur & se inuicem lacerant. Hæc autem inseruiunt eruditioni, admonitioni & cōsolationi fidelium. Nam si volent, facile ex his inhonestis Paparum actionibus intelligent, quid de hac sede & his qui illam occupant iudicandum sit: & si mul animaduertunt Deum sanguinem piorū

DE PERSECUTIONIB.

effusum non relinquere impunitum.

**Papæ non
diu sedem
suam obli-
uisti.**

Præterea multi admodum Papæ hanc sedem tenuerunt, veluti à Gregorio septimo vsque ad Gregorium 13. Papæ circiter 68. fuerunt, cum tamen toto hoc tempore Reges & Imperatores Romani tantum 26. fuerint, ab Hærico 4. ad Maximilianum 2. Pauci ergo ex tot Pontificibus diu sedem suam possederunt sed plerique breui euauerunt. Ea enim est natura Romanæ sedis vt neminem diu ferat. Itaque testantur historiæ & experientia docet, multos horum grauib. morbis oppressos sedē vacuam relinquere coactos fuisse. Aliqui à suis mortui inuenti sunt, subita & inopinata morte sublati. Aliqui extra sedem suam mortui sunt. Quidā ex ea pulsi & capti sunt, quidam verò veneno sublati. Lucius 2. à suis lapidibus obrutus est. Lucius 3. vrbe eiectus est, familia eius cæsa, nonnullis oculi eruti sunt, nonnulli conuersa retro facie asinis impositi, & cōtumeliæ causa per urbem circumducti. Hadrianus 4. persecutor Friderici 2. musca vt scribitur suffocatus periit. Ioannes 21. fornice subitortuente oppressus obiit. Ioannem 22. cuius quidam in adulterio vxoris suæ deprehensum occidit. Philippus Francorum rex superbum & arrogantissimum Papam Bonifaciū 8. capi & Romam abduci curauit, vbi intra dies 35. præ mœrore mortuus est. De hoc dicebatur, *lurauit vt vulpes, regnauit vt leo, & mortuus est*

Vrspergen.

**Bonifacius
8. Papa.**

us est ut canis. Multa huius generis ex historiis consignari possent, sed pauca hæc satis ostendunt, Deum non neglexisse quo minus etiam de Papis persecutoribus Ecclesiæ suæ pœnas sumeret, & omni tempore fidelium suorum sanguinem vindicaret.

Sed quocunque modo se ista habeant, tamē sub cœlis in his terris nihil certius est, quàm omnia maleficia, præcipue verò persecutionē & cædem fidelium, atrocissime iusto tamē iudicio à Deo puniendam. Porro his qui obijciunt, re ipsa ostendi posse multos sceleratos homines & sæuissimos persecutores, felices esse, & ita ex hac vita excedere ut nihilo nunquam deterius habeant, respondemus, Deum non tantum in hac vita pœnas sumere, verum etiam in futuro seculo, post mortem corpoream: itaque qui hic effugerunt non etiam propterea illic pœnam effugerunt. Quemadmodum scriptum est in Euangelio de diuite, qui in terris bona sua receperat, postea flammis torquebatur. Ideoque homines prudentes semper optant, ut ea quæ Deus ipsos pati velit, hic non in futura vita illis imponat. Nam verum ac certum putatur, & ita reuera est, pœnas & supplicia futuræ vitæ longe grauiora imò ineffabilia esse.

Deus certo punit, si non hic at in futuro seculo.

Atque tandem vniuersam hanc causam cōcludam præclaro & eleganti loco D. Pauli ita scribentis 2. Thes. 1. cap. Gloriamur de vobis

DE PERSECUTIONIB.

**Aduentus
Christi ad
iudicium.**

**Relaxatio
delictum.**

**Pœna infl-
delictum.**

apud Ecclesias Dei, idest de tolerantia vestra
& fide in omnibus persecutionibus vestris et
oppressionibus quas toleratis. Quæ res mani-
festo est indicio iusti iudicii Dei: vt digni cen-
seamini regno Dei pro quo etiam ista patimini.
Si quidem iustum est apud Deum, vicissim
reddere ijs qui affligunt vos, afflictionem: vo-
bis verò qui affligimini relaxationem nobis
scum, quum patebit dominus Iesus de cœlo
cum Angelis potentia suæ, cum flammeo in-
cendio, infligens vltionem ijs qui Deum non
nouerunt, neque auscultant Euangelio domi-
ni nostri Iesu Christi. Qui pœnam pendent
æterni exitij coram domino, & potente ipsius
gloria: quum venerit vt glorificetur in sanctis
suis, & admirandus fiat in fidelibus omnib. &c.
Huc etiam spectant 19. 20. cap. Apocalyp-
seos Beati Ioannis apostoli.

Dominus Iesus sua gratia conuertat omnes
persecutores, vt ex ouibus agni fiant, consoles-
tur autem & confirmet suos qui persecutione
patiuntur, spiritu suo efficaci, vt perseueran-
ter Christo & veritati adhæreant, errores, men-
dacia & idololatriam odio habeant, ac in
Christo vniuersas persecutiones su-
perent, vt vnà omnes æterna
felicitate fruamur.

Amen.

NE PAGELLAE ALIQUOT

*vacarent, visum est sequentem locum huius
tractationi aptum adscribere:*

Ex II. Lib. Machab.

VI. cap.

QUartobrem obsecro eos qui hunc librum lecturi sunt, ne propter has calamitates exhorrescant animo: sed potius reputent huiusmodi supplicia non ad perniciem gentis nostrae (loco gentis Iudaeae nunc sunt Christiani) sed ad castigationem constituta fuisse: atque etiam summæ benignitatis signum esse, quod non diuturnum sæuendi tempus impijs hominibus concessum fuerit, sed quā prius pœnas luerint. Non enim quemadmodum in alijs Gentibus lenitate dominus expectat, ut tum denique cum ad cumulum peccatorum peruenerint, in eas animaduertat, ita de nobis statuit: ne scilicet peccatis nostris ad summum usque cumulatis, pœnas tandem à nobis repetat. Quare à nobis quidem misericordiam suam nunquam subducit: populum verò suum aduersis casibus castigans, non derelinquit. Verum hæc commonitionis gratia dicta sint à nobis hætenus: nunc deflexu breui ad narrationem est redeundum.

Eleazarus vnus è primarijs scribis, vir ætate iam prouecta, vultusque specie honestissima

Porcinæ
carnis lege
olim prohi-
bitæ fue-
runt, sed ea
per Christū
sublata est.

præditus, aperire os & carnem porcinam edere cogebatur. At ille gloriosam mortem vitæ cum odio coniunctæ anteponebat, ad tormentum vltro accedebat, expuens: quo modo accedere oportebat eos, qui propterea quæ non fas est amore vitæ gustare, supplicium perpetuari essent. Cæterum qui nefariæ viscerationi præfecti erant, propter antiquam quam habebant viri notitiam, seductum seorsum rogabant, ut sumptis quibus uti liceret carnibus paratis à se, simularet se vesci carnibus sacrificij à Rege imperatis, ut hoc pacto mortem effugeret, ac propter veterem quam cum ipsis habebat amicitiam, misericordiam consequeretur. Ille verò honestam suscipiens cogitationem, dignamque ætate & senectutis excellentia, & contracta iam spectabili canitie, tum os prima à puero educatione, imò vero Lege sancta, à Deoque tradita, continuo respondit, dixitque, cito ad inferos se præiturum. Neque enim, inquit, nostræ ætati conuenit simulare, vnde multi adolescentes Eleazarū iam nonagenarium in ritus Gentium exterarum transisse existimantes, ipsi quoque simulatione mea, ac breuitate momentaneæ vitæ in errorem inducantur: et ego piaculum probrumque senectuti meæ contraham. Nā etiam si in præsentia euasero hominū supplicia, manus quidem certe Omnipotentis neque viuus neque mortuus vnquam effugero. Quamobrem nunc quidem

quidem fortiter moriens, me qualem senectute dignum est, præstitero: adolescentibus verò præclarum reliquero exemplum, ad mortem pro sanctis venerandisque legibus animose ac generose oppetendam. Hæc quum dixisset continuo processit ad tormentum. Qui autem eum ducebant, animum suum à benevolentia quæ erga ipsum paulo ante declarauerant, ad malevolentiam traduxerunt, propter sermones supra expositos, eum insanum (aut arrogantem) existimantes. At ille inter verbera iam moriturus, ingemiscens, Domino, inquit, qui sanctam habet cognitionem, notum est, me, quum possem morte liberari, duos perferre corpore dolores flagellatum, animo verò libenter hos cruciatus propter ipsius religionem perpeti.

F I N I S.